

#ekoIQ
yeşil iş yeşil yaşam

DEPREM VE ÖTESİ:
FELAKETTEN NE
ÖĞRENEBİLİRİZ?

sayı
105

ARTI YAŞAM
2030
İNİSİYATİFİ

Sürdürülebilirlik Rotasında Hedef 2030

Türkiye'nin lider yapı malzemeleri şirketi olarak kurulduğumuz günden bugüne sosyal, çevresel, ekonomik ve yönetim boyutlarında sorumluluğumuzu yerine getiriyor, 'sürdürülebilir büyüme' vizyonumuz ile ürettiklerimizle, ülkemize, insanımıza katma değer yaratıyoruz. **Çünkü sürdürülebilir bir geleceğin yapı taşıyız.**

Barış DOĞRU
baris@ekoIQ.com

En Azından Bazı Şeyler Artık Eskisi Gibi Olmasa!

Neredeyse 24 yıl önce, 1999 yılında, yani geçtiğimiz yüzyılda gerçekleşen Kocaeli/Gölcük ve hemen ardından gelen Düzce depremlerinin ertesini bugün gibi hatırlıyorum. “Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak” sözü o kadar çok edilmişti ki... Gerçekten de bu depremler ve yaşanan felaket Türkiye’yi bir çok açıdan büyük oranda değiştirdi. Uzun saçlı, küpeli gençlerle ilk kez kurtarma ve sonrasındaki yardım çalışmalarında karşılaşan yerel halk, önyargılarının ne kadar anlamsız olduğunu dile getiriyordu birçok basın yayın organında. Ne yazık ki çok güçlü hafızası olan bir toplum sayılmayız (beki bütün toplumlar böyledir). Oturup bir gazete taraması yapsak, ezeli ve ebedi düşmanımız Yunanistan’dan gelen kurtarma ekiplerinin ve yardımların, yerel halkı nasıl şaşırttığını, milliyetçi önyargılarını nasıl kırdığına dair ifadelerin yer aldığı haberleri görebiliriz. Gerçekten de yeraltı gibi yerüstü de derinden sarsılmıştı 1999 depremlerinde. Bunun en önemli göstergesi ise, bir önceki seçimin birinci partisinin Demokratik Sol Parti’nin sadece %1,2 oy alabilmesiydi. Dönemin uzun zaman iktidar olmuş önemli partileri ANAP, DYP ve MHP baraj altında kalırken, yeni kurulmuş AKP, %34,29 ile birinci parti oluyordu. Deprem, Türkiye siyasi hayatını da derinden sarsmış, birçok yapıyı yıkıp geçmişti. Galiba hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı...

***

Aradan 24 yıl geçti. Ne yazık ki Türkiye’nin ne yeraltı, ne yerüstü değişmedi. Halen bir deprem ülkesiyiz; burası normal ama 1999 depremlerinden hiçbir ders almamış gibi, fay hatlarının üzerine onbinlerce yıkılmaya hazır bina diktik. 24 yıldır dile getirilen kentsel dönüşümün hikaye, rantsal dönüşümün ise şahane olduğunu, 6 Şubat’taki depremler bize bir çırpıda ama çok acı bir biçimde gösteriverdi. Bu 24 yıl boyunca kentlerimizi

dönüştüremediğimiz gibi, çürük başka devasa kentler inşa etmiş olduğumuzu; bunun da ötesinde afetler sonrası iyi kötü bir yardım kapasitesine sahip sivil toplum ve kamu kurumlarımızı da daha depremden önce yıktığımızı görüvermiş olduk.

***

Ne yazık ki, herşey eskisi gibiydi. Hem de sadece afetlerle ilgili değil. Yunanlılar bizim yine ebedi ve ezeli düşmanımızdı; hatta onlara Almanlar, Amerikalılar ve diğerleri de eklenmişti. Gençler yine korkulacak fikirlere sahip yabancılara dönüşmüştü, en azından toplumun hiç de azımsanmayacak bir kesiminin gözünde. Yani yine dönmüş dolanmış, aynı yere gelmiştik. Acaba tarih tekerrürden mi ibaretti...

***

İskenderun’da depremin hemen ertesinde yurttaşların, ulusal ve uluslararası sivil yardım örgütlerinin ve gönüllülerin kurduğu, işlettiği devasa aşevini; onlarca bölgedeki çadırkentlere yardım dağıtan ekiplerin çalışmalarını izlerken 24 yıl bir film şeridi gibi gözümün önünden akıp geçti. Yine içimden gayri ihtiyari “artık hiçbir şey eskisi gibi olamaz” dediğimi fark ettim. Gençler, yaş almışlar, dünyanın bir ucundan gelmiş yardım görevlileri, çaresizlik içinde ama herşeye rağmen ayakta kalmaya çalışan, bahçesinin mandalinalarını bizimle paylaşmak için çırpınan, kendisine acınılmasını değil, iletişim kurulmasını isteyen yaralı ama onurlu insanlar... Biz, hepimiz, ötekisi olmadan; topluca yeni ve eskisinden de iyi bir hayatı hep beraber kuramaz mıyız gerçekten? Dünyanın ilk yazılı barış anlaşması olan Kadeşi yaratıldığı Asi nehri kıyılarından sadece birkaç yüz kilometre uzaktaki bizler, hem birbirimizle hem de doğayla yeni bir barışı, yani yeni bir uygarlığı kuramaz mıyız? Gerçekten yapamaz mıyız?

32 Dosya / DEPREM VE ÖTESİ: FELAKETTEN NE ÖĞRENEBİLİRİZ?

6 Şubat felaketinden ne öğrendik veya öğrenebiliriz? Yitirdiklerimiz ne kadar farkındayız ve bunlardan ne kadar ders çıkardık? Yeni bir hayatı yeniden kurgulayabilir, daha dirençli kentler, sağlıklı ve huzurlu bir hayat kurabilir miyiz? Bu soruların yanıtı, çok kapsamlı, çok boyutlu bir düşünsel uğraş gerektiriyor. ekoIQ'nun bu sayısında felaketin yaralarını sarmanın, yeni felaketlerden kaçınmanın, kısacası dirençli ve sürdürülebilir bir yeni hayat kurmanın yolları üzerine düşündük beraberce...

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
adına sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Editör

Bulut Bağatır bulut@ekoIQ.com
Elif Yaşar Özyürek elif@ekoIQ.com
Erhan Arca erhan@ekoIQ.com

Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay sibel@ekoIQ.com

Sürdürülebilirlik Projeleri Koordinatörü

Elif Gökçe Şahin gsahin@alumni.harvard.edu

Redaksiyon Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar

S. Sena Akkoç, Nilsu Birce Bayraktar, Eren Baltaş

Yayın ve Yönetim Adresi:

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Osmanağa Mahallesi, Kuşdili Caddesi No: 33/2 34714 Kadıköy, İstanbul
Tel: (90) 216 349 40 97-98

HER SAYIDA

04 Gözümüzden Kaçmayanlar Türkiye'nin elektrik üretimi için kömür ithalatı 2022 yılında iki katına çıkarak 5,3 milyar dolara ulaştı; Türkiye'de yaşanan aşırı hava olaylarının sayısı 2022 yılında 1,030'a yükseldi; Birleşmiş Milletler'de, açık denizler ve okyanuslarda biyolojik çeşitliliğin korunması için yıllar süren görüşmelerin ardından anlaşma sağlandı; İtalya'nın kanallarla çevrili kenti Venedik'te kuraklık nedeniyle kanallar kurudu.

08 Organik Beslenmeye Doğru Sağlıklı Bitkiler, Sağlıklı Gezegen; İklim Değişikliği Tarım Zararlılarının Etkilerini Artırıyor; AB'nin 2030 Hedefi: Tarım Arazilerinin %25'i Organik Tarım Kapsamına Alınacak; Ücretsiz Okul Yemeği Programları Çocuklara Umut Veriyor.

12 Son Buzul Erimeden Prof. Dr. Levent Kurnaz: 3-6-9 Dünyası

18 Sürdürülebilir İşler Arzu Deniz Aksoy: İklim Değişikliği ve Doğal Afetler: Eş Zamanlı Rekabet ve İşbirliğinin Önemi

22 Küre Arif Ergin: Doğa için İyi Olan, İnsan için de İyidir

26 İyi Bak Zeynep Özler: Umudu Yeşertme Zamanı

28 Marjinal Sosyal Aynur Kolbay Hülya: Her Felaket Yeni Bir Kuvvet Doğuruyor

30 Sürdürülebilir Tüketim Prof. Dr. Ahu Ergen: Antroposen Çağ'ında Amaç Odaklı Şirketler Daha mı Şanslı?

70 Yaşanabilir Kentler Sibel Bülay: Şehirlerimizi Nasıl Yeniden Yapılandıracağız? / Antakya Sahra Hastanesinden Notlar

76 Global Compact Türkiye: Krizleri ve Afetleri Aşarken: Kadınlar için, Kadınlarla Beraber

78 Veri-Analiz Elif Gökçe Şahin: Beklenen IPCC Raporu: Durum Aynı; Tatlı Suda İyileşme Var; Su Depolama Artık Acil İhtiyaç

82 KAGİDER'DEN Emine Erdem: Deprem Felaketinin Yaralarını Birlikte Saracağız!

86 Sağlık Prof. Dr. E. Didem Evcı Kiraz: Erken Yaşta ve Önlenebilir Nedenlerle Ölmek için Dirençli, Sağlıklı Şehirler ve Konutlar

89 Kitap Gıdanın Politik Ekolojisi; Doğa ve Yaşam - 1933 Chicago Dersleri; Eco-Types: Five Ways of Caring about the Environment (Eko-Tipler: Çevreyi Önemsemenin Beş Yolu)

gözü- müzden kaçma- yanlar

Türkiye'nin elektrik üretimi için kömür ithalatı 2022 yılında iki katına çıkarak 5,3 milyar dolara ulaştı; Birleşmiş Milletler'de, açık denizler ve okyanuslarda biyolojik çeşitliliğin korunması için yıllar süren görüşmelerin ardından anlaşma sağlandı; İtalya'nın kanallarla çevrili kenti Venedik'te kuraklık nedeniyle kanallar kurudu.

Gözde İVGİN

ABD'nin iki büyük üniversitesinde, yapay zekadan faydalanılarak yapılan kapsamlı bir araştırma; dünyanın kritik 1,5 derece sıcaklık artışı iklim eşiğini aşmak üzere olduğunu, 2 derece ısınma eşiğini de 2050 yılı dolaylarında aşarak **devrilme noktasına ulaşabileceğini** ortaya koyuyor.

Uluslararası düşünce kuruluşu Ember'in raporuna göre, Türkiye'nin elektrik üretimi için kömür ithalatı 2022 yılında iki katına çıkarak 5,3 milyar dolara ulaştı. Tüm zamanların en yüksek kömür ithalatına ulaşılan 2022 yılında **Rusya, Türkiye'nin en büyük kömür tedarikçisi** olarak kayıtlara geçti.

Van'ın Edremit ilçesinde bir okulun deposunda **yorgun halde bulunan bukalemun** Van Yüzüncü

Yıl Üniversitesi Yaban Hayvanları Koruma ve Rehabilitasyon Merkezi'nde koruma altına alındı. Bukalemun, iyileştikten sonra yaşayabileceği bir şehre gönderilecek.

Türkiye'de yaşanan **aşırı hava olaylarının** sayısı 2022 yılında 1.030'a yükseldi. 2022 yılı tüm zamanların en çok aşırı hava olayı görülen yılı oldu.

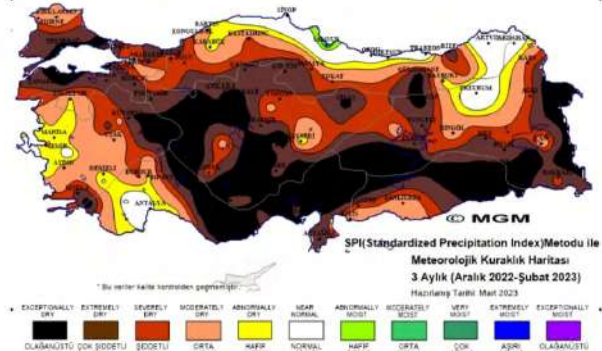
Dünya Sağlık Örgütü; Cibuti, Etiyopya, Kenya, Somali, Güney Sudan, Sudan ve Uganda'yı içine alan bölgede yaklaşık 48 milyon insanın **kriz seviyelerinde gıda güvensizliği** ile karşı karşıya olduğunu bildirdi. Bu insanların yaklaşık 6 milyonu acil yardıma ihtiyaç duyuyor.

Marmaris Onmega Dolphin Park adlı "yunus parkı" kapatıldı. Parkta, arka arkaya **beş yunus ölümü vakası** görülmüştü. Türkiye'de yedi "yunus parkı" bulunuyor. Daha önce Kaş ve Fethiye'deki parklar kapatılmıştı.

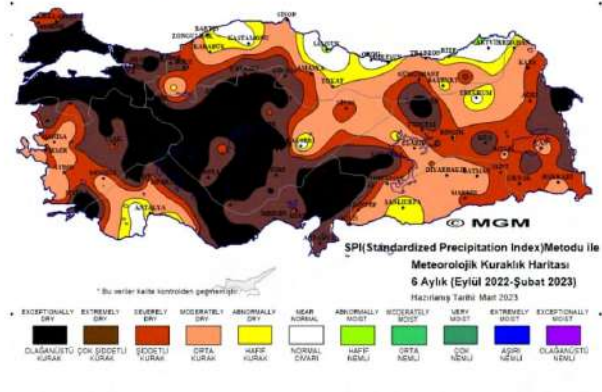
Birleşmiş Milletler'de, açık denizler ve okyanuslarda biyolojik çeşitliliğin korunması için yıllar süren görüşmelerin ardından anlaşma sağlandı. Yaklaşık 20 yıldır üzerinde çalışmalar yürütülen anlaşma, ülkelerin ulusal deniz yetki alanlarının ötesindeki **biyoçeşitliliği korumayı amaçlıyor**. Bu da okya-

Standart Yağış İndeksi (SPI - Standardized Precipitation Index) Metoduna Göre 2023 Şubat Ayı Meteorolojik Kuraklık Durumu

3 Aylık Değerlendirme

6 Aylık Değerlendirme

nusların üçte ikisini kaplayan bir alana denk geliyor. Bugüne kadar olan anlaşmalar yalnızca denizlerin %1'ini kapsamıştı.

İskoçya, hastanelerinde anestezi desfluran gazının kullanımına son veren ilk ülke oldu. **Küresel ısınmaya etkisi** karbondioksitten binlerce kat daha fazla olan gazın başta İngiltere ve Avrupa olmak üzere önümüzdeki birkaç yıl içinde birçok ülkede yasaklanması bekleniyor.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2023'ün ilk kuraklık haritalarını yayımladı. Normalin yüzdesi metoduna göre hazırlanan haritada, Ocak ayının birkaç il dışın-

da tüm Türkiye'de acil durum seviyesinde, şiddetli kurak geçtiği ortaya çıktı.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Anadolu leoparının iki ayrı bölgede daha görüntülediğini söyleyerek görüntüleri paylaştı. Leoparların zarar görmemesi için tam yerleri paylaşılmıyor. Görüntüler fotokapanlarla elde edildi.

Orman Kanunu'nun 17. maddesinde yapılan değişikliğe göre **havalimanlarının etrafına tesis yapılabilecek**. Resmi Gazete'de yer alan karara göre, izin verilen havaalanı veya havalimanlarında yolcuların sağlık, otel, motel, lokanta, akaryakıt istasyonu, dini tesis, terminal binaları, alışveriş üniteleri gibi zaruri ihtiyaçları karşılayacak tesislere izin verilebilecek.

İtalya'nın kanallarla çevrili kenti **Venedik'te kuraklık nedeniyle kanallar kurudu**. Ülkenin özellikle kuzey bölgelerinde düşük yağış oranları nedeniyle su kaynaklarında alarm verici düşük seviyeler gözlemlendi.

Kara avcılığı faaliyetleri, depremden olumsuz etkilenen yaban hayatı ve yaşam alanlarının korunması amacıyla ülke genelinde durduruldu.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Muğla'nın Dalaman ilçesindeki **37 hektarlık sit alanına "millet bahçesi"** projesi için imar planlarını askıya çıkardı. Bölge, sit alanı olması dışında önemli doğa alanı sınırı ve sulak alan sınırı içerisinde yer alıyor.

İstanbul'da hava kirliliği, 2022 yılında, bir önceki yıla göre %9 oranında artış gösterdi. 2021'de ortalama PM10 hava kirliliği konsantrasyonu 38.2 µg/m³ iken 2022'de 41.5 µg/m³ olarak ölçüldü. 2022'de havası en kirli semtler sırasıyla Göztepe, Sultangazi ve Esenyurt oldu. Aynı dönemde hava kirliliği en az Kandilli, Büyükkada ve Sarıyer istasyonlarında ölçüldü.

Londra'daki Royal Opera House, **iklim eylemcilerinin** ısrarlı baskısının ardından çok uluslu petrol ve gaz şirketi BP ile sponsorluk anlaşmasını sona erdirdi.

İran'da 15 yıldır yalnız yaşayan, nesli tükenen **Sibiryaya turnasına**, Belçika'da eş bulundu. Roya isimli dişi turna, Omid ile çiftleşmeleri için İran'a getirilecek.

Fransa'da yapılan bir araştırma, eşeklerin yaklaşık 7 bin yıl önce Kenya'da evcilleştirildiğini ortaya koydu. Eşeklerin insanlık tarihi boyunca nasıl rol oynadığını anlamak için 37 laboratuvardan, 49 bilim insanından oluşan **uluslararası bir ekip**, dünyanın her yerinden 31 antik ve 207 modern eşeğin genlerini

inceledi. Kalıntıları bulunan eşeklerin, yerden kürek kemiğine kadar boyu yaklaşık 155 santimetreydi. Günümüz eşekleri ise ortalama olarak 130 santimetre civarında.

Soyu tükenmekte olan keseli kedilerin bir kez çiftleştikten sonra öldüğü açıklandı. Avustralya'da yapılan araştırmaya göre, erkek keseli kediler çiftleşmek için bir gecede 10 kilometreden fazla yürüyor; bu yüzden uykularından vazgeçiyor. Uykusuzluk yüzünden kendilerini toparlayamıyor; bu yüzden de araba kazası ve daha kolay av haline dönüşme gibi nedenlerden dişi keseli kedilere göre çok daha kolay ölüyor.

İspanya'ya ait Kanarya Adaları'nda bir çiftlikte, tüketim amacıyla yılda **yaklaşık bir milyon ahtapot** yetiştirilmesi planlanıyor. Dünyada ilk kez yapılmak istenen bu plan, bilim insanları ve hayvan hakları aktivistlerince büyük tepkiyle karşılandı.

Kaynak: BBC, Kapsül, The Guardian, Diken, AA, Bianet, BirGün, Sözcü, Bloomberg HT, Yeşilist, Yeşil Gazete, SOL Haber, Ekonomist, Açık Radyo.

GELECEK NESİLLER İÇİN GELECEĞİN ENERJİSİ

Geleceğin yenilenebilir enerji şirketi olmak
gelecek nesilleri düşünerek hareket etmek demektir.

Biz bu amaçla tüm faaliyetlerimizde önceliği çevre ve toplumu
gözetmeye veriyoruz. Zorlu Enerji Sürdürülebilirlik Stratejimiz
doğrultusunda daha yaşanabilir bir dünya için tüm enerjimizle çalışıyor,
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları'na
hizmet etmeye ve Paris Anlaşması kapsamında ülkemizin
düşük karbonlu gelecek hedeflerine ulaşması için
tüm enerjimizle çalışmaya devam ediyoruz.

**Çünkü geleceği değiştirecek nesillere
bambaşka bir dünya bırakmak istiyoruz.**

Sağlıklı Bitkiler, Sağlıklı Gezegen

Bitkilerin sağlığı; insan sağlığından gezegenin ve biyoçeşitliliğin korunmasına, açlığın sona erdirilmesinden ekonomik kalkınmaya kadar birçok konuda önemli rol oynuyor. Birleşmiş Milletler (BM), bitki sağlığının faydalarına ve karşı karşıya kaldığı tehditlere yönelik küresel farkındalığı artırmak amacıyla 12 Mayıs gününü Uluslararası Bitki Sağlığı Günü olarak belirledi.

Bitkiler tükettiğimiz gıdaların %80'inin, soluduğumuz oksijenin ise %98'inin kaynağı olmakla birlikte günümüzde tarım zararlıları ve hastalıklar nedeniyle tehlike altında. İklim değişikliğinin yanı sıra insan faaliyetlerinin etkisiyle giderek artan zararlı böcekler, ekosistemlere ve biyolojik çeşitliliğe zarar verirken tarımsal ürünlerin %40'ını da yok ediyor. BM Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) bildirdiğine göre, tüm dün-

Fotoğraf: Joshua Lanzarini-Unsplash

yayı beslemek için 2050 yılına dek tarımsal üretimin %60 düzeyinde artması gerekiyor.

Küresel gıda güvenliğinin korunması için FAO'nun sunduğu öneriler şu şekilde:

- Hükümetlerin tarım zararlıları ve hastalıklara yönelik politikalar benimsemeleri,
- Toplumun bitki sağlığı konusunda bilinçlenmesi,
- Çiftçilerin sertifikalı tohumlar kullanarak düzenli kontrollerle tarımsal uygulamalarını sürdürmeleri,
- Özel sektörün bitki sağlığı için Ar-Ge kaynaklarını kullanması.

HiPP Babysanft Organik Badem Özlü Şampuan

Çocuklar için zararlı kimyasallardan arındırılmış HiPP Babysanft Çocuk Şampuanı, hassas ve narin cildi besleyerek nemlendiriyor. Özel organik badem yağı içeren şampuan; nazik bir şekilde temizleme sağlıyor, göz yakmıyor. Ciltle uyumlu Ph değerine sahip olmakla birlikte ciltle uyumluluğu dermatolojik olarak onaylanmış. Mineral yağ, esansiyel yağ, renklendirici, koruyucu, PEG ve paraben içermiyor.

İçerisindeki organik badem özü, kontrollü ve organik olarak elde edilen uygun bademlerden sağlanıyor. Yanı sıra cildin yenilenmesinde ve korunmasında özellikle yararlı olan doymamış yağ asitleri açısından oldukça zengin. Bebek cilt bakımında tercih nedeni olan organik badem özü, özellikle hassas ve kuru ciltler tarafından iyi tolere ediliyor.

Çocuklar için hassas bakım ürünleriyle HiPP Babysanft; bebek mağazaları, bazı yerel marketler ve kişisel bakım ürünleri marketlerinde bulunabilir.

Fotograf: Ivan Ivanovic-Umsplash

İklim Değişikliği Tarım Zararlılarının Etkilerini Artırıyor

BM Gıda ve Tarım Örgütü, yeni yayınladığı [İklim Değişikliğinin Bitki Zararlıları Üzerindeki Etkisi Üzerine Bilimsel İnceleme](#) raporu ile iklim değişikliğinin tarım zararlıları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerine dikkat çekti. Rapor, küresel ısınmanın tarım ve ormancılık üzerinde özellikle kutup altı ve subtropikal bölgelerdeki haşerelerin yayılma riskini artıracığını ortaya koydu. Sonbahar tırtılı ve Tephritud meyve sinekleri gibi türler, artan sıcaklıklara bağlı olarak şimdiden yayılmaya başladı. Bitki hastalıklarının en önemli nedeni olarak artan ticaret gösterilmekle birlikte hava olayları en önemli ikinci faktör olarak sıralanıyor.

AB'nin 2030 Hedefi: Tarım Arazilerinin %25'i Organik Tarım Kapsamına Alınacak

Avrupa Birliği, Avrupa Yeşil Mutabakatı, AB Tarladan Sofraya stratejisi ve AB Biyolojik Çeşitlilik stratejisi kapsamında, 2030 yılına dek AB tarım arazilerinin %25'inin "organik tarım" kapsamına alınmasını hedefliyor. Hedef doğrultusunda Avrupa Komisyonu, 2021 yılında Organik Üretim Geliştirilmesi Eylem Planı'nı kabul etti ve [Avrupa Birliği Organik Ödülleri'nin](#) başlatılmasına karar verdi. Bu yıl ikincisi verilecek ödüller için inovasyon, sürdürülebilirlik, çevresel etki ve sosyal sorumluluk kriterleri belirlendi. Program, organik değer zinciri içerisinde çalışan tüm aktörlerin katılımına açık.

Ciltle Uyumlu, Hamilelere Özel Hassas Bakım

Vücudun en çok ilgi istediği zamanlardan olan hamilelik dönemi boyunca genişleyen cilt, gerginliğini ve elastikiyetini kaybetmesi nedeniyle **özel** bakıma ihtiyaç duyuyor. HiPP Mamasanft Masaj ve Bakım Yağı, hamilelerin ihtiyaçlarına **göre özel olarak formüle edilmiş** bitkisel yağ bileşimi sayesinde cildi yumuşatarak çatlak oluşumunu önlemeye ve gidermeye yardımcı oluyor. Organik badem yağı ve jojoba yağları içeren masaj ve bakım yağı, cildi beslerken nemlendiriyor. Alerji yaratabilecek

veya cilde zarar verebilecek hiçbir madde içermiyor. Cildin hava almasını engelleyen mineral yağlar, renklendirici, alerjen bileşenler, esansiyel yağ, polietilen glikol (PEG), hayvansal hammaddeler ve paraben içermiyor.

Ciltle uyumluluğu dermatolojik olarak test edilen HiPP Mamasanft Masaj ve Bakım Yağı, **düzenli uygulandığında bağ dokusunun elastikiyetini korumasına yardımcı oluyor** ve rejenerasyonunu sağlıyor.

Ücretsiz Okul Yemeği Programları Çocuklara Umut Veriyor

Küresel ölçekte 418 milyon çocuğun günlük besin ihtiyacının okulların ücretsiz yemek programlarından karşıladığı hesaplanıyor ancak bu rakam ilkökul çağındaki toplam öğrenci sayısının sadece %41'i.

[Dünya Gıda Programı'na](#) (WFP) göre okulların ücretsiz yemek programları, küresel gıda krizinin yükünü taşıyan milyonlarca çocuğa umut veriyor. Aynı zamanda çoğunluğu yerel aşçılardan ve kadınlardan oluşan çok sayıda insana ve küçük yemek işletmelerine de istihdam sağlıyor. Kalkınma ortaklarının ve uluslararası finans kurumlarının yemek programlarına 1 milyar dolarlık ek bütçe taahhüt etmesi gerektiğini belirten WFP, uygulamanın iklim dostu olduğunu savunarak sürdürülebilir gıda sistemlerine yönelimi güçlendirebileceğine de vurgu yapıyor.

Bu alanda çalışmalar yürüten "[Okul Yemekleri Koalisyonu](#)", 76 ülke lideri, önde gelen BM kuruluşları ve 83 paydaş tarafından destekleniyor ve siyasi irade üzerindeki etkisini her geçen gün artırıyor. Son olarak Ruanda başkanı, koalisyon desteği ile okul yemeklerine ayırdığı bütçeyi 10 katına çıkardı. Benin başkanı Talon ise önümüzdeki beş yıl için 270 milyon dolarlık ulusal bütçe taahhüdünde bulundu. Tüm bu ilerlemelere karşın en düşük gelirli ülkelerde okul yemeklerine ücretsiz erişim, pandemi öncesi seviyelerin gerisinde kaldı.

Sürdürülebilirlik İlkeleriyle Yenilenen HiPP Babysanft Vücut Losyonu

İklim Pozitif bir marka olma yolunda ilerleyen HiPP ailesi, iklim korumasına aktif olarak katkıda bulunarak her bir kutuda karbon ayakizini iyileştiriyor. Formülleri %100'e kadar biyolojik olarak parçalanabilir ve ambalajları yüksek oranda (Ø > %96) geri dönüştürülebilir.

Kaliteyi daha da iyileştirmek adına bebekler için güvenli ve özel olan hammaddelerin seçildiği ürünlerin içerisinde, İtalya ve İspanya'dan gelen olgun ve tatlı bademler özenle değerlendiriliyor. İçerisinde mineral yağ veya uçucu yağlar kullanılmıyor.

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

YENİ HiPP ORGANİK COMBIOTIC® Metafolin® içeren Süt Formülleri

YENİ

Sadece HiPP kalitesi

METAFOLIN®
ile

- ✓ B₁₂ vitamini kaynağı
- ✓ D vitamini kaynağı
- ✓ İyot kaynağı

Metafolin® Merck KGaA, Darmstadt-Almanya'nın tescilli ticari markasıdır.

HiPP, bir bebek maması üreticisi olarak fazlasıyla ağır bir sorumluluk taşımaktadır. HiPP Premium kalitede üretim yapar. Bu üretimi mümkün olan tüm yönleriyle doğayla uyumlu bir şekilde yüksek HiPP standartlarını hedefleyerek gerçekleştirir. Uzun HiPP kalite kontrol süreci daha ham madde aşamasında henüz üretime geçmeden başlar. Bu yöntemle HiPP ürünlerindeki ham maddelerin en iyileri olduğundan emin oluruz.

Bunu şahsen garanti ederim.

Stefan HiPP

/hipp_turkiye

/HiPP Türkiye

www.hipp.com.tr

Prof. M. Levent KURNAZ Boğaziçi Üniv. İklim Değişikliği
ve Politikaları Uyg. ve Araş. Merk

3-6-9 Dünyası

Bugün 1,2-6-8,02 dünyasında yaşıyoruz. Yani, iklim krizi ile birlikte sıcaklık artışı henüz 1,2°C, altıncı büyük yok oluş tüm hızıyla devam ediyor ve insan nüfusu bugün itibarıyla 8,02 milyar. Bir yandan küresel ortalama sıcaklıklar yavaş yavaş yükseliyor, diğer yandan da nüfusumuz her gün yaklaşık 180 bin kişi artıyor. 2050 yılını bulmadan nüfusumuz 9 milyarı aşacak, ortalama sıcaklığın ise 3°C artması bize şaşırtıcı gelmemeli. Örneğin, gelecek sene muhtemelen 1,5°C ısınma sınırını geçtiğimiz ilk sene olacak. Bu nüfus artış oranında dünya nüfusunun 2050 yılından önce 9 milyarı aşacağı nasıl öngörülebiliyorsa, bu seragazi salım oranlarımızla atmosferi epey ısıtacağımız da aynı kolaylıkla hesaplanabiliyor. Peki, durum bizi nereye götürecektir?

Nereye doğru gideceğimizi doğru anlamamız için nereden geldiğimize bakmamız gerekiyor. İnsan ırkı oldukça uzun zamandır yeryüzünde yaşıyor. Bilimsel veriler özellikle son 100 bin yıl içerisinde zihinsel kapasitemizde önemli bir artış olmadığını söylüyor. Yani, bundan 100 bin sene önce ne kadar akıllıysak, şu anda da o kadar akıllıyız. Ancak 100 bin sene önce mağaralarda yaşıyorduk, şimdi ise uzaya gidebilecek teknolojiye sahibiz. O kadar uzağa değil de 12 bin sene önceye gidecek olsak insanlığın 100 bin sene öncesinden pek de farklı olmadığını anlayabiliyoruz. Öyleyse "Ne olduysa son 12 bin sene içerisinde oldu" diyebiliriz. Son 12 bin seneyi daha öncesiyle kıyasladığımızda ise bir unsur hemen öne çıkıyor: Son 12 bin senede çevre koşullarımız neredeyse hiç değişmedi. Öncesinde ise kısa süreler içerisinde doğal

çevremizde oldukça hızlı sayılabilecek değişiklikler görülüyordu. Hızlı değişiklikler sona erdikten sonra girdiğimiz ve oldukça kararlı çevre koşullarının görüldüğü döneme Holosen diyoruz.

ANTROPOSEN, YANI "İNSANIN ÇAĞI"

Holosen medeniyetimizin geliştiği dönem oldu. Bu gelişme, uzun süre oldukça yavaş ilerledikten sonra buhar makinesinin icadıyla hızlanmaya başladı; yaklaşık 1950 sonrasında ise neredeyse kontrolden çıktı. "Kontrolden çıktı" dememizin sebebi ise bu hızlanma öncesi doğaya verdiğimiz zararın ve zararın neden olduğu değişikliklerin geri dönülebilir seviyede olması. Ancak özellikle 1950 sonrası ısrarlı biçimde doğayı kararlı düzeninden saptırma çabalarımız jeologların bu döneme yeni bir isim verme çabalarına neden oldu: Antroposen, yani "insanın çağı".

Yeni ismin sosyal bağlamını uzun uzadıya konuşmamız mümkün ama jeolojik açıdan konuya bakacak olursak, bundan milyonlarca yıl sonra yeryüzünde yaşayacak olanlar geriye dönüp kaya katmanlarının içerisinde bugüne ait bir kesit bulacak ve "Burada garip bir şeyler olmuş" diyecekler. Yeryüzüne verdiğimiz zarar işte bu boyutta.

İşin kötü tarafı, verdiğimiz zararın bilincine vararak geri dönmeye de çabalamıyoruz. Çevre üzerinde geçtiğimiz her sene daha artan bir etkimiz var. Etkimiz yeryüzünün insan medeniyetini kurmasına destek olduğu iki temel noktada oldukça büyük zarar yaratıyor. Bu noktaların ilki sözünü ettiğimiz kararlı iklim ve çevre koşulları. İkincisi ise sahip olduğu-

muz biyolojik çeşitlilik. Medeniyetimizin gelişimine baktığımız zaman bunun tarımı yapılacak daha çeşitli ürünlerin yetişmesinin yanı sıra hem beslenme hem de işgücü açısından destek olacak hayvanların olduğu Mezopotamya'da başladığını kolaylıkla görebiliriz. Benzer iklim koşulları Orta Amerika'da, İndus Havzası'nda ve Çin'de de olmasına rağmen Mezopotamya'yı öne çıkartan buğday, arpa, mercimek ve yulafın yanında inek, at, koyun ve devenin varlığıydı. Bu nedenle 3-6-9 dünyası Holosen'den de Antroposen'den de farklı olacak.

BEŞ BÜYÜK YOK OLUŞ

Öncelikle 9 milyar kişiyi beslemek zorunda olacağız ve bu kişilerin önemli çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerde, hatta bunların da gelişim basamaklarında daha aşağıda bulunan bölümünde doğacak. "Bu insanları beslemek kolay, yeter ki biz gıda sistemindeki sorunları ve israfı giderelim" diye düşüneceğinizi biliyorum ama ne yazık ki dediğiniz o kadar da kolay değil. Satın alma gücü arttıkça bireylerin istekleri de çoğalıyor. Eskiden parası olmadığı için erişemediği bazı şeylere erişecek parası olduğunda aşırı tüketim engel olmak başlı başına bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. O nedenle kişilerin tüketim alışkanlık-

larını değiştirerek gıda israfının önüne geçeceğimizi düşünmek belki kendi ailelerimiz için geçerli olabilir ama kısa vadede küresel olarak uygulanabilir bir çözüm değil. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki hayvansal gıda tüketimi, önüne zor geçilebilecek bir biçimde artıyor ve 9 milyar kişiyi sağlıklı beslemek açısından önemli engellerden birini oluşturuyor.

Yeryüzündeki hayat şimdiye kadar beş büyük yok oluş yaşamış. Bunların en ciddisinde, 251 milyon yıl önce, neredeyse gezegendeki tüm yaşam uçurum kenarından dönmüş. Bu olayda yeryüzündeki canlı türlerinin %90'ı yok olmuş. Dikkat edin lütfen! Canlıların değil, o türden bir tane bile kalmayacak biçimde türlerin %90'ı yok olmuş. Bu felaketlerin en hafifinde, 359 milyon yıl önce canlı türlerinin %70'i yok olmuş.

Şimdiye kadar biyolojik çeşitliliğe verdiğimiz zararın üzerine, bilim insanları önümüzdeki 40 yıl içerisinde bugüne kalmış olan biyoçeşitliliğin en az %30'unu daha kaybedeceğimizi söylüyor. Bu hızla devam edecek olursak insanlık yeryüzü tarihindeki altıncı yok oluşa da kendi neden olacak. Medeniyetin gelişimini biyolojik çeşitliliğe borçluyken yapmakta olduğumuz hatanın bedelini çok fena ödeyebiliriz. Bugün, "Elimizdekiler bize yeter" derken aklımıza

"Bundan milyonlarca yıl sonra yeryüzünde yaşayacak olanlar geriye dönüp kaya katmanlarının içerisinde bugüne ait bir kesit bulacak ve 'Burada garip bir şeyler olmuş' diyecekler. Yeryüzüne verdiğimiz zarar işte bu boyutta"

Fotoğraf: Siegfried Poepperl - Pexel

genelde kutup ayları geliyor. Unutun kutup aylarını, yanlış tarım politikalarıyla ata tohumlarımızı yitiriyoruz. Biyoçeşitliliğin kaybı dediğimiz kutup ayları ya da penguenler değil, gelecekteki bir başka Covid salgınında ilaç olarak kullanabileceğimiz bir zambak cinsini ya da bir mercanı kaybediyoruz.

YERYÜZÜ ISINMAYA DEVAM EDİYOR

Bunların ötesinde bir de yeryüzü ısınmaya devam ediyor. Sıcaklık artışı 3°C'yi bulup geçtiğinde artık tanıyamayacağımız bir dünyada yaşıyor olacağız. Hani daha rahat anlamamız için, deniz seviyesi Kadıköy'de Boğa'ya kadar gelecek, Adana'da barajdan denize girebileceğiz. Antalya'da senenin yarısı 45°C sıcaklıkla geçecek. Kuraklık ve sel felaketlerinden dolayı Afrika ve Güneydoğu Asya'dan 10 milyonlarca insan Avrupa'ya göç edebilmek için medeniyetlerin geçiş noktası olan ülkemize doğru göç edecek. Çekirge sürülerinin kuzeye yönelmeleriyle tarımsal ürünlerin yarısını kaybettiğimiz seneler olacak. Bu listeyi uzatmamız mümkün ama sanırım 3-6-9 dünyasının Holosen'den de Antroposen'den de ne denli farklı olacağını kavradınız.

Peki, ne yapmalı? Öncelikle şimdiden şikayetçi olsak

“Sıcaklık artışı 3°C'yi bulup geçtiğinde artık tanıyamayacağımız bir dünyada yaşıyor olacağız. Hani daha rahat anlamamız için, deniz seviyesi Kadıköy'de Boğa'ya kadar gelecek, Adana'da barajdan denize girebileceğiz. Antalya'da senenin yarısı 45°C sıcaklıkla geçecek”

da 1,2-6-8,02 dünyası pek de fena değil. Elimizden geldiğince bu dünyanın 3-6-9 dünyasına kaymasına engel olmalıyız. İşe başlamamız gereken nokta da küresel ısınmayı durdurmak olmalı çünkü iklim felaketi diğer sorunları da çözülmez hale getiriyor. Ama aklımızın bir kenarında her gün biraz daha hızla 3-6-9 dünyasına yaklaşmakta olduğumuz ve o dünyaya uyum sağlamamız gerekebileceği de bulunmalı. Benim kafamdaki dünya işte bu 1,2-6-8,02'den 3-6-9'a doğru hızla giden bir dünya. Bu hafta biri bana “Siz kendi dünyanızda yalnızsınız maalesef” dedi. Evet, bugün için küçük bir azınlık olabiliriz ama bu azınlığın hızla büyüdüğünü görüyor olmak da oldukça üzücü. Keşke şimdiden herkes 3-6-9 dünyasını görse de oraya gitmemek üzere birlikte önlemler alabilsek... #

SÜRDÜRÜLEBİLİR YARINLARIN
ARKASINDA

İZOCAM VAR

www.izocam.com.tr

- izocam
- izocam
- izocamofficial
- izocamofficial
- izocamofficial

#arkasindaizocamvar

22 Mart Dünya Su Günü: Mücadeleye Devam!

Her yıl 74 milyon insan yetersiz su, sanitasyon ve hijyen kaynaklı hastalıklarla mücadele ederken 1,4 milyon insan aynı nedenlerle yaşamını yitiriyor. Dünyada her dört kişiden biri güvenli içme suyundan yoksun, öte yandan küresel su talebinin 2050 yılına dek %55 artması bekleniyor. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından belirlenen 22 Mart [Dünya Su Günü](#); küresel su sorunlarına dikkat çekmeyi, su kaynaklarının

yönetimi için işbirliklerini teşvik etmeyi ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı konusundaki farkındalığı artırmayı merkezine alıyor.

BM, bu yılki 22 Mart Dünya Su Günü kapsamında, New York'ta "[BM 2023 Su Konferansı](#)"nı gerçekleştirdi. 22-24 Mart tarihleri arasında düzenlenen konferansta; dünyanın su ve sanitasyon krizini çözerek "SKA 6 - Temiz Su ve Sanitasyon" hedeflerine ulaşma yolunda önemli adımlar atılması amaçlandı. Ulusal hükümetler su arzı, sanitasyon, sulama hizmetleri ve taşkın yönetimi alanındaki projelere finansal destek taahhütleri verirken özel sektör ise su altyapısına ve hizmetlerine yatırım desteğiyle öne çıktı.

BM 2023 Su Konferansı'nın dikkat çeken başlıkları şu şekilde:

- Suya erişime sosyal faktörler ve cinsiyet eşitliği de dahil edilmeli. Çünkü su kıtlığı ve kirliliği özellikle kadınları, çocukları ve dezavantajlı grupları orantısız şekilde etkilemeye devam ediyor.
- Afet risklerinin azaltılması, maliyet tasarrufları ve istihdam yaratma gibi çalışmalar, tatlı su ekosistemlerindeki sorunlardan en ağır şekilde

etkilenen dezavantajlı gruplara fayda sağlayabilir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal kapsayıcılıkla ilgili girişimler hızlandırılmalı.

- BM Kalkınma Programı'nın Entegre Su Kaynakları Yönetimi, kimseyi geride bırakmama anlayışı içerisinde etkili bir çözüm yolu.

"SKA 6 - Temiz Su ve Sanitasyon" ile "SKA 14 - Sudaki Yaşam"ın bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı

işbirliklerine, su altyapısına, hizmetlerine ve araştırmalarına yönelik yatırımlara gereksinim var.

- Afetler, aşırı hava olayları gibi iklime dayalı süreçlerin daha iyi anlaşılması için iklim riskleri ulusal su politikalarına, stratejilerine ve planlarına entegre edilmeli.

YENİ RAPOR: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN DE BASKISIYLA SU KİTLİKLARI ARTACAK

Bu yıl "Su için Ortaklıklar ve İşbirliği" başlığı ile yayımlanan [BM Dünya Su Kalkınma Raporu](#), dünyada su kaynaklarının durumunu ve karşılaştığı tehditleri analiz etti. Rapora göre, tatlı su kirliliğinin hızla artması su kıtlığını endemik hale getiriyor. İklim değişikliğinin de baskısı ile özellikle Orta Afrika, Doğu Asya ve Güney Amerika'nın bazı bölgelerinde mevsimsel su kıtlıkları giderek çoğalacak; Ortadoğu gibi zaten kurak bölgelerde ise durum daha da kötüleşecek. Kentsel su talebinin 2050 yılına dek %80 oranında fazlaşması beklenirken günümüzde bu talep, tarımdan kent merkezlerine dağıtılan sularla karşılanıyor. Var olan yaklaşım kentsel

su sorununu çözsede gıda güvenliği ve çiftçi gelirleri açısından olumsuz sonuçlar doğuruyor. Su-enerji-gıda-ekosistem (WEFE) anlayışı ise hem tüm sektörleri kapsaması hem de insan-çevre dengesini amaçlayan sürdürülebilir vizyonuyla çözüm sunabilir.

BM'DEN SU KAYNAKLARI İÇİN FİNANSMAN ÇAĞRISI

Gıdanın %95'inin üretimi suyla sağlanırken artan gıda talebinin karşılanabilmesi için bugünkünden %35 oranında daha fazla su kaynağına gereksinim duyulacak. Su kaynaklarının giderek azaldığına ve kuraklığın arttığına dikkat çeken BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), kuraklıkla mücadelede geleneksel finansal mekanizmaların yeterli olmadığını açıkladı. Etkili ve yenilikçi kuraklık finansman mekanizmalarının geliştirilmesi amacıyla çağrıda bulunan FAO, Su Hareketi Gündemi'ne dahil oldu. Böylelikle FAO, 2022-2031 Stratejik Çerçevesi kapsamında daha iyi üretim, daha iyi beslenme, daha iyi bir çevre ve daha iyi bir yaşamı desteklemek için [yedi taahhütte](#) bulundu. Tümü FAO'nun 2022-2031 Stratejik Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde düzenlenen

taahhütler arasında [Ulusal Su Yol Haritaları](#), [Entegre Kuraklık Riski Yönetimi](#) ve [Tarım ve Çevre için Su Kitliğini Ele Almak](#) gibi inisiyatifler bulunuyor.

TAAHHÜTTEN EYLEME: SU EYLEMİ GÜNDEMİ

Konferansın en önemli çıktılarından biri [Su Eylemi Gündemi](#) oldu. 2018-2028 Su Eylemi On Yılı'nın ikinci yarısına girerken Su Eylemi Gündemi; herkes için suya ve sanitasyona erişimin sağlanması, su kalitesinin iyileştirilmesi, su kirliliğinin azaltılması, su verimliliğinin artırılması ve daha sürdürülebilir su yönetimi anlayışlarıyla ekosistemlerin korunmasına yönelik gönüllü taahhütlerin toplanması için çalışmalar yürütüyor. Gündem kapsamında su meselesinin güncel durumuna dair analiz sunularak ilerlemeyi teşvik edici iyi uygulamalar ve başarı hikayeleri paylaşıldı. Ayrıca, SKA 6'ya ve suyla bağlantılı diğer Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşılması için hızlandırılmış uygulamalara ve etkiye vurgu yapıldı. Su Eylemi Gündemi, BM Su Konferansı'nın taahhütlerini daha uzun vadede iddialı bir eyleme dönüştürmeyi hedefliyor.

Fotoğraf: Dobrinou Denis - Unsplash

Arzu Deniz AKSOY, Sosyal Etki Girişimcisi, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesi
arzudeniz.aksoy@gmail.com

İklim Değişikliği ve Doğal Afetler: Eşzamanlı Rekabet ve İşbirliğinin Önemi

Günümüzde hâlâ iklim değişikliği denince çoğu insanın aklına yalnızca giderek ısınan bir dünya, değişen mevsim döngüleri, kuraklık ve kıtlık gibi en temel olumsuzluklar geliyor. Bize bu öğretiliyor ve buna inanıyoruz. Fakat bilim gösteriyor ki iklim değişikliği birçok doğal afeti de tetikliyor ya da beraberinde getiriyor. Örneğin, deprem olarak adlandırdığımız jeofiziksel afet ile iklim değişikliği arasında bir bağlantı olduğuna dair birçok bilimsel bulgu mevcut. Üstelik bu bulgular yalnızca depremlerle de sınırlı değil. Bilim insanlarına göre kasırgalar ve seller gibi afetlerin de şiddeti ve görülme sıklıklarıyla iklim değişikliği arasında gözle görülür bir korelasyon var. Gelin, kafamızdaki resmi biraz daha netleştirebilmek adına deprem ve iklim değişikliği arasındaki ilişkiye daha yakından bakalım. Küresel iklimin hızla değişmesi ve buna bağlı sıkça karşılaştığımız aşırı hava olayları; örneğin yağmurun mevsim normallerinde yağmayıp birkaç gün boyunca aşırı fazla yağması, yüzey suyu miktarında ani artışlara neden oluyor ve buna bağlı

olarak fay hatları üzerindeki basınç artıyor. Bu durum [depremlerin mekansal ve zamansal oluşumlarında](#) değişiklikler yaşanmasına neden olabiliyor.

REKABET VE İŞBİRLİĞİ, AYNI YERDE, AYNI ZAMANDA

Tam bu noktada, başımıza gelen felaketlerden aldığımız yaraları sarmanın ve aynı hataları tekrarlamanın yegane yolunun her sektörün ve toplumun her kesiminin birlikte çalışmasını ve karşılıklı fedakarlıklar yapmasını sağlayabilmekten geçtiğini sizlere bir kez daha hatırlatmayı isterim. Bu birlikteliğe, özellikle markalar arasındaki birlikteliğe, rekabet de katıldığında ortaya çıkacak faydaların tüm insanlığa ve gelecek nesillere sağlayacağı katkı çok büyük olacaktır.

Rekabet ve işbirliği kulağa birbirinden çok zıt kavramlarmış gibi gelebilir. Oysaki özünde oyun teorisinden esinlenen, "coopetition" olarak adlandırılan bir iş stratejisidir. İngilizce işbirliği (cooperation) ve rekabet (competition) sözcüklerinin bir araya gelmesinden türetilen bu kavram, Türkçeye işbirliği içinde rekabet olarak çevrilir. Literatüre M. Brandenburger ve J. Nalebuff isimli işletme profesörleri tarafından 1996 yılında tanıtılır. Bu kavramı önemli kılan şey, bir tarafın kazanırken diğer tarafın kaybettiği/kaybetmek zorunda olduğu, kazanan her şeyi alır (zero-sum) anlayışını reddetmesi ve herkesin kazanabileceği ya da fayda sağlayabileceği bir anlayış ortaya koymasındır. Örneğin Pfizer ve BioNTech tarafından geliştirilen Covid-19 aşısı bu kavramı an-

layabilmek için güzel bir örnek. İki şirket sahip oldukları tecrübe ve araştırmaları, yine sahip oldukları sermaye ve üretim imkanlarıyla birleştirerek birçok insanın hayatını kurtaran aşığı, son derece kısa bir sürede, çok büyük miktarlarda üretmeyi başardı. Böylelikle hem toplum hem de bahsi geçen iki firma büyük kazanımlar elde etmeyi başardı.

DEPREMİN YARALARINI SARARKEN

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan ve milyonlarca insanı etkileyen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki iki deprem ardında sarılması güç yaralar, büyük bir insani kriz ve unutulması mümkün olmayacak bir acıyı bıraktı. Belki de birçok insanın yüreğinde açılan yarayı sarmamız imkansız. Fakat insanı, toplumu önemseyen ve toplumsal faydayı misyon edinen bizler, depremden etkilenen bölge halkına yalnız olmadıklarını hissettirebiliriz. Yukarıda aşığı örneği ile açıkladığımız işbirliği içinde rekabet kavramını, hepimizi derinden etkileyen bu felakete uygulamak hem mümkün hem de hayati. Bu sayede, bölgeye insani yardım ve bağış sağlayan markalar ortak bir güç oluşturabilir. İş yükünü kendi aralarında paylaşarak, bu gücü kaliteden ödün vermeksizin sunabildikleri hizmet ve ürünleri, organizasyon ve lojistik anlamında en hızlı ve verimli şekilde ihtiyaç sahiplerine ulaştırabilir.

Örneğin bölgeye yardım ulaştırabilmek için birbiriyle rekabet eden iki kargo firması düşünün. Örnekte varsaydığımız iki markanın yalnızca biri dahi, deprem bölgesine yardım sağlamak adına bir kampanya başlatsa, bu otomatik olarak diğer markanın da benzer bir kampanya geliştirmesine neden olacaktır. Böylelikle etki büyüyecek yani depremedelere

Fotoğraf: Çağlar Öskay - Unsplash

ulaşan yardım kolilerinin sayısı kat kat artacaktır. Yani asıl mesele, büyüklü-küçüklü farklı sektörlerde iş yapan markaların yine büyük-küçük demeksizin bir yardım kampanyası başlatarak gelecek yardımlara ön ayak olmasında saklı. Böylelikle bir domino etkisi gibi bölgeye gönderilen yardımların hem niteliği hem de niceliği artacaktır. Bu şekilde markalar tüketicilerine kendi duyarlılık ve güvenilirliklerini kanıtlarken depremedeler de tüm ihtiyaçlarına rahatlıkla ulaşabilecek ve depremin neden olduğu yaralar bir nebze de olsa sarılabilecek.

İklim değişikliği ve milyonlarca insanı etkileyen diğer doğal afetlerin ortaya çıkardığı insani krizlerle mücadele etmek biz insanlar için bir ölüm kalım meselesi. Dünya bize sık sık yalnızca rekabet ederek hayatta kalamayacağımızı gösteriyor ve işbirliğini dayatırken buna direnmek kelimenin tam anlamıyla aptallık olacaktır.

İş dünyası ne zaman ve ne için rekabet edileceğini iyi ölçüp biçmeli ve gerektiğinde sahip olduğu gücü birleştirmesini bilmelidir. Dünyanın yaşayan bir gezegen, bir yuva olarak kalması için bu çok önemli! #

“Başımıza gelen felaketlerden aldığımız yaraları sarmanın ve aynı hataları tekrarlamamanın yegane yolunun her sektörün ve toplumun her kesiminin birlikte çalışmasını ve karşılıklı fedakarlıklar yapmasını sağlayabilmekten geçtiğini sizlere bir kez daha hatırlatmayı isterim”

Allianz Türkiye: “Dayanışmanın Bir Parçası Olmaya Devam Edeceğiz”

Deprem felaketinin ardından hemen harekete geçen Allianz, yardım çalışmalarını desteklemek amacıyla 6 milyon euro (120 milyon lira) kaynak sağlayacağını açıkladı. Allianz ilk etapta ambulans, konteyner ve ihtiyaç malzemesi temininin yanı sıra AFAD, Kızılay, İstanbul Tabip Odası, Ahbap Derneği ve Türk Psikologlar Derneği'ne destekte bulundu. Allianz'ın kademeli olarak gelişecek ihtiyaçlara göre toplumsal dayanışmaya destek olmaya yönelik çalışmaları ise devam ediyor.

6 Şubat'ta Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 11 ilimizle birlikte tüm ülkemizi sarsan felaketin ardından Allianz, yardım çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla 6 milyon euro (120 milyon lira) değerinde destek sağlayacağını açıkladı. Allianz ilk olarak ambulans, konteyner ve ihtiyaç malzemesi temininin yanı sıra AFAD, Kızılay, İstanbul Tabip Odası, Ahbap Derneği ve Türk Psikologlar

Derneği'ne sunduğu katkılarla desteğe başladı. Bununla birlikte kademeli olarak gelişecek ihtiyaçlara göre toplumsal dayanışmaya destek olma çalışmaları ise devam ediyor.

Yetmişten fazla ülkede faaliyet gösteren Allianz, 155 binden fazla çalışanına da destek çağrısında bulundu. Çalışanlarının da katkılarıyla birlikte depremden etkilenen bölgelere 140 milyon liranın üstünde katkı

Allianz

“Allianz’ın Türkiye’de faaliyet gösteren diğer şirketleri Allianz Partners ve Allianz Trade’deki ekip arkadaşlarımızla birlikte, çalışma arkadaşlarımız, iş ortaklarımız, müşterilerimiz, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve mesleki birlikler de dahil olmak üzere tüm ekosistemimizle yakın temas halinde, hep birlikte bu zor zamanların üstesinden geleceğiz.”

sağlanması bekleniyor.

Allianz ayrıca, gelecek nesilleri destekleme sorumluluğu bilinciyle bir yandan UNICEF işbirliğiyle deprem bölgesindeki çocukların yaralarını sarmak için çalışmalara başlarken bir yandan da kurumsal sosyal sorumluluk programı Allianz Motto Hareket’i TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı) aracılığıyla bölgedeki çocuklarla buluşturmaya devam ediyor.

Allianz SE CEO’su ve Yönetim Kurulu Başkanı Oliver Baete, konuyla ilgili olarak “Destek fonu konusundaki kararlı tutumumuz, depremden etkilenen bölgelerdeki çalışma arkadaşlarımız, iş ortaklarımız ve müşterilerimizin yanı sıra onların yakınları ve sevdikleriyle olan dayanışmamızın temsili niteliğinde. Allianz Ailesi’nin dünyanın dört bir yanındaki her bir üyesi, bu dayanışmayı desteklemek için üzerine düşeni yapmaya hazır” görüşlerini paylaştı.

“SAHA ÇALIŞMALARINI DESTEKLİYORUZ”

Allianz SE Yönetim Kurulu Üyesi Sirma Boshnakova, “Depremi yıkıcı sonuçları ortaya çıkmaya devam ederken yapılabilecek en uygun müdahale hem finansal destek yoluyla hem de halihazırda sahip olduğumuz çeşitli destek ağlarını etkinleştirerek acil olarak harekete geçmekti. Allianz olarak Türkiye ile olan güçlü bağlarımızın tarihi, bir asır öncesine kadar uzanıyor. Bu doğrultuda, sahaya katkıda bu-

lunan arkadaşlarımızı desteklemek için elimizden gelenin en iyisini yapıyoruz” dedi.

Allianz Türkiye CEO’su Tolga Gürkan ise “Yaralarımızı sarmak için en büyük ihtiyacımızın toplumsal dayanışma olduğuna inanıyoruz. Allianz olarak oluşturduğumuz yardım fonuyla öncelikli olarak etkilenen illere ambulans ve Allianz Partners’ın katkısıyla konteyner desteği veriyor, AFAD’ın afeti koordine etmesine, Kızılay’ın insani yardım sağlamasına, belediyelerin ihtiyaç malzemelerini temin etmelerine, İstanbul Tabip Odası’nın gönüllü sağlık çalışanlarının ihtiyaçlarını karşılamasına, Ahbap Derneği ve Türk Psikologlar Derneği’nin bölgedeki çalışmalarına destek oluyoruz” dedi.

Gürkan sürdürülen çalışmalar hakkında şunları söyledi: “Allianz’ın Türkiye’de faaliyet gösteren diğer şirketleri Allianz Partners ve Allianz Trade’deki ekip arkadaşlarımızla birlikte, çalışma arkadaşlarımız, iş ortaklarımız, müşterilerimiz, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve mesleki birlikler de dahil olmak üzere tüm ekosistemimizle yakın temas halinde, hep birlikte bu zor zamanların üstesinden geleceğiz. Yaralarımızın en kısa sürede sarılmasını diliyor, seferber olan herkese ve her kuruma teşekkür ediyoruz. Aklimız ve kalbimiz deprem bölgesinde; bu dayanışmanın bir parçası olmaya ve sorumluluk üstlenmeye devam edeceğiz.”

Arif ERGİN, Sürdürülebilir Ekonomi ve İklim Finansmanı Uzmanı
ergingarifergin.com

Doğa için İyi Olan, İnsan için de iyidir

Yazımı yazmaya başladığımda 6 Şubat depremlerinin üzerinden neredeyse iki ay geçmişti. Medyada depremle ilgili önüne düşen her yeni görüntü, ruhumu biraz daha incitmeye ve ülkemiz için yapmamız gereken binlerce hizmet olduğunu hatırlatmaya devam ediyordu. Pek çoğumuz için hiç bitmeyecek bir yas bu ve tanıklık eden birkaç nesil için, dünyada yaşadığımız sürece, kalplerimizin bir köşesinde bizlerle birlikte yaşamaya devam edecek.

İş hayatımın büyük kısmı iklim finansmanı ve sürdürülebilirlik üzerine projeler geliştirmekle geçti. Süreç içerisinde sürdürülebilirliğe dair farkındalığın ciddi şekilde arttığına tanık olduğum somut kırılma, 2020-2022 yılları arasında yaşadığımız pandemi nedeniyle gerçekleşti. Pandemi, dünyada milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olurken ülkelerin ekonomisini, sektörleri ve dolayısıyla geride kalan insanların hayatlarını kalıcı şekilde değiştirdi, dönüştürdü. Sözü ettiğim dönüştürücü etki, sürdürülebilirlik üzerine kurumsal ve bireysel farkındalığın artmasında tam bir katalizör görevi gördü. Yaşamın devamı ve sürdürülebilirlik için daha hızlı davranmamız gerektiğini, gezegenin ajandasının bizlerin ajandasından çok daha farklı olduğunu anlamamızı sağladı. Sağladı da ne oldu? İşte, orası biraz tartışmalı.

6 Şubat depremlerinin de insanlarda, üstelik yalnızca Türkiye’de değil, dünyada da benzer bir etkiye neden olduğunu gözlemliyorum. Şu mesaj bir kez daha görüldü: Doğanın hayrına olan insanın da hayrınadır, çünkü insan doğanın bir parçasıdır.

Ekosistemin, yaşam alanlarının, şehirlerin sürdürülebilirliğini sağlamak, sistemin bir unsuru olan insan türünün sürdürülebilirliği için de olmazsa olmaz bir şarttır. Çünkü “Olmasa da olur” dediğimiz her ihmalin cezasını hayatlarımızla ödedik ve ödemeye de devam ediyoruz.

Sürdürülebilirlik ilkeleriyle deprem de dahil tüm doğa olaylarına dirençli kentler tasarlandığında, bu kentlerin aynı zamanda enerjiyi ve tüm kaynakları verimli kullanan; havayı, suyu, toprağı, doğayı kirletmeyen, tarımsal alanlar ve temiz su kaynakları üzerindeki stresi azaltan, sürdürülebilir arazi ve toprak yönetimini sağlayan kentler olduğu bir kez daha görüldü. Genç bir mühendisken çalışma hayatımın nispeten erken dönemlerinde, söylediğim “bütüncül ve sürdürülebilir şehirciliğin” dünya üzerindeki en başarılı örneklerinden biri olan Barselona’da, üstelik tam olarak bu konuyla ilgili projelerde çalışmamın, iş hayatımın kalan yıllarında bana hep ışık tutan ve çağrışımlarla dolu bir deneyim olduğunu belirtmeliyim.

Sürdürülebilir şehirler inşa edebilmek, öncelikle o şehri oluşturan birimleri ve bileşenleri bütüncül bir şekilde tasarlayıp inşa etmekten geçiyor. Şehri oluşturan en küçük birimler olan binalardan altyapıya, ulaşımdan enerji ve su şebekelerine, park ve bahçelerden tarımsal alanlara, su havzalarına kadar tüm bileşenler sürdürülebilirlik ilkeleriyle tasarlanıp bütüncül bir şekilde ele alınması gereken multidisipliner bir yaklaşım gerektiriyor.

Fotoğraf: Çağlar Öskay- Unsplash

BİNALAR

Elbette, doğa olaylarına karşı korunabilmek için öncelikle sağlam binalar inşa etmek gerekiyor. Doğru zemine uygun teknikle doğru binayı inşa etmek, başta depremler olmak üzere insan yaşamını ve kentleri tehdit eden pek çok doğa olayına karşı alınabilecek başat önlem. Bir şehri oluşturan en küçük birimler olarak nitelendirebileceğimiz binaları tasarlar-ken mümkün olduğunca az enerji harcayan, suyu verimli kullanan, yağmur hasadı yapan ve coğrafyayla uyumlu yapılar oluşturmak, şehirleri yalnızca sürdürülebilir kılmaz, aynı zamanda deprem dirençli hale de getirir.

YEŞİL ALANLAR

Bir kentte binalar depreme ne kadar dirençli inşa edilirse edilsin, kentler, oluşa-

“Ekosistemin, yaşam alanlarının, şehirlerin sürdürülebilirliğini sağlamak, sistemin bir unsuru olan insan türünün sürdürülebilirliği için de olmazsa olmaz bir şarttır. Çünkü ‘Olmasa da olur’ dediğimiz her ihmalin cezasını hayatlarımızla ödedik ve ödemeye de devam ediyoruz”

bilecek pek çok farklı doğa olayına karşı insanların gerektiğinde toplanabileceği alanlar oluşturacak şekilde planlanıp tasarlanmalı. Bu alanlar, normal zamanlarda park, bahçe gibi yeşil alanlar olarak değerlendirildiğinde yalnızca güvenlik için değil, şehrin sürdürülebilirliği için de hayati bir rol oynayacaktır. Afet zamanlarında insanların toplanabilecekleri, geçici yaşam alanları oluşturabilecekleri ve yeniden koordine olacakları alanlar, normal zamanlarda şehrin sosyolojik ve ekolojik yaşam kaynaklarıdır.

ULAŞIM VE ALTYAPI

Yaşanan son depremde de gördük ki hem iletişimin devamlılığı hem de ulaşım kanallarının her koşulda açık tutulması hayati derecede önemli. Ulaşım planları yapılırken insanlar için alterna-

Fotograf: Çağlar Oskay- Unsplash

“Ulaşım planları yapılırken insanlar için alternatifler yaratıp ulaşım imkanlarını çeşitlendirmek, başta yeraltı raylı sistemleri olmak üzere depreme dirençli ve enerji verimli ulaşım ağlarının yaygınlaştırılması gerekiyor.”

tifler yaratıp ulaşım imkanlarını çeşitlendirmek, başta yeraltı raylı sistemleri olmak üzere depreme dirençli ve enerji verimli ulaşım ağlarının yaygınlaştırılması gerekiyor. Metro sistemleri doğru inşa edildiğinde yalnızca deprem değil, pek çok afet için insanlara sığınma imkanı sağlayan güvenli ve işlevsel yapılar. Öte yandan depremde iletişimin devamlılığının da ulaşım kadar önemli olduğunu ve böyle zamanlarda kesintiye uğrayabildiğini gördük. Çünkü baz istasyonlarının bir kısmı binaların üzerine monte edilmiş durumdaydı ve binalar yıkılınca onlar da devre dışı kaldı. Baz istasyonlarının mümkün olduğunca binalardan bağımsız inşa edilmesi ve herhangi bir kesinti riskine karşılık yenilenebilir kaynaklardan enerjisini alacak şekilde tasarlanmasının önemi depremle birlikte bir kez daha görüldü.

ENERJİ

İster şebekeye bağlı (On-grid) ister şebekeden bağımsız (Off-grid) olsun, şehirlerde kurulacak enerji üretim tesisleri önemli oranda yenilenebilir kaynaklardan enerji sağlamalı ve mümkün olduğunca dağıtık bir şekilde planlanmalı. Özellikle hastaneler, belediye birimleri, güvenlik güçleri ve günlük yaşamın asgari koşullarda sürdürülebilmesini sağlayacak tüm birimlerin, şiddetli bir deprem veya doğa olayında enerjisiz kalmamalarını sağlamak zorundayız. Bu nedenle bu tür birimlerde öztüketim amaçlı enerji santralleri kurulması, binaların çatılarında veya açık alanlarda özellikle güneş enerjisi gibi şebekeden bağımsız çalışabilecek enerji üretim ve depolama sistemlerine sahip olması hayati öneme sahip.

SU

Bir kentin su sistemini oluşturan su ve atık su tesisleri, yeraltı ve yerüstü boru hatları, pompa istasyonları, tanklar, idari ve laboratuvar binaları, rezervuarlar, kimyasal depolama, arıtma ve daha pek çok farklı tesis, birbiriyle koordineli çalışan geniş bir ağ ve depremlerin yıkıcı etkisine karşı en savunmasız sistemlerin başında gelir. Sistemin alacağı hasar, depremin ardından bir kentte yaşanabilecek ekolojik, ekonomik, hijyenik ve hatta güvenlikle ilgili en büyük tehdittir. Bu nedenle bir kentin su altyapı sistemi tasarlanıp inşa edilirken depreme dayanıklı pek çok bileşenin bir araya geldiği ancak sistemin bütününe de hasarlarından en az etkilenecek şekilde dağıtık bir tasarımla planlanması gerekir. Kentin mümkün olduğunca farklı noktalarında su arıtma ve yeniden kullanım sistemlerinin kurulması ve deprem sonrası halkın bölgede tutunabilmesi için asgari temiz su temininin sağlanması şart. Her ne kadar ilk etapta akla gelmese de kentsel su sistemlerinin sürekliliği de enerjiye bağlı. Su tesislerinde de başta güneş olmak üzere pek çok alternatif yenilenebilir kaynağından kendi enerjisini üreten ve verimli kullanan sistemlerden faydalanılmalı.

ISINMA VE SOĞUTMA

Ne yazık ki son depremler de gösterdi ki depremlerin bir mevsimi yok, bu yüzden şehirler yaz-kış tüm olasılıklar göz önüne alınarak tasarlanmalı. Depreme dirençli merkezi ısıtma sistemleri kurulmalı ve bu sistemler daha küçük birimler halinde birbirinden bağımsız ve dağıtık çalışabilecek şekilde planlanmalı. Kentler bütüncül bir yaklaşımla yeniden tasarlanırken bölgesel enerji kaynaklarından üretilen

Fotoğraf: Logan Armstrong- Unsplash

ısının yalıtımlı boru sistemleri vasıtasıyla ısı kullanıcılarına (başta konutlara, idari birimlere ve kentsel tesislere) taşınarak ısıtma ve sıcak su ihtiyacının kesintisiz bir şekilde karşılanması hedeflenmeli. Birleşik ısı ve güç sistemleri, güneş enerjisi, jeotermal, kojenerasyon sistemleri, katı atık yakma tesislerinin atık ısı gibi kaynaklardan ısı üreten bu sistemlerin birbirinden bağımsız ve dağıtık ama birlikte çalışabilen bir şekilde tasarlanarak mahallelere, semtlere ve bağımsız yerleşkelere uygulanması, ekonomi, ekoloji ve güvenlik açısından sürekliliği ve sürdürülebilirliği sağlayan ideal sistemler. Deprem bize acı derslerle pek çok şey öğretti veya zaten biliyor olmamız gereken pek çok şeyi yeniden önümüze koyup üzücü bir şekilde hatırlattı. O dersin adı bence şu: Doğa için iyi olan, doğanın öz evladı olan insan için de iyidir. Artık doğa için ve insan için iyi olanı tercih etmemiz gerekiyor. Hayatını kaybeden insanlarımız için içimizdeki yas hiç bitmeyecek ama geride kalan bizler, dilerim bu kez gerçekten gerekli dersleri çıkarmışızdır. Ve bu acı olay yepyeni bir dönüşümün başlangıcı olur. #

“Deprem bize acı derslerle pek çok şey öğretti veya zaten biliyor olmamız gereken pek çok şeyi yeniden önümüze koyup üzücü bir şekilde hatırlattı. O dersin adı bence şu: Doğa için iyi olan, doğanın öz evladı olan insan için de iyidir. Artık doğa için ve insan için iyi olanı tercih etmemiz gerekiyor”

Zeynep ÖZLER, Kale Grubu Kurumsal İletişim Müdürü
Zeynepozler@kale.com.tr

Umudu Yeşertme Zamanı

Kolektif düzlemde uzun süredir ve kronik şekilde bir “Çağ Yangını” yaşıyoruz. Öfkeli, çaresiz, çoğu zaman umutsuz hissediyoruz. Buna karşın elimizden gelenin en iyisini yapmaya, var oluşumuzun hakkını vermeye, sorumluluk almaya da gayret ediyoruz. Yaralarımızı sarmaya alışkın bir toplum olarak daya-

nışmamız elbette harika ama sistemi sorgulamazsak, aksayan yönlerine işaret edip vatandaş olarak hesap sormazsak.. Nafile! Adaletin ve hakkaniyetin gerektirdiği budur. Sevgili Yasemin Özcan'ın çok sevdiğim “Aş, Aşk, Adalet” eseri gibi...

“DERİN ACILAR DİLSİZDİR”

(Bu satırları yazdığım da henüz 6 Şubat sabahına ve karanlığa uyanmamıştık; dünyamız henüz depremle sarsılmamıştı. “Derin acılar dilsizdir” demiş Seneca ve elbette, ateş düştüğü yeri yakıyor.)

Akut dönemin atlatılmasıyla birlikte yukarıdaki satırlarım halen geçerliliğini sürdürüyor. Bunu yapabilmek için öncelikle kendimizi bırakmamamız gerekiyor. Kendi iç kaynaklarımızla, ayakta kalmaya çabalyoruz. Birine, bir şeylere tutunma, umudu yeşertme zamanı. Hayatta kalalım ki yaşamı yeşertelim.

Doğayla birlikte yeni bir uyanış için baharı kucaklamaya, doğadan ilham almaya çıkalım. Yeni sesler, yeni sözler duyalım. Rutinimizi, ezberimizi bozalım. Yeni sokaklar keşfedelim, hafızamızı tazeleyelim.

“KARAKÖY PORTRERİ”

İYİ BİR BAŞLANGIÇ OLABİLİR

Kale Tasarım ve Sanat Merkezi (KTSM) ile Project Kültür işbirliğiyle hayata geçirilen “Karaköy Portreleri” podcast serisi sizin için iyi bir başlangıç olabilir. “Evin senin dünya, dünya senin evin” söyleminden yola çıkarak “İyi Bak Dünyana” hareketinin öncülüğünü yapan KTSM, Karaköy'ün izini sürmeye de-

Fotoğraf: samimibifotografici - Pexels

“Hayatta kalalım ki yaşamı yeşertelim. Doğayla birlikte yeni bir uyanış için baharı kucaklamaya, doğadan ilham almaya çıkalım. Yeni sesler, yeni sözler duyalım. Rutinimizi, ezberimizi bozalım. Yeni sokaklar keşfedelim, hafızamızı tazeleyelim”

vam ediyor. Hayata geçirilen podcast serisinde Karaköy'ün tarihi, kültürü, sanatı, günlük yaşantısı ve ruhu onu iyi bilen, mekanı yaşatan kişiler aracılığıyla aktarılıyor.

Project Kültür kurucusu Can Erol moderatörlüğünde gerçekleştirilen sohbet serisinde; tarih, edebiyat, gastronomi, zanaat, mimari, sanat gibi alanlarda iz bırakmış portreler üzerinden konuşuluyor Karaköy.

SERİNİN KONUKLARI

Serinin ilk konukları, komşuluk kültüründen yola çıkarak Güllüoğlu'nun kurucusu Nadir Güllü ve Genel Müdürü Murat Güllü oldu. Keyifli sohbette; markanın çıkış noktası, nesilden nesle kültür aktarımı, Karaköy'ün kent hafızası, marka belleği açısından Karaköy'ün önemi ve dünyaya açılma yolundaki adımları dinleyiciyle buluştu.

Serinin ikinci konuğu gazeteci ve yayıncı Cem Erciyes'ti. “Karaköy benim için, her zaman sokaklarında gezmekten çok haz aldığım tarihi bir alan. Kültürel bir maceranın, eğlencenin başlangıcı mutlaka Karaköy'dür” diyen Erciyes, Karaköy'ün dününü ve bugününü kültür-sanat ekseninde dinleyiciye aktardı.

Üçüncü konuk ise illüstratör ve gezgin Beril Ateş'ti. “Tramvaydan ya da Haliç Metro'dan inip Karaköy'e atölyeme yürümek müthiş bir hissiyat. Bana ilham veren birçok ses ve insanın içinden geçiyorum. Buranın eski bir liman kenti olması, balıkçıların izlerinin olması bana çok iyi hissettiriyor. Bu çok sesliğin içinde daha iyi ürettiğimi düşünüyorum.” #

Keyifli dinlemeler...

<https://open.spotify.com/episode/6LXBzUblGikEqvANviAGuk?si=elmRrEbKQmeNn153bbzVnw>

Aynur KOLBAY HÜLYA, MarjinalSosyal STK İletişim Sorumlusu ve Strateji Dep. Koordinatörü

Her Felaket Yeni Bir Kuvvet Doğuruyor

Üst üste yaşanan felaketler, kazalar, her geçen yıl daha da artan doğal afetler, Türkiye için artık bir olağanlık haline almış olsa da son yaşanan depremle birlikte, bazı şeyler için çok geç kalınmış olduğunu anladık. Bundan sonrasında daha fazla kayıp verme-

mek, sonradan pişman olmamak adına bir şeyler yapılması gerektiğine dair ülke olarak bu denli bir fikir birliği yaşamamıştık sanırım.

Fikir birliğiyle birlikte karşılaştığımız deprem felaketi, sivil toplum alanında çok büyük bir birleşmeyi ve büyümeyi de beraberinde getirdi. "Birlikten kuvvet doğar" mantığıyla bireysel hareketlenme oldukça büyüdü ve bugün artık herkesin bir şekilde içinde olduğu bir yardım seferberliğine dönüştü.

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUMUN DURUMU

Dünya örneklerine baktığımızda, sivil toplum örgütlerinin yaygın olduğu ve kabul gördüğü toplumlarda sorunların çok daha rahat ve demokratik yollarla çözüldüğünü gözlemliyoruz. Ocak 2022 verilerine göre, gelişmiş ülkelerde 10 kişiden ortalama dört kişi bir STK üyesi iken Türkiye'de her 10 kişiden yalnızca biri bir STK üyesi.

Türkiye, henüz gelişmiş ülkelerin seviyesinde güçlü bir sivil topluma sahip olmasa da 2000'lerin başından itibaren ivme kazanan Avrupa Birliği üyelik süreciyle birlikte mevzuatta gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda sivil toplumun hızla gelişmeye başladığını söyleyebiliriz. Son yıllarda artan kutuplaşma ve pandemi kısıtları gibi etkenler demokratik sivil alanda daralmalara ve sivil toplum üzerinde olumsuz etkilere neden olsa da son yıllarda yaşanan afetler ve özellikle deprem felaketiyle birlikte bu alandaki gelişmenin çok daha büyüyen hızlanacağı aşikâr.

Fotoğraf: Unsplash- Moein Rezaizade

KURUMLARA DÜŞEN GÖREVLER

Herkesi derinden etkileyen bu felaketle başa çıkma konusunda sivil toplum kuruluşlarını en fazla destekleyebilecek, onların varlığını daha da güçlendirecek en büyük destekçi yine özel sektör oldu ve olmaya da devam edecek gibi görünüyor.

Bu doğrultuda şirketlerin, 17 numaralı Sürdürülebilir Kalkınma Amacı olan "Hedefler İçin Ortaklıklar" hedefi doğrultusunda, sürdürülebilir ve etkisi büyük projeler geliştirmeleri, bu amaç için doğru işbirlikleri kurmaları her geçen gün daha fazla şahit olduğumuz olumlu haberler arasına giriyor. Böylelikle her yeni felaketin yeni bir kuvvete dönüştüğünü görüyoruz. Deprem felaketiyle birlikte çok daha fazla ivme kazanan sosyal sorumluluk ve etki kavramları, bundan sonraki süreçlerde de kurumların ayrılmaz bir parçası olmalı. Bu bakış açısını her alanda sürdürerek toplumsal fayda yaratmaya devam etmelidir.

STK'LARA DÜŞEN GÖREVLER

Sivil inisiyatif, sivil toplum, aktif vatandaşlık, gönüllülük gibi konularda gerilerde kaldığını söylediğimiz Türkiye için bu tarz felaketler bir fırsata dönüşebiliyor. Orman yangınlarında, sel felaketlerinde veya pandemi sürecinde deneyimlediğimiz birlik olma, gönüllü katılım gibi kavramlar ve eylemler yaşadığımız depremle birlikte en üst seviyeye ulaştı. Sivil toplum kuruluşlarının toplumdaki uyanışa ve talebe çok iyi cevap verebiliyor ve beklentileri üst düzeyde karşılayabiliyor olması da karşılıklı güven duygusunu

"Herkesi derinden etkileyen bu felaketle başa çıkma konusunda sivil toplum kuruluşlarını en fazla destekleyebilecek, onların varlığını daha da güçlendirecek en büyük destekçi yine özel sektör oldu ve olmaya da devam edecek gibi görünüyor"

besleyecek adımları oluşturacak. Bu nedenle her bir STK'nın kendi alanıyla ilgili hem toplum hem de karar vericiler boyutunda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi çok önemli. Çalıştığı alana dair yapılması gerekenler, üretilmesi gereken politikalar, lobi faaliyetleri, savunuculuk gibi adımlar sivil toplumun gücünü ve güvenilirliğini de bir o kadar artıracaktır.

SİVİL TOPLUMU HER ALANDA DESTEKLİYORUZ

MarjinalSosyal, 2016 yılında markalarla sivil toplumu buluşturmak ve topluma fayda sağlayan işbirlikleri geliştirmek için kurulmuş olmakla birlikte; yıllar içerisinde markaların kendi kolektif amaçlarını bulmasına ve sürdürülebilirlik alanında projeler geliştirerek toplumda fark yaratmasına yardımcı olmak ve eşzamanlı olarak sivil toplum alanını geliştirmek üzere fayda sağlayıcı eğitim ve etkinlikler düzenlemek üzere çalışmalarını yürüten bir Sosyal Fayda Platformu haline geldi.

Depremi ilk gününden itibaren gerçekleştirilebilecek yardım faaliyetlerine dair detaylı çalışmalarımızı sürdürüyoruz; şehirler özelinde ihtiyaçların değişmesiyle doğru orantılı bir şekilde kısa-orta ve uzun vadeli, faydası yüksek proje ve işbirliği önerileri hazırlayarak markalarımızı doğru bir şekilde yönlendirmeye çalışıyoruz.

Bu kapsamda 15 Mart tarihinde gerçekleştirdiğimiz "Kriz Yönetimi - Gençlik Ne Yapsın?" başlıklı canlı yayılımız aracılığıyla bu alanda çalışan pek çok STK'ı ağırlayarak, çalışmalarını ve uzun vadeli planlarını dinledik. Bundan sonraki süreçte de STK'ları dinlemeye, projelerini doğru işbirlikleriyle buluşturmaya devam edeceğiz. Bu doğrultuda kapımız sesini duymayı isteyen tüm STK'lara açık. #

Prof. Dr. Ahu ERGEN, Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi
ahu.ergen@vs.bau.edu.tr

Antroposen Çağı'nda Amaç Odaklı Şirketler Daha mı Şanslı?

1976 yılı Nobel Ekonomi Ödüllü Milton Friedman'a göre bir şirket hissedarlarına kâr ettirmek için vardır. İşletmenin sosyal sorumluluğu ancak kârını artırmaktır. Friedman'dan önce de, bugün de iş dünyasında baskın anlayış olarak karşımıza işte bu hissedar yaklaşımı çıkıyor. 1984 yılında Edward Freeman ise paydaş teorisi ile ilgili farklı şeyler söylemiştir. Freeman'a göre iş dünyasında paydaşların (çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler ve hissedarlar) her birini önemseyen ve beklentilerine, zamanla değişen ihtiyaçlarına kulak veren bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Yalnızca hissedar çıkarlarına odaklanmak uzun vadeli şirket başarısı getirmiyor. Freeman'ın yaklaşımının bugün dünyanın artan sorunlarına çözüm bulmaya daha yakın ve şirket performansını iyileştiren bir yaklaşım olduğu görülüyor. Son yıllarda belirsizlik, karmaşıklık ve muğlaklık içinde karar almaya çalışan kimi şirketler, iş yapma biçimlerini hissedar bakış açısından paydaş bakış açısına doğru dönüştürmeye başladı bile. Gelecekte çok daha fazlasına ihtiyaç duyulacak gibi.

Dünyanın karşı karşıya kaldığı sorunlar artmakla birlikte şirketlerin başarılarını doğrudan etkiler hale geliyor. Sorunlar devletlerin ve STK'ların kendi

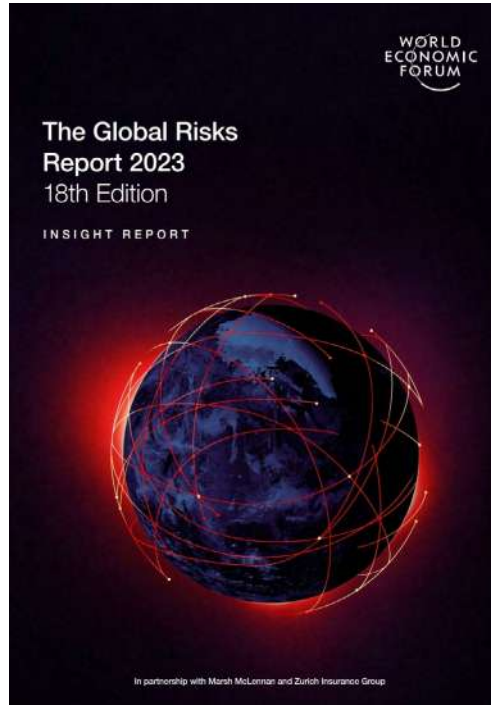
başlarına çözebilecekleri ölçeğin üzerine çıktı. Bağış ve kurumsal sosyal sorumluluk gibi şirket uygulamaları ise problemleri çözmekte yetersiz kalıyor.

AMAÇ ODAKLI ŞİRKETLER

Küresel faaliyet gösteren bazı araştırma şirketlerinin iş dünyasını doğrudan etkileyebilecek mega eğilimler raporlarına göre sürdürülebilirlik, toplumsal değişimler (göç, yaşlanma, derinleşen eşitsizlikler vd.), çevre ile ilgili aciliyetler, siyasi parçalanmalar, sağlık öncelikleri, enflasyon ve tedarik zinciri sorunları, yetenek yönetimindeki zorluklar, hızlanan teknolojik yenilikler üst sıralarda yer alıyor. Dünya Ekonomik

Forumu'nun 2023 Küresel Riskler Raporu ise geçim krizi, doğal afetler ve aşırı hava olayları, jeoekonomik zorluklar, iklim kriziyle mücadelede başarısızlık, toplumsal kutuplaşma, büyük ölçekli çevresel tahribat, iklim değişikliğine uyumda zorlanma, yaygın siber suçlar ve siber güvenlik tehditleri, doğal kaynak krizleri ve büyük ölçekli istenmeyen göçleri işaret ediyor.

Böylesine karmaşık ve iç içe geçmiş sorunlar ve fırsatlar dünyasında şirketlerin paydaş anlayışının da ötesine geçmesi gerekiyor. Bu sorunlardan yola çıkarak ekonomi, toplum ve çev-

re için katma değer yaratan amaç odaklı şirketler, "Toplum, ekonomi ve çevre için öncelikli sorunlar neler?", "Ürünlerimin ve iş süreçlerimin topluma ve gezegene olumlu ve olumsuz etkileri neler?" sorularına çalışanlarıyla birlikte odaklanıyor. Amaç odaklı olmak, kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) kampanyaları yapmaktan çok daha farklı bir anlayış gerektiriyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ YAPMA BİÇİMİ

KSS genellikle işletmenin temel işinden ayrı olarak değerlendirilir. Amacı olan işletmeler ise iş yapma biçimlerini sürdürülebilir hale getiriyor. Bu şirketlere bir örnek outdoor markası Patagonia. Şirket amacını "İşimiz gezegeni kurtarmak" şeklinde özetliyor. Kurucuları doğayla bağlarını hiç koparmamış ve dağcılık yaptıkları için iklim krizi, biyoçeşitlilik kaybı gibi sorunları bizzat gözlemlemiş insanlar. Şirketin ürünlerindeki geri dönüştürülmüş malzeme payı çok yüksek ve iş yapma biçimi gezegeni korumak odaklı, yani amaç odaklı. Bunun dışında aktivist

"Son dönemde pek çok araştırma, nitelikli gençlerin amaç odaklı şirketlerde çalışmayı istediklerini, dünyanın dertlerine çare arayan şirketlerin bir parçası olmayı tercih ettiklerini gösteriyor"

faaliyetlerde bulunuyor. Paydaşlarının ve tüketicilerin de davranışlarını amaç odaklı hale getirmek için sürekli efor sarf ediyor. 2025 yılına kadar fosil yakıttan çıkış taahhütleri var. Amacı iş modelinin içine yerleştirmek, ölçülebilir bir sorunu çözmek, çalışanları çözüme dahil etmek bu şirketlerin temel özellikleri arasında... Ayrıca amaç odaklı şirketlerin toplumsal ya da çevresel sorunlara dair açık duruşları olduğu, amaç için ortaklıklar kurduğu ve uzun vadeli bakış açısından taviz vermeden hızlı hareket edebildiği de görülüyor. Tüketici güveni ve tercihi bu şirketlerin gelirlerini artırmasına ve marka değerlerinin yükselmesine neden oluyor.

Son dönemde pek çok araştırma, nitelikli gençlerin amaç odaklı şirketlerde çalışmayı istediklerini, dünyanın dertlerine çare arayan şirketlerin bir parçası olmayı tercih ettiklerini gösteriyor. Amaç odaklı şirketlerin artması için ise cesur, gezegen sorunlarına duyarlı ve çevik liderlere ihtiyaç var. #

FELAKETTEN NE ÖĞRENEBİLİRİZ?

6 Şubat felaketinden ne öğrendik veya öğrenebiliriz? Yitirdiklerimizin ne kadar farkındayız ve bunlardan ne kadar ders çıkardık? Yeni bir hayatı yeniden kurgulayabilir, daha dirençli kentler, sağlıklı ve huzurlu bir hayat kurabilir miyiz? Bu soruların yanıtı, çok kapsamlı, çok boyutlu bir düşünsel uğraş gerektiriyor.

6 Şubat ve onu takip eden depremlerin üzerinden üç aydan fazla bir zaman geçti. Kaybettiğimiz canların sayısını tam olarak bilmiyoruz. Resmi rakamlar 50 binin üzerinde ama gerçek sayının bunun iki katından fazla olduğunu tahmin etmek zor değil. Canlar deyince insanların yanı sıra binlerce evcil hayvan da yitirdiğimizi unutmamak lazım.

Ancak bu canlarla birlikte onlarca yerleşim yerini, tarihi, hayat deneyimini de kaybettik aslında. Bunun zaman içinde daha çok farkına varacağız çünkü bir kent, binalardan ibaret değildir...

Peki yitirdiklerimizin ne kadar farkındayız ve bunlardan ne kadar ders çıkardık. Yeni bir hayatı yeniden kurgulayabilir, daha dirençli kentler, sağlıklı ve huzurlu bir hayat kurabilir miyiz? Bu soruların yanıtı, çok kapsamlı, çok boyutlu bir düşünsel uğraş gerektiriyor.

Bizi bu felakete götüren nedenleri, maddi ve düşünsel eksikliklerimizi, hayata ve bilime bakışımızı, toplumsal eşitsizlikleri ve hepsinin üstüne başımızda "Demoklesin kılıcı" gibi salanan iklim krizini hesaba katmadan, yeni bir hayatı kurmamız çok zor görünüyor...

İlk kabul etmemiz gereken, ülkemizin kurulduğu yerin altının çürük olduğu ancak hemen ardından bizim üstyapımızın da bir hayli çürük olduğu. Yani kamusal örgütlenmemizi, devlet-birey-toplum ilişkisini, kurumsal aklımızı ve bunların hepsini bir araya getiren toplumsal yapımızı yeniden düşünmeden atılacak tüm adımlar, sorunu yaratan nedenleri yeniden üretecektir. Çürük zemine atılan betondan fayda beklemek yerine, dünyanın başka başka ülkelerindeki deneyimlerinden öğrenen; toplum ve devlet ilişkisini yeniden ele alan farklı bir yol aramaktan başka da çare yok gibi...

 Erhan ARCA, Bulut BAGATIR, Barış DOĞRU

Şehirleşme ve İklim: Hatalarımızdan Çıkarılacak Çok Ders Var

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama bölümünden Prof. Dr. Osman Balaban; bir kentin sağlıklı, nitelikli, sürdürülebilir ve yaşanabilir olması için toplumun ortak yararının gözetilmesi gerektiğini ve bunun da kimseyi geride bırakmayan, en savunmasız olanın çıkarını ilk sıraya koyan bir şehircilik anlayışı ile mümkün olduğunu ifade ediyor. Depremlerle yerle bir olan kentlerimizi yeniden kurarken gereken tam da bu bakış açısı değil mi?

 Erhan ARCA

Depremlerin etkilediği büyük bölgede kentleri adeta yeniden kurgulamak ve ardından yeniden kurmak gerekiyor. Şehirler yeniden kurulurken iklim dostu kentsel gelişimin de önceliklendirilmesi sosyokültürel ve iklimsel olarak ne gibi faydalar sağlar?

Haklısınız, 6 Şubat 2023 Maraş Depremleri çok büyük bir bölgeyi etkiledi; ciddi düzeylerde yıkıma neden oldu ve bu da karşımıza, bazı kentlerin adeta yeniden kurulması anlamına gelecek türden bir yenileme ve yeniden inşa gereksinimini çıkardı. Depremden yoğun şekilde etkilenen 10 ilin sınırları içindeki irili ufaklı çok sayıda yerleşmede, yenileme ve yeniden inşa çalışmaları yapılmak durumunda.

Öncelikle karşı karşıya olduğumuz durumun çok da normal olmadığının altını çizmemiz gerekiyor. Afet yönetim süreci sadece afet sonrasında oluşmaz, afet öncesi ve sonrası bir bütündür. Afet öncesin-

de yapılacak “risk azaltım ve sakinim” çalışmaları, olası bir afet durumunda yaşanacak can ve mal kayıplarını en aza indirmeyi amaçlar. Bu da afet sonrasında iki temel aşama olan “acil müdahale” ile “yenileme ve toparlanma” aşamalarındaki yükü olabildiğince azaltır. Deprem kaynaklı yıkımlar ne kadar az olursa arama ve kurtarma, geçici barınma ve iskan, kentsel yenileme ve yeniden inşa çalışmaları da o kadar az olacaktır. Ne yazık ki biz bu konuda sınıfta kaldık. Afet öncesinde işi sıkı tutmadığımız için çok büyük boyutlu bir yıkım yaşadık ve şimdi de altından kalkılması pek de kolay olmayacak bir yenileme ve toparlanma gündemi ile karşı karşıyayız. Ancak karamsarlığa da gerek yok, depremden etkilenen bölgedeki kentleri eskisinden daha güçlü ve dayanıklı bir şekilde yenileyecek gücümüz var. Yeter ki hatalarımızdan gerekli dersleri çıkaralım ve önümüzdeki süreçte yeni hatalar yapmayalım. Bu ders-

lerden biri, sizin de sorunuzda belirttiğiniz gibi bölgede kentler yeniden kurulurken iklim dostu kentsel gelişmenin önceliklendirilmesiyle ilgili. Bunu biraz açmayı isterim...

Türkiye, Paris İklim Anlaşması'nı 2021 yılı Ekim ayında kabul etti ve 2053 yılı için net sıfır hedefi koyduğunu ilan etti. Bu ne demektir? Bu; Türkiye'de merkezden yerele tüm politika yapıcı ve karar vericiler, hemen her türlü eylem ve kararlarında fosil yakıtlardan uzaklaşmaya, enerji verimliliği elde etmeye ve iklim değişikliği etkilerine karşı uyumu sağlamaya önem ve öncelik verecekler demektir. Aksi takdirde 2053 yılı için konulan net sıfır hedefinin pratikte hiçbir anlamı kalmaz. Sözünü ettiğim üç konu da kentlerle, yani kentlerin planlanması, üretilmesi ve yenilenmesi ile yakından ilişkili. Fosil yakıt kullanımını en aza indirmek, enerji verimliliğini en çoğa çıkarmak ve iklim değişikliğine karşı rezilyansa sahip olmak için yapılacak çalışmaları bir mücadeleye benzetirsek, bu mücadelenin öncelikli cephelerinden biri kentler. Bu tespitin nedenleri artık herkesin malumu; ağırlıklı olarak fosil yakıtlardan elde ettiğimiz enerjinin yaklaşık %80'ini kentlerde tüketiyoruz ve iklim değişikliği etkilerine karşı risklerimizin ve kırılganlığımızın merkezinde de kentler var. Ne yazık ki bir örneğini geçtiğimiz günlerde, deprem bölgesindeki bazı kentleri etkileyen taşkın olayında gördük.

Deprem yaralarını sarmaya çalıştığımız bir dönemde, Adıyaman ve Şanlıurfa'da çok sayıda insanımız taşkın nedeniyle yaşamını yitirdi. Dolayısıyla deprem bölgesindeki yenileme ve yeniden inşa amaçlı yapılacak çalışmaların öncelikli konularından biri de iklim değişikliği olmalı. Kentler yeniden kurulurken hem enerji ve kaynak verimliliği hem de iklimsel etkilere uyum mutlaka dikkate alınmalı. Bunun yalnızca deprem bölgesi ile sınırlı olmadığı, tüm kentlerimizin gelişim ve dönüşümleriyle de yakından ilişkili olduğunun altını çizmeyi isterim.

"İklim değişikliğini de gözetken bir yenileme ve toparlanma sürecinin öncelikli konuları neler olmalı?" dersiniz, onları da kısaca şu şekilde açıklamayı isterim: Depremden etkilenen kentlerin yenilenmesi sürecinde, bu kentlerin mevcut yerleşik alanlarına uzak bölgelerde, sırf zemin yapısı daha sağlam gerekçeyle konut alanları oluşturulmasının yangına köprüle gitmekten farkı yok. **Birbirinden ve mevcut kentten kopuk çok sayıda konut bölgesi** demek, öncelikle çok yaygın bir alana altyapı götürmek ve işletmek demektir. Bunun **ciddi bir enerji maliyeti ve karbon ayakizi olacağı açık**. Kentsel altyapı sistemleri ne kadar yaygın bir alanda kurulur ve işletilirse enerji açısından oluşturacağı yük de o kadar yüksek olacaktır. Dahası bu **tür bir kentleşme modeli, kentsel ulaşım açısından da sorunludur**.

"Yapılacak en akılcı tercih; depremden etkilenen kentleri, mevcut yerleşik alanları ve yakın çevresini yenilemek ve geliştirmektir. Bu tercihin ilk adımı ise tüm kentlerde kapsamlı tehlike ve risk analizleri yapmak olmalıdır"

Birbirinden ve mevcut kentten kopuk çok sayıda konut alanını toplu taşıma ile birbirine ve kente bağlamak kolay olmaz. Olsa dahi özel araç kullanıcılarını cezbedecek düzeyde bir toplu taşıma konforu sağlanamaz. Bu da kentsel ulaşımında otomobile bağımlılığı ve enerji tüketimini artırır. Ayrıca bu bölgeler ağırlıklı olarak homojen konut bölgeleri olacaklarından, buralarda yaşayanlar gündelik yaşamda ihtiyaç duydukları pek çok hizmet için başka alanlara gitmek durumunda kalacaklar ki bu da motorize ulaşımın talebi ve bundan kaynaklanan enerji tüketimini artıracak.

Konut bölgelerinin ormanlar ve mera alanları başta olmak üzere doğal niteliği haiz ve korunması gereken alanlar işgal edilerek yapılması tehlikesinden henüz söz etmedim. 24 Şubat 2023 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde ormanlar ve mera alanlarının geçici veya kesin iskan amaçlı kullanımından söz ediliyor. Ormanların ve mera alanlarının da içinde yer aldığı doğal alanlar, iklim değişikliğine uyum açısından yaşamsal önemdedir. Biyoçeşitliliğin korunmasından içme suyu havzalarının beslenmesine, hava kalitesinin iyileşmesinden gıda üretimine, aşırı yağışlarda taşkın riskinin azaltılmasından sıcak dalgası döneminde kaçış ortamı olmasına varana kadar

“Kente değişim değeri üzerinden bakan, kenti ve kentleşmeyi alternatif bir yatırım ve birikim kanalı olarak gören anlayıştan, kenti ortak bir yaşam alanı olarak görüp kullanım değeri üzerinden anlamlandıran bir anlayışa doğru bir zihniyet değişikliği gerçekleştirmemiz gerekiyor”

pek çok ekosistem hizmeti için bahsettiğim alanlara muhtacız. Bu ekosistem hizmetleri, iklim değişikliğine uyum kapasitemizin artması bakımından çok ama çok önemli. Hal böyle iken **“Depremden etkilenen kentleri, kısmen ya da tümüyle zemini sağlam dağlık bölgelere taşıyalım”** demek, yağmurdan kaçarken doluya tutulmayı istemekten farksız.

Yapılacak en akılcı tercih; depremden etkilenen kentleri, mevcut yerleşik alanları ve yakın çevresini yenilemek ve geliştirmektir. Bu tercihin ilk adımı ise tüm kentlerde **kapsamlı tehlike ve risk analizleri yapmak** olmalı. Yalnızca deprem tehlikesini değil; taşkın, heyelan, aşırı hava olayları, teknolojik tehlikeler gibi ilgili tüm doğa ve insan kaynaklı tehlikeleri ve bunlara ilişkin riskleri esas alması gereken analiz çalışmaları sonucunda, yerleşime uygunluk

durumu ve yerleşime uygun alanlarda eskisinden daha güçlü yapılaşma için alınması gereken önlemler belirlenmeli. Önlemler arasında yapıların tipleri ve kat yükseklikleri ile temel tasarımları gibi depremle ilgili olanların yanı sıra heyelan ve taşkın riski bulunan bölgelerde yapı yasaklı alanlar ya da yapılarda zemin kat tasarımı ve kullanımı gibi önlemler de yer almalı.

Yenileme ve yeniden inşa sürecinde, enerji ve kaynak verimliliği de önemli bir başka hedef olmalı. Yapıların konumları, güneşlenme durumları, aralarındaki mesafeler ve yalıtım özellikleri, yenilenebilir enerji ve su geri kazanım donanımlarına sahip olmaları bu önemli hedefe ilişkin operasyonel adımlar. Ayrıca yenilenecek yapıların ve yapı gruplarının, bölgesel ısıtma ve soğutma sistemlerine bağlanmaları, Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği'ndeki yüksek standartlara göre inşa edilmeleri de hedeflenmeli.

Arazi kullanım ve yapılaşmaya ilişkin kararlarda açık-yapılı alan dengesinin iyi kurulması, afet risk yönetimi için eş faydalar sağlayan yeşil alanların hem sayı ve büyüklük olarak uygun düzeylerde hem de farklı ölçeklerde bir araya gelen bir sistem olarak kurgulanmasını sağlayacaktır. Böylelikle yağmur suyunu toprakla buluşturacak, aşırı sıcak dönemlerde doğal serinlik sağlayacak, afet ve benzeri olası acil durumlarda toplanma ve geçici barınma alanı olarak kullanılacak, dinlenme ve rekreasyon ortamları olacak farklı tür ve ölçeklerde yeşil alanlar, kentsel sistemin önemli bir parçası olacaktır. Ayrıca bu yeşil alanların bazılarının altında, kiminde acil durumlarda içme suyu temini sağlayacak kiminde yağmur suyu ve gri su hasadı ile kullanma suyu temin edecek büyük rezervuarlar da düşünülmeli. İmar mevzuatımız, imar planlarında kişi başı 10 metrekare yeşil alan sağlanmasını şart koşuyor ancak bu sadece nicel bir hedef ve yetersiz. Niteliği de nicelik kadar gözetecek bir yaklaşımın mevzuata eklenmesi gerektiğini de bu

“Depremden etkilenen kentler, mevcut yerleşik alanlarında yenilenmelerine rağmen yeni alanlarda da kentsel gelişme ihtiyacı olacak. Bu durumda yer seçiminin tek ölçütü zemin niteliği olmamalı. Yeni gelişme bölgelerinin mevcut yerleşik alan ile kolay entegre olabilecek yerlerde seçilmesi gerekir”

vesileyle belirtmiş olayım.

Deprem bölgesindeki kentlerin yenilenmesi sürecinin önemli bir diğer bileşeni ise toplu taşıma ve motorize olmayan ulaşım imkanlarının en geniş, yaygın ve sistematik bir şekilde kurulmasıdır. Kentlerimiz; plansız ve hızlı kentleşme dönemlerinde önce üstyapısı sonra altyapısı oluşturulacak şekilde geliştiklerinden, ne yaygın bir toplu taşıma ağına ne de yaya ve bisiklet dolaşımını da sağlayacak kadar geniş yol altyapısına sahip. Kentlerin yerleşik alanlarında ulaşım altyapısını sonradan kurmak, uygulama zorlukları ve kamulaştırma maliyetleri nedenleriyle pek kolay olmuyor. Oysa yeniden inşa ve yenileme sürecinde, doğru bir planlama yapılması halinde, önce doğru ulaşım ve yol altyapısını, ardından da bu altyapının kaldırabileceği üstyapıyı geliştirme şansımız var. Bu fırsat penceresinin kaybedilmemesini umuyorum. Burada son olarak belirtmeyi istediğim bir husus da şu: Depremden etkilenen kentler, mevcut yerleşik alanlarında yenilenmelerine rağmen yeni alanlarda da kentsel gelişme ihtiyacı olacak. Bu durumda **yer seçiminin tek ölçütü zemin niteliği olmamalı.** Yeni gelişme bölgelerinin mevcut yerleşik alan ile kolay entegre olabilecek yerlerde seçilmesi gerekir. Böylelikle bu alanları toplu taşıma ile kente entegre etmek ve altyapı sunumu ve işletiminden kaynaklanan enerji yüklerini makul seviyelerde tutma şansımız olabilir.

Özellikle 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'de inşaat sektörünün ekonomik büyüme için bir motor olarak görülmeye başlanmasıyla kentleşme daha da hızlandı. Bu durumun şehir planlaması ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri düşünüldüğünde deprem bölgesine yapılacak olan yatırımların doğru değerlendirilmesi için ne gibi adımların atılması gerekiyor?

Son depremler de gösterdi ki ülkemiz kentleri doğal tehlikeler karşısında çok kırılgan. Bırakın yüksek şid-

DOSYA / DEPREM VE ÖTESİ

det ve yoğunluktaki olayları, tahminler çerçevesinde yaşanacak olaylar dahi büyük hasara ve çok sayıda can kaybına yol açabiliyor. Bu durum bir yönüyle, sizin de söz ettiğiniz inşaat ekonomisinin bir sonucu bence. 2001 krizinin ardından Türkiye ekonomisi, büyüme ve istihdam dinamikleri açısından inşaat yatırımlarına bağlı hale getirildi. Bu durumu etraflıca ele alan çok sayıda çalışma var, burada o detaylara girmeye gerek görmüyorum. Ancak şunu söylemek gerekiyor; ülkemizin son 20 yılına damgasını vuran inşaat ekonomisi, bireylerin ve kurumların kente, kentleşmeye ve planlamaya olan bakışını bozdu; bir anlamda dejenere etti.

Kent, farklı toplum kesimlerinin ortak yaşam alanıdır. Bir kentin sağlıklı, nitelikli, sürdürülebilir ve yaşanabilir olması, o kenti oluşturan tüm yapısal unsurların tasarımında ve kentin genel mekansal organizasyonunun kurgulanmasında toplumun ortak yararının esas alınmasını gerektirir. Bu da hiç kimseyi ya da hiçbir kesimi geride bırakmayan, en savunmasız ve yoksun olanın çıkarını ilk sıraya koyan bir şehircilik anlayışı ile mümkün olabilir. Kente bu şekilde bakmak, kenti oluşturan yapısal unsurların kullanım değerini önceleyerek bakmak anlamına gelir. Oysa biz son 20 yılda kente ve şehirciliğe biraz farklı bir yerden bakmaya alıştık. Kenti ortak yaşam alanı olarak değil, üzerinden para kazanılan, birikim yapılan bir meta olarak görmeye başladık. Sermaye

tarafından alternatif bir yatırım ortamı, yani reel yatırım ortamına kıyasla daha kolay bir şekilde yüksek kârlara ulaşılabilen bir proje ortamı olarak görülen kent, arsa sahipleri ile hali vakti yerinde olan kesimler açısından da kolay yoldan birikim elde etmenin ya da mevcut birikimleri büyütmenin aracı olarak görülmeye başlandı. Kente bu şekilde bakmak, kentin temel unsurlarının kullanım değerini değil, değişim değerini yani piyasadaki karşılığını önceleyerek bakmak anlamına gelir. Biz son yıllarda, daha açık bir deyişle inşaat ekonomisinin cazibesine kapıldığımız dönemde değişim değerini kullanım değerinin önüne koymak konusunda ipin ucunu biraz kaçırdık ne yazık ki.

İnşaat ekonomisi yalnızca kente bakışımızı olumsuz etkilemedi; kent planlama sistemimize de ciddi zararlar verdi, ülkemizdeki planlama kurumunu ciddi biçimde zaafa uğrattı. Değişim değeri merkezli kentleşme girişimleri, planlamayı yatırımların önünde bir engel gibi gördüğünden 2000'lerin ortalarından itibaren bir dizi esnekleştirme ve kuralsızlaştırma düzenlemesi ile planlamayı etkisizleştirdik. Parça parça plan değişiklikleri ile kentlerin planlarını yamalı bohçaya çevirdik, ayrıcalıklı kent parçaları ve parselleri yarattık. Özelleştirme İdaresi'nin son 20 yılda yaptığı plan değişikliklerine bakarsanız ne dediğimi anlarsınız. Planlarda; eğitim, sağlık, sosyokültürel tesisler yapılması için ilgili kamu kurumlarına tahsis edilmiş

“Son 20 yıllık dönemde, önemli kentleşme ve planlama araçlarını amacı dışında kullanarak anlamsızlaştırdık. Bunların başında kentsel dönüşüm geliyor. Biz kentsel dönüşümü, kentlerin mevcut yerleşik alanları içerisinde sosyal, ekonomik ve fiziksel sorunları olan bölgeleri, kamu ve toplum yararı doğrultusunda iyileştirmenin ve kentin genel yaşam kalitesini artırmanın aracı olarak görmedik”

alanlar, özelleştirme kapsamına alındı. Özelleştirme İdaresi bu alanları kamusal hizmet alanları olmaktan çıkararak, ayrıcalıklı imar hakları ile donatılmış rant bölgelerine çeviren plan değişikliklerine imza attı. Buna benzer uygulamaların TOKİ eliyle de yapıldığını gördük. Bu uygulamalar sayıca o kadar arttı ve tüm ülke kentlerine öyle bir yayıldı ki, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri dava açmaya yetişemez hale geldi.

Yine son 20 yıllık dönemde, önemli kentleşme ve planlama araçlarını amacı dışında kullanarak anlamsızlaştırdık. Bunların başında kentsel dönüşüm geliyor. Biz kentsel dönüşümü, kentlerin mevcut yerleşik alanları içerisinde sosyal, ekonomik ve fiziksel sorunları olan bölgeleri, kamu ve toplum yararı doğrultusunda iyileştirmenin ve kentin genel yaşam kalitesini artırmanın aracı olarak görmedik. Ne yaptık? Kent içinde yüksek rant vadeden bölgeleri, çoğu durumda o bölgelerde yaşayan insanları yerinden ederek, kâr ve rant odaklı olarak dönüştürmenin aracı olarak kullandık. Bu süreçte, o kadar çirkin ve yanlış kentsel dönüşüm uygulamaları ile karşılaştık ki kentsel dönüşümü neredeyse kategorik olarak reddedecek duruma geldik. Bence **Bursa Doğanbey örneği**, bu durumun şahikasıdır. Kentsel dönüşümü bir rant dönüşümü olarak uyguladığımız için kentlerimizde risk havuzu olan asıl sorunlu bölgelerin durumunu iyileştiremedik ama çok da öncelikli olmayan bölgelerde cazip ve lüks kentsel çevreler yarattık. Örneğin Ankara’da, dönüşümde öncelikli olması gereken alanların başında gelen Demetevler olduğu gibi du-

rukken ülkemizin önemli mimarlarından Sayın Behruz Çinici tarafından tasarlanan ve bence Ankara’nın önemli kimlik alanlarından biri olan TBMM Lojmanlarını yıkararak o bölgeyi Ankara’nın en lüks AVM’si ile lüks konutlardan oluşan bir bölgeye dönüştürdük. Son olarak vurgulamak istediğim bir diğer şey de şu; geride bıraktığımız 20 yıl boyunca, sınırlı kaynaklarımızı inşaat ekonomisinin motorunu harlamak için pek de ihtiyacımız olmayan büyük ölçekli altyapı yatırımlarına tahsis ettik. Atatürk Havalimanı’nın yerine doğal niteliği haiz bir bölgede yeni bir havalimanı inşa etmek, kent içerisinde gayet iyi işleyen hastaneleri kapatıp kente uzak yerlerde şehir hastaneleri kurmak, futbol kulüpleri neredeyse amatör kümeye kadar gerilemiş şehirlerde bile yepyeni stadyumlar yapmak hatalı kaynak tahsislerinin aklıma ilk gelen örnekleri. **Bu zincirin son halkasını ise Kanal İstanbul Projesi oluşturuyor.** Bunu niye söylüyoruz? Şu nedenle; Maraş Depremleri’nden sonra ülkemiz kentlerinin doğa kaynaklı tehlikelere karşı daha güçlü ve dayanıklı hale getirilebilmesi için ciddi düzeyde paraya ihtiyacımız olduğu tartışılıyor ki doğrudur ancak biz bu amaçla kullanabileceğimiz parayı çok da öncelikli ihtiyacımız olmayan yatırımlara harcadık. Buna da inşaat ekonomisinin neden olduğunu söylememiz yanlış olmaz.

Şimdi baştaki sorunuza dönecek olursam, inşaat ekonomisi dönemine referansla “Deprem bölgesine yapılacak olan yatırımların doğru değerlendirilmesi için ne gibi adımların atılması gerekiyor?” diye sormuştunuz. Tüm bu anlattıklarımın hareketle, birinci sorunuza verdiğim yanıtlara ek olarak, ilk atılması gereken adımın bir **zihniyet değişikliği yapmak** olduğunu söylemeyi isterim. Kente değişim değeri üzerinden bakan, kenti ve kentleşmeyi alternatif bir yatırım ve birikim kanalı olarak gören anlayıştan, kenti ortak bir yaşam alanı olarak görüp kullanım değeri üzerinden anlamlandıran bir anlayışa doğru bir zihniyet değişikliği gerçekleştirmemiz gerekiyor. Aksi takdirde, bugün yaşadıklarımıza neden olan sorunları çözemeyeceğimiz gibi bu aşamada yapacağımız hatalı uygulamalarla yeni sorunların kapısını ardına kadar açarız gibi geliyor bana. #

Deprem Ardından Yine Ormanlar Saldırı Altında

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Orman Fakültesi'nden Prof. Dr. Doğanay Tolunay, yeniden kurulacak kentlerde yalnızca deprem dirençli alanlara odaklanmanın doğru bir yaklaşım olmadığını, diğer iklimsel tehlikelere de odaklanarak dirençli kentlerin kurulması gerektiğini belirtiyor. Prof. Dr. Tolunay, iklim değişikliği etkileri dikkate alınmadan kurulan kentlerin iklim ya da afet dirençli olmasının çok mümkün olmadığını da altını çiziyor.

 Erhan ARCA

24 Şubat'ta Resmi Gazete'de yayımlanan kararnam ile OHAL kapsamında alınan yapılaşma kararı, orman ve mera alanlarında inşaat yapılacak alanların belirlenmesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın resen yetkisine bırakıldı. Yapılacak çalışmalarda konuyla ilgisi bulunan diğer kurum ve kuruluşların yetkisinin olmaması ne gibi sonuçlara yol açabilir?

Ülkemizi derinden sarsan ve on binlerce yurttaşımızın hayatını kaybettiği Kahramanmaraş merkezli depremlerde, Mart ortasında yapılan açıklamalara göre, 279 bin binanın acil yıkılacak, ağır hasarlı, yıkık veya orta hasarlı olduğu belirlendi. Bu da yüz binlerce insanın evsiz kaldığı anlamına geliyor. Depremzedelerin sıcak yuva ihtiyacına vurgu yapılarak deprem bölgesindeki kentlerin yeniden inşasına bir an önce başlanmak isteniyor. Bunun için de şehir planlama süreçlerine görüş veren birçok kurum devre dışı bırakıldı ve bütün yetki Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na devredildi. Ayrıca şahıslara ait arazilerin acele kamulaştırılması da mümkün.

Bu durum öncelikle geçici veya kalıcı iskan için yer seçimlerinde görüş vermesi gereken onlarca kurumun devre dışı bırakılmasına neden olacaktır. Bunlar arasında mevcut ve planlanan su havzaları, yeraltı suyu besleme alanları, sel kontrolü ve dere ıslahı yapan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) ve yerel belediyeler bulunuyor. Yine ülke genelinde doğa korumadan sorumlu olan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, tarım alanlarının yerleşime açılıp açılmayacağını değerlendiren Toprak Koruma Kurulları gibi kurumlar bulunuyor. Bu örnekler artırılabilir. Örneğin kentlerin gelişme alanları ve buralarda yapılması planlanan yol, sağlık ve eğitim kurumları gibi tesislerin olup olmadığının dahi ilgili kurumlara sorulması gerekiyor.

Depremzedeler için konutlar inşa edilirken hızlı davranılmalı ancak acele edilmemeli. Acele davranıldığında

tarım ve orman alanlarına, su varlıklarına zarar verilmesi olasılığı bulunuyor. Ayrıca yalnızca deprem dirençli yerleşim alanlarına odaklanmak da çok doğru bir yaklaşım değil. Çünkü deprem haricinde de özellikle iklim değişikliğine bağlı olarak şiddeti, sıklığı, süresi, etki alanı artan aşırı hava olayları kaynaklı afetlere de dirençli kentler inşa etmek gerekiyor. Örneğin deprem bölgesindeki büyük yerleşim alanlarının çoğunda kent selleri önemli bir sorun. Yine bölgede kuraklık da günümüzde dahi yoğun olarak yaşanıyor. Ayrıca önümüzdeki 50-80 yıl içinde bölgede yaz sıcaklıklarının 5-6 derece artması ve aşırı sıcak hava dalgalarının sıklaşması bekleniyor. Bu gibi iklim değişikliği etkileri dikkate alınmadan kurulan kentlerin iklim ya da afet dirençli olması çok mümkün değil. Gerek Cumhurbaşkanı kararının içeriğinde gerekse kamuoyuna yapılan açıklamalarda yeni kurulacak yerleşim alanlarının yüzlerce yıl orada kalacağı düşünülmeden hareket edildiği, yalnızca deprem odaklı yaklaşıldığı görülüyor. Benzeri sorunlar ancak diğer kamu kurumları yanında meslek odaları, üniversiteler ve STK'ların da katkılarıyla, bir ortak akıl oluşturularak çözümlenebilir.

“Yalnızca deprem dirençli yerleşim alanlarına odaklanmak da çok doğru bir yaklaşım değil. Çünkü deprem haricinde de özellikle iklim değişikliğine bağlı olarak şiddeti, sıklığı, süresi, etki alanı artan aşırı hava olayları kaynaklı afetlere de dirençli kentler inşa etmek gerekiyor”

Taşlık kayalık bölgelerin orman alanlarından çıkartılması ve bahsedilen bölgelerde yeterli bilimsel araştırma yapılmadan inşaat faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ekolojiyi nasıl etkiler?

Orman Kanunu'na göre orman ağaçlarıyla kaplı alanlar yerleriyle birlikte orman sayılıyor. Kanun'da olmasa da uygulamada ağaçların toprak yüzeyini örtme oranının (kapalılık) %10'dan fazla olduğu ormanlar verimli, düşük olduğu ormanlar ise verimsiz olarak kabul ediliyor. Bu yaklaşım, orman ekosistemlerine ağaç ve odun odaklı bir yaklaşım. Taşlık, kayalık ve verimsiz ormanlar denilerek buraların önemsiz olduğu algısı oluşturulmak isteniyor. Nitekim Orman Kanunu'nun Ek 16. Maddesi'nde orman dışına çıka-

rılan verimsiz ormanların iki katı ağaçlandırma yapılacağı hükmü de orman ekosisteminin ağaca indirildiğini gösteriyor. Peki, taşlık, kayalık, verimsiz ormanlar gerçekten verimsiz mi? Çoğunlukla hayır. Çünkü üzerinde ağaç yok diye dışladığımız alanların çoğu çok sayıda otsu türe, sürüngene, memeliye ve kuşa ev sahipliği yapar. Örneğin Hatay ilindeki kaya faresi, karayılan, hasancık gibi türler çoğunlukla kayalık alanlarda yaşıyor. Benzer şekilde Kahramanmaraş'ta çeşitli yılan, keler ve kertenkele türlerinin habitatları kayalık ve taşlık alanlardır. Deprem Bölgesi aynı zamanda **Anadolu Çaprazı** olarak adlandırılan ve ülkemiz fitocoğrafik bölgeleri için sınır oluşturan bir bölge ve tür çeşitliliği oldukça yüksek. Yeterli inceleme yapılmadan bu habitatların yerleşime açılması türlerin yok olmasına yol açabiliyor. Nitekim biyolojik çeşitlilik kaybı en az iklim değişikliği kadar önemli bir ekolojik sorun. Habitat değişimleri de bu kaybın en önemli nedenleri arasında. Ekosistemlerdeki canlı türleri bu ekosistemler içindeki pek çok süreçte aktif olarak yer alıyor. Örneğin yılanların azalması farelerin çoğalmasıyla sonuçlanabiliyor. Ek olarak Amanos Dağları oldukça özel. Çünkü Amanoslar çoğunlukla Karadeniz Bölgesi'nde gördüğümüz türleri barındırıyor. Bunun nedeni Son Buzul Çağı'nda Anadolu'da iklimin soğumasıyla Karadeniz'deki canlılar güneye göç etmiş, Buzul Çağı'ndan çıkılmasıyla türler yine eski alanlarına çekilmiştir. Ancak, Amanoslar'daki lokal iklim şartları ile va-

diler gibi çeşitli topografik yapılar bazı türlerin buralarda yaşamaya devam etmesine olanak sağladı. Bu nedenle Amanoslar'da kayın ve benzeri türleri içeren ormanlar kalıntı ormanlar olarak kabul ediliyor. Özetle nadir ekosistemlerin varlığı dikkate alınmadan alınabilecek yerleşim kararlarının olumsuz etki oluşturması olasılığı bulunuyor.

Diğer yandan yerleşime açılacak alanlar biyolojik çeşitlilik açısından önemsiz olsa dahi gelecek yıllarda yerleşim alanlarının yayılması ya da yeni yerleşim alanlarının altyapı (yol, elektrik hattı, doğalgaz hattı gibi) çalışmaları nedeniyle kamu yararı ve zaruret var denilerek ormanlardan izin verilebilir. Ayrıca yerleşim alanları verimsiz ormanlarda açılrsa da verimli ormanlara çok yakın kurulabilecek yerleşim alanlarında orman yangını tehlikesi oluşabiliyor. Örneğin 2020 yılı sonbaharında İskenderun'daki orman yangınları ilçedeki bazı evlere zarar vermişti. Bu nedenle planlama çalışmalarında mutlaka biyolojik çeşitlilik, ormanlara yakınlık ve altyapı ihtiyaçları da dikkate alınmalı.

"Yerleşim alanları verimsiz ormanlarda açılrsa da verimli ormanlara çok yakın kurulabilecek yerleşim alanlarında orman yangını tehlikesi oluşabiliyor. Örneğin 2020 yılı sonbaharında İskenderun'daki orman yangınları ilçedeki bazı evlere zarar vermişti"

Doğal ekosistemlere ve biyolojik çeşitliliğe zarar verilmesi uzun sürede depremler dışındaki afetlerin de artmasına yol açabiliyor. Özellikle eğimli alanlardaki betonlaşma yüzeyel akışı artırarak sel oluşumuna yol açabiliyor. Bu nedenle **ekosistem temelli afet risk azaltımı** kavramı oluştu. Yaklaşımın temelinde; orman, akarsu, sulak alan, kıyılar gibi ekosistemleri koruyarak, tahrip olan ekosistemleri onararak selleri ve heyelanla-

“Ekosistemleri tahrip eden ve biyolojik çeşitliliğe zarar veren yenilenebilir enerji tesisleriyle yapılan seragazi azaltım faaliyetleri yanlış azaltım olarak adlandırılıyor. Çünkü yenilenebilir enerji üretilirken yutak alanlara zarar verilmemesi, sel, heyelan gibi afetlere neden olunmaması gerekiyor”

rı önlemek, artan bitki örtüsüyle suyu topraklarda depolayarak kuraklıklarla mücadele etmek, sulak alanlardan taşkınlarla depolama alanı olarak yararlanmak bulunuyor.

Ekosistemlerin korunması esas olarak yalnızca yeni yerleşim alanlarının belirlenmesinde değil, deprem yıkıntı ve enkazlarının geçici ya da kalıcı olarak depolanmasında kullanılacak alanların yer seçiminde de göz önünde bulundurulmalı. Enkazlar kesinlikle dere yatakları, sulak alanlar, su havzaları, yeraltı suyu besleme alanları, tarım, mera, orman, deniz ve kıyı ekosistemlerinde depolanmamalı. Enkazlardaki tehlikeli atıklar mutlaka ayrıştırılmalı ve özel depolama alanlarında bertaraf edilmeli. Diğer atıkların da niteliğine göre ayrıştırılması ve geri dönüştürülmesi yapılarak kalıcı olarak depolanacak atık miktarı mümkün olduğunca azaltılmalı. Kalıcı depolama alanlarında mutlaka su sızmalarına karşı yalıtım yapılmalı. Aksi halde örneğin, dere yataklarına enkaz dökülmesi sellere ve tehlikeli atıkların tarım, orman ve mera alanlarına yayılmasına yol açabilir.

Orman Kanunu'nda yapılan ve yapılması istenen değişiklikler büyük şehirlerdeki nüfusu ve biyoçeşitliliği nasıl etkileyecek?

Sadece geçtiğimiz Şubat ayı içinde ormanlarımızla

ilgili bir yönetmelik değişikliği ve bir de OHAL kapsamında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarıldı. Mart ayı başında ise Orman Kanunu'nda değişiklikler de içeren bir kanun teklifi TBMM'ye sunuldu. Daha uzun vadede bakıldığında ise son 20 yılda ormanlarla ilgili mevzuatta çoğu ormanların aleyhine olmak üzere onlarca değişiklik yapıldı.

Son değişikliklerden biri; yine taşlık, kayalık, verimsiz olarak nitelenen orman alanlarında lisanslı güneş enerjisi santrallerinin inşasının önü açıldı. Halbuki ekosistemleri tahrip eden ve biyolojik çeşitliliğe zarar veren yenilenebilir enerji tesisleriyle yapılan seragazi azaltım faaliyetleri yanlış azaltım olarak adlandırılıyor. Çünkü yenilenebilir enerji üretilirken yutak alanlara zarar verilmemesi, sel, heyelan gibi afetlere neden olunmaması gerekiyor.

Özel ormanlardaki tür çeşitliliği ile ilgili araştırmalar ise eksik. Ancak, İstanbul'daki bazı korularda endemik bitki türlerinin olduğu, sincaplardan yarasalara kadar birçok türe habitatlar oluşturduğu biliniyor. Kent içi ya da dış çeperindeki özel ormanların kentteki yaban hayatı için sığınak görevi gördüğü de söylenebilir. Kentsel ağaçlı yeşil alanların korunması ve miktarının artırılması, kent içindeki yaban hayatının desteklenmesi gibi uygulamalar afet dirençli kent konseptinin parçaları. #

“Enkazlardaki Asbest Riski Çok Büyük”

Marmara Üniversitesi Çevre Mühendisliği bölümünden Prof. Dr. Barış Çallı, inorganik ağırlıklı olan deprem yıkıntı atıklarının tarım arazilerine, ormanlara, özel koruma alanlarına, hayvanların yaşadığı göç bölgelerine dökülmesinin ekosistemi ve ekolojiyi tehdit ettiğini belirtiyor. Türkiye'nin çölleşme ve toprak verimsizleşmesi sorunlarıyla karşı karşıya olduğunu da söyleyen Prof. Dr. Çallı, “Bu inşaat atıklarını verimli tarım arazilerine dökersek tarım toprakları verimsizleşir” diyor.

 Erhan ARCA

Deprem bölgesinde neden “Entegre Çevre Yönetimi” yapılması gerekiyor? Yapılmadığında bizi ne gibi riskler bekliyor?

Öncelikle şunu vurgulamamız lazım ki afetler sıradışı olaylardır. Günlük yaşamımızda olağan şekilde açığa çıkan atıklar, afetlerden sonra hem içerik açısından hem miktar açısından çok ciddi farklılıklar gösterebiliyor. Depremden sonra da insansal faaliyetler, yani kentsel, evsel ya da belediye sınırları içerisinde gerçekleşen faaliyetler sonucunda atıklar oluşmaya devam ediyor. Yaşadığımız Maraş Depremleri'nde de atıkların toplanmasında ve yönetilmesinde aksamalar karşımıza çıktı. Çünkü bölgedeki belediyeler insan ve araç gücü gibi önemli faaliyetlerini kaybetti.

Günlük hayatta kentsel dönüşüm veya normal dönüşümler ile orta ölçekli bir ilde az sayıda bina yıkılırken deprem böl-

gesinde ne yazık ki bir anda binlerce binanın yıkıldığına şahit olduk. Bu durum yıkıntı atıkları gibi büyük miktarda bir atığa sebep oldu. Yıkıntı atıkları günlük hayatımızda kentsel dönüşüm sebebiyle bilhassa son yıllarda dikkatimizi çeken bir atık türüydü ama afetten sonra çok ciddi miktarda ortaya çıktı. Bu atıkları entegre, yani birbirleriyle ilişkili şekilde yönetmemiz lazım.

Bizim yönetmeliklerimiz zaten bunun altını çiziyor; yıkıntı atıklarıyla belediye atıklarını birbiriyle karıştırmamamız lazım. Biraz daha detayına girecek olursak, belediye atıkları daha çok organik ağırlıklı atıkları kapsıyor. Türkiye'de normal günlük hayatta belediye atıklarımızın yaklaşık %50'si sebze, meyve, gıda atıkları gibi mutfak atıkları, ne yazık ki bu da acı bir durum. Diğer tarafta ise yıkıntı atıkları içinde; tuğla, kiremit, beton, ahşap, plastik mevcut. Ne yazık ki afet sırasında insanlar evle-

“Geçtiğimiz yıl asbestli bir geminin ülkemize gelmemesi için haklı olarak ülkece ayağa kalkmıştık ama şu anda bir gemiyle değil, depremde yıkılan veya sonrasında yıkılacak on binlerce binayla karşı karşıyayız”

rinde bulduklarından yıkıntılar içinde mobilya ve elektronik eşyalar da bulunuyor. **Belediye ve yıkıntı atıklarını birbirinden ayrı ama birbiriyle ilintili şekilde yönetmemiz gerekiyor.** Bu nedenle özellikle depremden sonra atık yönetimi uygulamalarını bir an önce hayata geçirmek gerekiyor, elbette bunu bölgedeki yerel yönetimden beklemek doğru değil. Dünyadaki örneklere bakarsak afet sonrası destek için kardeş beldeler, kardeş ilçeler belirlemek gerektiğini görüyoruz. Türkiye bir afet ülkesi olduğu için depremlere ciddi hazırlık yapmamız gerekiyor. Örneğin, İstanbul için ilçe belediyesi bazında hangi ilçeye hangi ilçenin yardım edeceğinin belirlenmesi gerekiyor. Depremin etkileyeceği muhtemel bölgenin dışından; Ankara’dan, Konya’dan, Kayseri’den, Muğla’dan, İzmir’den bir şekilde ilçe belediyelerin yardıma gelmesi için şimdiden hazırlık yapılması lazım. Hani kardeş şehirler vardır, daha çok turizm temelli bir yaklaşımdır. Afetle ilgili de böyle bir yaklaşımın oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Bahsettiğim üzere deprem, sel ya da Amerika kıtasında veya Japonya’da karşımıza sık çıkan kasırga gibi afetlerden sonra yerel belediyenin, eşleştirildiği belediyenin yardımıyla bir an önce afet yönetimi faaliyetlerine geri dönmesi esastır.

Afet yıkıntı atıklarının doğal yaşam alanları gibi uygun olmayan yerlere dökülmesi ne gibi ekolojik riskler barındırıyor?

Afet yıkıntı atıkları bildiğimiz üzere inorganik ağırlıklı atıklar. Bunların tarım arazilerine, ormanlara, özel koruma alanlarına, hayvanların yaşadığı göç bölgelerine dökülmesi; oradaki canlı hayatını, ekosistemi ve ekolojii ciddi şekilde tahrip eder. Ülkemizde ciddi bir çölleşme, toprakların verimsizleşmesi sorunuyla karşı karşıyayız. Toprakların organik içeriğinin azalmasıyla inorganik toprağa yani, çöl toprağına doğru dönüşümü söz konusu. O zaman tarım yapamıyorsunuz, ne kadar sularsanız sulayın toprak su tutmuyor. Dolayısıyla bu inşaat atıklarını verimli tarım arazilerine dökersek tarım toprakları verimsizleşir, değer kaybetmiş olur.

Çöken binaların içerisinde ağır metaller var. Örneğin floresan lambalar, cıva ve boyalar var. Kullandığımız temizlik malzemeleri, organik kirleticiler, toksik maddeler içeriyor. Bunları ayırmak bırakın kolayı, neredeyse mümkün değil ama öyle döküm alanları belirlenmeli ki ne sulak alanlara ne de çok kritik olan su kaynakları ve tarım arazilerine bu maddeler karışsın. Bölgedeki insanların şu an en büyük sıkıntısı içme ve kullanma suyu. Kilometrelerce öteden bölgeye

ambalajlı su taşınması hiç mantıklı değil. Bir an önce oradaki mevcut su kaynaklarının ve dağıtım şebekesinin onarılması, sağlıklı ve yeterli miktarda su sağlar hale getirilmesi elzem. Bu bir altyapı hizmetidir. "Taşıma suyla değirmen dönmez" diye bir atasözümüz var. Yani Bursa'dan, İzmir'den, İstanbul'dan Antakya, Maraş, Adıyaman'a ambalajlı su taşıyarak bu iş olmaz. İklim değişikliği nedeniyle, fosil yakıt kullanan araçlardan kaynaklanan seragazi emisyonlarından sıkça bahsederken bu olmamalı. Özet olarak yıkıntı atıklarını geçici veya nihai depolarken sulak alanları, bölgedeki nehirleri, temiz su kaynaklarını ve tarım arazilerini öncelikli olarak gözetmemiz, kollamamız büyük önem arz ediyor.

Belki 100 milyon ton, **150 milyon ton yıkıntı atıktan bahsediyoruz**. Hacim olarak çok ciddi, ekstrem sayılar veriliyor. Bir de bu atıklar dağınık, tek bir noktada değil. Belki de yüzlerce depolama sahası belirlenecek. Bunlar önce geçici olacak, içerilerinden değerli, tekrar kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir atıklar seçilecek. Sonrasında atıkların nihai depolama dediğimiz daha verimsiz topraklara, daha verimsiz bölgelere taşınıp orada bertaraf edilmesi gerekiyor. Ekosisteme zarar vermemek adına uygun yerlerin seçimi önemli, buna özellikle çok dikkat edilmeli.

Afet yıkıntı atıkları arasında çok fazla asbestli atığın olduğu biliniyor. Asbestli atıkların bertarafında nasıl bir yol izlenmeli?

Asbest konusu çok hassas bir konu. Özellikle şunu söylemekte fayda var; asbest olumsuz etkileri çok uzun vadede görülen lifli yapıda doğal bir silikat minerali. Asbest tüm dünyada yapı malzemelerinde ve ısı yalıtımında yoğun olarak kullanılıyordu. Türkiye'de de 2010 yılında çıkan mevzuata kadar uzun yıllar kullanıldı. Bir anda asbestli ürünlerin piyasadan çekildiğini ve kullanımının sona erdiğini düşünmemiz doğru olmaz.

Asbest özellikle 1990'lı, 2000'li yıllara kadar tüm dünyada kullanılan mükemmel bir yalıtım malzemesi. Yer ve tavan kaplamaları, yalıtım amaçlı püskürtme kaplamalar, ara duvarlar, yangına dayanıklı yalı-

tım panelleri, kazanlar, kaloriferler, yalıtım ceketleri, su ve atık su boruları, eternit levhalar, derzler gibi birçok yerde kullanılıyordu. Depremde yıkılan hangi binada ne kadar asbest olduğunu bilmiyoruz. Ancak binaların yapım yıllarını biliyoruz, buradan yaklaşık bir sonuca varabiliriz. 2000'li yıllardan sonra yapılan binalarda ya da 2010'u bir milat kabul ederek, kullanımının gitgide azaldığını ve yeni binalarda bulunmadığını kabul edebilir ve asbest miktarını binanın yaşına bağlı olarak tahmin edebiliriz.

Yalnız şöyle bir durum da var: Asbest uygun bir şekilde depolama sahalarına götürülüp üzeri örtüldüğü zaman, yani rüzgarın etkisiyle yayılmadığı, havayla taşınmadığı sürece ciddi bir tehlike arz etmiyor. Dolayısıyla yeraltı sularını kirletmesinden endişe etmemeliyiz. Asbest, tozla birlikte havaya karıştığında tehlike oluşturuyor.

İki çok şiddetli deprem oldu, daha sonrasında da şiddetli artçılar yaşadık. Ağır hasarlı binalar gibi önemli bir kısım bina da bu artçılarla birlikte yıkıldı. İnsanlar bölgedeyken binalar yıkıldığında ciddi miktarda toz açığa çıktı. Binalar kontrolsüz bir şekilde yıkıldığı zaman asbestli atığın nerede olduğunu belirlemek

“Yıkıntı atıkları günlük hayatımızda kentsel dönüşüm sebebiyle bilhassa son yıllarda dikkatimizi çeken bir atık türüydü ama afetten sonra çok ciddi miktarda ortaya çıktı. Bu atıkları entegre, yani birbirleriyle ilişkili şekilde yönetmemiz lazım”

Yıkılan binalarda eğer asbest mevcutsa, yıkım esnasında havaya tozla birlikte dağılmıştır. Depremden yaklaşık bir buçuk ay sonra bölgede ciddi bir yağış olduğu ve çadır kentleri, konteyner kentleri su bastığı biliniyor. Bu olumsuz etkinin yanı sıra yağmur havadaki tozu da temizledi, bu doğal bir sulama yöntemi. Bu nedenle atmosferin ve varsa bölgedeki yerleşim yerlerindeki havanın asbest açısından temizlendiğini tahmin ediyorum. Sonraki süreçte özellikle asbest bulunma riski daha yüksek olan eski binaların yıkımı sırasında daha fazla önlem alınabilir.

Daha önce bahsettiğim gibi asbestli malzemeler daha çok kazanlarda, borularda ve çatılarda bulunuyor. Bu ve benzeri yerlerdeki yalıtım malzemeleri asbest içeriyorsa özel personelin çalışması gerekiyor ama işleri gerçekten zor; bölge çok büyük ve çok sayıda bina yıkılmış durumda. Çok sayıdaki yıkıntıya müdahale edecek profesyonel personel bulmak pek mümkün değil. Havada uçuşan partikül sayısından asbestin yoğunlaştığı bölgeler saptanırsa asbestli binaların yıkımı esnasında tankerlerle sulamaya dikkat edilebilir. Yıkıntı atıklarının taşındığı geçici depolama sahaları belki zaman zaman rüzgarla tozuma karşı sulanabilir, şu anda yapılabilecek en uygun gerçekçi ve sürdürülebilir önlem bu gibi görünüyor. Yıkılan veya yıkılacak bina sayısı çok fazla olduğu için normal zamanda kentsel dönüşüm ve benzeri uygulamalar için yıkılan binalarda olduğu gibi asbeste karşı önlem alınabileceğini pek düşünmüyorum açıkçası. Geçtiğimiz yıl asbestli bir geminin ülkemize gelmesi için haklı olarak ülkece ayağa kalkmıştık ama şu anda bir gemiyle değil, depremde yıkılan veya sonrasında yıkılacak on binlerce binayla karşı karşıyayız. Yıkım yapılan bölgelerde havada asbest takibi ve yıkım esnasında toz kalkmasını engellemek için sulama yapmak önceliğimiz olmalı. #

mümkün değil. Binalar, büyükşehirlerde kentsel dönüşüm esnasında kontrollü yıkılırken önce Belediye, İl Çevre Müdürlüğü ya da sorumlu kişiler gelip bina testler yapıyor. Asbest miktarı belli bir oranın üzerinde olduğunda önlemler alarak; özel koruyucu ekipman ve maskeler gibi donanımlara sahip işçiler tarafından asbestli maddeler ayrı toplanıyor. Bu maddelerin kontrollü, tamamen kapalı araçlarla ilgili depo sahalarına götürülüp orada bertaraf edilmesi gerekiyor. Ama elbette afet anında kendiliğinden yıkılmış binaların içinde asbest olup olmadığını tespit etmek veya asbestli malzemeleri diğer yıkıntı atıklarından ayırt etmek ve ayrı toplamak ne yazık ki hiç kolay değil.

Yıkım esnasında toz kalkmasını engellemek için en azından yıkıntıları sulamak gerekiyor. Bölgede kullanım suyu sıkıntısı yaşanırken bu büyük bir sorun. Bu bizim afetlere hazırlıksız olmamızdan kaynaklanıyor. Değil yıkım esnasında kullanmak üzere, insanların temel ihtiyacı olan suyu temin etmekte zorlanıyoruz. Diğer taraftan, yıkıntı atıkları içinde ne kadar asbest bulunduğunu da net olarak bilemiyoruz, tespit edemiyoruz.

“Afetler Kaderimiz Değil!”

[Altıparmak Hukuk Bürosu](#)’ndan Avukat Özlem Altıparmak, BM’nin son 10 yıldır “doğal afet” kavramı yerine “doğal tehlike” ya da “doğa kaynaklı afet” kavramlarını kullandığını, tehlikeyi afete dönüştüren şeyin ise politika ve önlemlerin yokluğu olduğunu belirtiyor: “Afetler bizim kaderimiz değil”.

Erhan ARCA

Depremzedelerin konut sorununu çözmek için devletin attığı ilk adımlardan biri orman alanlarının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkisiyle inşaata açılması oldu. Bu kararı ekokırım perspektifinden incelemek mümkün mü ve Türkiye’de ulusal düzeyde ekokırımın yasallaşması konjonktürel olarak ne gibi değişimlere yol açabilir?

Yaşadığımız afetin henüz akut dönemi bile geçmeden sizin bahsettiğiniz kararlar ve kalıcı konut planlaması gündeme geldi. Afet aslında tek bir olay değil, bir süreç. Öncesinde afet riskini azaltma dediğimiz, afet olmadan tehlikeyi ve riski belirleyip bunları minimuma indirme süreci var. Kentsel dönüşüm gibi eski binaların yeniden dirençli biçimde yapılmasını buna örnek verebiliriz. Ancak bu kentsel dönüşümü riski azaltmak için değil, kâr odaklı yaparsanız tehlikelerin afete dönüşmesini elbette önleyemezsiniz. “Afet risk azaltma”, bizim üzerinde en çok durmamız gereken süreç. Bunu uluslararası alanda düzenleyen en önemli belge [Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi](#)’dir. Türkiye bu metni kabul etmiş ve ulusal planlarını bu çerçevede uyumlu şekilde yapmayı taahhüt etmiştir. Yalnızca deprem için değil, iklim değişikliğine bağlı tehlikeler için de bu planlama yapılmalıdır. Ancak riski ne kadar azaltırsak azaltalım mutlaka kalan bir risk olur. İşte o risk için hazırlık yaparız ve

buna da afete hazırlık süreci deriz. Erken uyarı sistemleri geliştirmek, deprem çantası hazırlamak gibi. Bir afet olduktan hemen sonra müdahale ve kurtarma süreci başlar. Devamında iyileşme sürecine geçeriz. Tüm bu süreçlerin yönetimine ise “afet yönetimi” deriz.

Deprem nedeniyle yaşadığımız şey bir afet. Geleceğini bildiğimiz bir tehlikede risk azaltılmadığı için o tehlike bir afete dönüştü. Afet ve tehlike kelimeleri birbiri yerine ve hatalı kullanılıyor. Birleşmiş Milletler son 10 yıldır “doğal afet” demiyor çünkü doğal olan tehlikedir. Uluslararası alanda “doğal tehlike” veya “doğa kaynaklı afet” kullanımı var. Tehlikeyi afete dönüştüren şey politika ve önlemlerin yokluğudur. Yani hatalı idarecilik ve kamu politikalarıdır. Bizdeki bu doğal afet kullanımının bir adım sonrası “kader” kabullenişidir ki afetler bizim kaderimiz değil, bunu asla kabul etmemeliyiz.

Yaşadığımız depremde az önce belirttiğim afet süreçlerini doğru düzgün yönetmeden inşa sürecine geçildi ve meralar, tarım alanları ve ormanlık alanlar inşaata açıldı. Bir diğer sorun molozların döküm alanlarına ilişkin. Afetin en yakıcı akut süreçlerini yaşarken bu kararlara gereken tepkiyi ne yazık ki ve-

remedik. Ancak bu kararlar ve uygulamalar hem bir plansızlık örneği hem de yeni afet risklerini artırıyor. Çevreye yönelik ciddi suçlar, kamu idareleri eliyle hukuka uygun hale geliyor.

“Ekokırım bir suç olsaydı bunlar yaşanabilir miydi?” sorusunu yanıtlamak bir hayli zor. Ekokırımın bir suç olarak tanınması ve ulusal mevzuata dahil edilmesi elbette çok önemli. Ancak cezasızlık kültürü bir ülkede yerleşmişse istediğiniz kadar yeni suç tipi yaratın, yaptırım olmadığı sürece bir derde derman olmaz. Ekokırımı kendi iç hukuklarında suç haline getiren ülkelere baktığımızda durumunu daha iyi anlayabiliriz. Rusya, Kırgızistan gibi ülkelerde ekokırım ceza kanunlarında bir suç olarak düzenlenmiştir. Ancak aynı ülkeler BM’nin temiz, sürdürülebilir ve sağlık bir çevre hakkının bir insan hakkı olarak tanınmasına dair BM Genel Kurul kararına çekimser kalmışlardır. Yani bu karar lehinde, bu çevre hakkı bir insan hakkı olsun diye olumlu oy kullanmamışlar. Salt bu durum dahi bize suçu yalnızca kanunda düzenlemenin bir çözüm olmadığını anlatmaya yeter diye düşünüyorum. Bu ülkelerde ekokırım suç oldu diye doğa talanı bitmedi. Rusya’da orman kaybı dünyadaki en yüksek orana sahip.

O nedenle iklim değişikliğine bağlı afetlere kapı açmak istemiyorsak doğa talanına bir an evvel dur dememiz lazım. Bunu da suçu, cezası ve kavramları içselleştirerek yapmamız lazım. Azaltım dediğimizde sadece seragazını azaltmak gibi düşünüyoruz ama iklim değişikliğine insan etkisini azaltmaktır o kavramın aslı.

Bu kadar afetlere açık bir coğrafyada ekokırımı açan eylemleri bir an evvel durdurmamız gerekiyor. Çünkü bu topraklarda karşılaşacağımız tehlike sadece deprem değil. Bunu zaten Urfa’da ve Adıyaman’da yaşadığımız sellerde de gördük. Tehlikenin afete dönüşme riskini azaltan bir iyileşme süreci planlamamız ve “daha iyisini” inşa etmemiz gerekiyor.

Depremzedelerin afet sonrasında haklarına ulaşabilmesi, iyileşme sürecinde hangi dezavantajları aşmalarını sağlar ve bu hakların korunabilmesi için yeterli, pratiğe dökülebilecek gerekli yasal düzenlemeler mevcut mu?

İnsan haklarını tüm afet yönetimi süreçleri için düşünmemiz gerekir. Afet riskini azaltmamak bana göre en büyük insan hakkı ihlalidir. Bizim kanunlarımız “afettede” olmayı düzenliyor ve ancak zarara uğramışsanız size hakkınızı talep imkanı veriyor. Onun da kapsamının yeterli olmadığını ve deprem sonrası insanların en temel ihtiyaçları olan yemek, su, barınma gibi temel haklardan mahrum kaldıklarını görüyoruz. Deprem ve aslında tüm afetleri insan hakları bakışıyla ele almamız gerek. Afete uğramış kişilerin kurtarılması; yakınlarını kaybedenlerin cenazelerine ulaşabilmeleri; güvenlik, sağlık, eğitim gibi tüm hakları birlikte düşünmemiz lazım. Bazı durumlarda yardımların dağıtılma biçimi bile bir insan hakkı ihlali yaratıyor. Afetlerde çocuklar ve kadınlar şiddete çok daha açık hale geliyor. Şikayet ve adalet mekanizmaları da çalışmayınca hak ihlalleri katlanarak artıyor.

“Afet mevzuatı Türkiye’de oldukça parçacıklı ve afet sonrasında tepkisel diyebileceğimiz düzenlemelerle yapılıyor. Yani belli bir planda ilerlemiyor. Çok fazla sayıda ve farklı konu başlıklarında düzenlenmiş bir mevzuatla karşı karşıyayız”

“Doğaya saygı duymamız, doğanın gücünü ve devinimini fark etmemiz gerek. Tahakküm yerine, uyumu öncelermeliyiz. Tehlikelere maruz kaldığında tehlikenin etkilerine karşı direnebilen, bu etkilere alışıp uyum sağlayabilen, tehlikenin etkilerini absorbe edebilen, etkileri ve sonuçları dönüştürme ve iyileştirme yeteneği bulunan bir toplum haline gelebilmeliyiz”

Afet mevzuatı Türkiye’de oldukça parçacıklı ve afet sonrasında tepkisel diyebileceğimiz düzenlemelerle yapılıyor. Yani belli bir planda ilerlemiyor. Çok fazla sayıda ve farklı konu başlıklarında düzenlenmiş bir mevzuatla karşı karşıyayız. Bu durumun kendi bile başlı başına adalet erişim açısından engel yaratıyor. Şöyle somutlaştırabilirim: Biz iki buçuk sene önce İzmir Depremi’ni yaşadık ve avukatların ev ve ofis olarak en yoğun olduğu bölge olan Bayraklı ilçesi, depremden en çok zarar gören yerd. Avukatlar olarak deprem sonrası kendi haklarımızı dahi bilmediğimizi fark ettik. Öyle karışık düzenlemeler var ki, biz hukukçular bile nereye, nasıl başvuracağımızı anlamakta zorlandık. Hukukçular bu durumdaysa normal yurttaşlar açısından durumun çok daha zor ve karmaşık olduğunu söyleyebiliriz.

Zaten afet sonrası pek çok kurum ve sistem işlemez hale geliyor, bunlara adalet mekanizmaları da dahil. Kimi, nereye şikayet edeceğinizi bilmediğiniz bir durumda buluyorsunuz kendinizi. **İyileşme süreci dediğimiz dönem aslında yaşananndan bir ders çıkarıp daha iyisini inşa ettiğimiz bir dönem olmalı.** Bina yapımından sokak aydınlatmasına, enerji sistemlerinden çocuk, engelli ve kadın dostu kent tasarımına kadar bu süreç aslında gerçek anlamda bir iyileşme sağlamalı. Ancak mevcut durumun böyle olmadığını gözlemliyoruz. Daha iyisini inşa etmek bir yana, ikincil afetlere çok daha açık hale geleceğimiz şekilde planlamalar yapılıyor.

Depremden etkilenen bölgelerin yeniden kurulmasında temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre

re hakkı hukuken gözetiliyor mu? Çevre hakkı ile diğer haklar arasında nasıl bir bağ bulunuyor?

İyileşme sürecinin en önemli ilkesi **“Daha İyi İnşa Et - Build Back Better”**. Bu ilke öncelikle afet riskini azaltma önlemleriyle fiziksel altyapı ve toplumsal sistemlerin restorasyonunu kapsar. Aynı zamanda da geçim kaynaklarının, ekonomilerin ve çevrenin yeniden canlandırılmasını sağlayarak ulusların ve toplulukların direncini artırır. Afet sonrası iyileştirme dediğimizde, rehabilitasyon ve yeniden yapılandırma aşamalarının birlikte kullanılmasını anlamalıyız. Burada temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşam hakkı oldukça önemli bir rol oynar ve tüm bu iyileşme süresinde bu hakkı gözetmemiz gerekir.

Çevre dediğimiz şey aslında bizim de içinde hayat bulduğumuz doğanın kendisi. Doğa ile uyumlu bir yaşamı tesis etmek için iyileştirme dönemi bize bir fırsat sunar. Fırsatı değerlendirirken haklarımızın bir bütün olduğunu ve doğa ile uyumlu bir yaşam tesis etmezsek kaybedenin yine biz olacağımızı bilmemiz gerek. Doğaya hükmettiğimiz yanılığımıza düşüp binalar, santraller, yollar, arabalar inşa ettiğimiz halde, bir bakıyorsunuz bir dere suyla kavuşunca akıp yolunu buluyor ve bizim kurduğumuzu sandığımız o “tahakkümü” de önüne katıp sürüklüyor.

Tehlikeye insan hakları yaklaşımına ben “afet risk azaltma” diyorum. Doğa ile kurduğumuz ilişki için de bu geçerli. Doğaya saygı duymamız, doğanın gücünü ve devinimini fark etmemiz gerek. Tahakküm yerine, uyumu öncelermeliyiz. Tehlikelere maruz kaldığında tehlikenin etkilerine karşı direnebilen, bu etkilere alışıp uyum sağlayabilen, tehlikenin etkilerini absorbe edebilen, etkileri ve sonuçları dönüştürme ve iyileştirme yeteneği bulunan bir toplum haline gelebilmeliyiz. Temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir çevrede yaşam hakkımız ancak bu şekilde mümkün ve gerçek olabilir. #

SB

2023

TURKEY

HYBRID

Sürdürülebilir Markaların Büyük Buluşması

Eylül | 12-13-14

2023

Ajandanıza Not edin!

ARGENTINA • BRAZIL • CHILE • FRANCE • JAPAN • MALAYSIA •
OCEANS • POLAND • PORTUGAL • SOUTH KOREA •
SPAIN • THAILAND • **TURKEY** • URUGUAY • USA

11
.YIL

“Depremiñ Yoksullaştırdığı Milyonlarca İnsanın Desteğe İhtiyacı Var”

Kalkınma Atölyesi, Medikal Arama Kurtarma Derneği ve HERA Foundation'ın geliştirdiği Sağlık ve Kalkınma Ortak Programı, eğitim, sağlık, kalkınma ve psikososyal boyutları birbirini besleyen ve destekleyen bir süreç haline getirmeye çalışıyor. Programın bileşenlerinden Kalkınma Atölyesi'nin Genel Sekreteri Ertan Karabıyık, “Hepimiz biliyoruz ki bu deprem afeti milyonlarca insanı yoksullaştırdı. Hayata tutunmaları için insanlara hem fiziksel ve hem de ruhsal sağlık konusunda destek olmak gerekiyor” diyor.

 BuLut BAGATIR

Kalkınma Atölyesi, Medikal Arama Kurtarma Derneği (MEDAK) ve HERA Foundation (HERA Dijital Sağlık Vakfı) olarak bir üçlü ortaklık kuruyorsunuz ve deprem bölgesinde çalışmaya başlıyorsunuz. Bu ortaklıkla başlayalım derseniz...

Kalkınma Atölyesi yaklaşık beş yıldır aralıksız dördüncü krizle karşı karşıya. Biri 2019 yılında Adana Ovası'nda mevsimlik gezici tarım işçilerinin yaşadıkları ani su baskını. Arkasından koronavirüs salgını, onu takip eden derin ekonomik kriz ve şimdi de deprem afeti. Kalkınma Atölyesi, 20 yıldır mevsimlik gezici tarım işçilerine odaklanıyor ve her krizde ekonomik kriz hariç aktif bir pozisyon aldık. O insanların durumunu anlamaya ve bunu yaygın olarak anlatmaya yönelik bir çaba içerisindeyiz. MEDAK ile yaklaşık 10 yıldır tanışıyoruz. Arama-kurtarma çalışmalarında kurtarılan kişilere medikal hizmet sunma odaklı dernek, uzun bir

dönem mevsimlik gezici tarım işçilerine de yoğunlaştı. MEDAK aynı zamanda hareketli topluluklar için bir dijital platform olan HERA'yı geliştirdi ve HERA, ABD'de bir vakfa dönüştü. O yüzden deprem afeti olur olmaz üç örgüt bir araya geldik; Sağlık ve Kalkınma Ortak Programı'nı geliştirdik. Depremden önce de MEDAK ve HERA ile çalışıyorduk. Hatta depreme de pilot bir proje için gittiğimiz Adana'da yakalandık. HERA tarafından geliştirilen bir dijital sağlık platformunu hareketli topluluklara, özellikle Suriye göçmenlerine tanıtma amacıyla kentteydik. Deprem afetinden hemen sonra beş gün sahada durumu anlamaya ve arama-kurtarmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirdik. Böylece ortak sağlık ve kalkınma programı sürecini deprem nedeniyle de uzun dönemli bir hedef olarak ortaya koyduk.

Programın dördümlü bir ayağı bulunuyor: Eğitim, psikososyal destek, sosyal ve ekonomik kalkınma ve sağlık. Bunlar hangi noktalarda birleşiyor?

Kalkınma Atölyesi olarak eğitim, psikososyal boyut

ve sosyal ve ekonomik kalkınma çerçevesi gibi üç bileşende ağırlıklıyız. Bu bir ortak program. Böyle bir programı biz de daha önce bilmiyorduk. Deprem nedeniyle güçlerimizi birleştirerek bu ortak programı tasarlamaya başladık. Ruhsal ve fiziksel sağlığın önemini hepimiz biliyoruz. İnsanlar sağlıklı olacak ki örneğin daha iyi eğitim alabilirsin, daha iyi çalışabilirsin. Birbirini besleyen bir yapı. Deprem afetinin ölçeğine ve yaygınlığına bağlı olarak sağlık en önemli konulardan biri. Uzununu kaybedenlerden ruh sağlığı etkilenen insanlara kadar. İdrar yolları enfeksiyonundan üst solunum yolları enfeksiyonuna, diş ağrılarından uyuz hastalığına kadar birçok sağlık sorunu insanları hayattan bezdiriyor. Çalışmıyorlar, eğitime katılmıyorlar. Bir parça da kalkınmayı etkileyen bir boyutu var. Kalkınmanın da sağlığı ya da hasta olmayı engelleyen bir boyutu var.

Sağlık ve kalkınma, özellikle gelir, istihdam ve benzeri ortak paydalar üzerinden birbirini destekliyor, geliştiriyor. O yüzden eğitim, sağlık, kalkınma ve psikososyal yani ruh sağlığı boyutlarını birbirini bes-

“Tarımın dışında ayakkabıda, tekstilde, mobilyada, sanayide çalışan çocuklar var. Nasıl bir değişim yaşayacaklarını kestiremiyorum ama bildiğimiz şey şu: Deprem afeti bölgesinde kalsalar da, oradan ayrılırlar da ciddi anlamda bir yoksullaşma sürecine giriyorlar. Bu yoksullaşma bize dünyanın her yerinde aile geçim stratejisinin çocuğu iş piyasasına işgücü olarak oturtmasını gösteriyor”

leyen, birbirini destekleyen bir sürece sokmayı istiyoruz. Örneğin, eğitimde yapmayı istediğimiz birçok şey var. Çocukların taşındıkları kentlere uyumundan değiştirdikleri okula uyumuna kadar birçok çalışmayı hayata geçirmeyi istiyoruz. Bir taraftan öğretmenlerin kapasitesini geliştirirken bir taraftan da çocukların ruh sağlığına yönelik yatırımlar yapmayı hedefliyoruz. Yaşadığımız deprem afeti gerçekten çok büyük bir etki yarattı. Bunu saha çalışmalarında

görüyoruz. İnsanların yeni hayata alışmaları kolay değil. Ailelerini, hayatlarını, umutlarını, işlerini, gelirlerini kaybeden birçok insan var. Birden sınıf değiştiren insanlarla karşı karşıyayız. Hepimiz biliyoruz ki deprem afeti milyonlarca insanı yoksullaştırdı. Bu o kadar büyük bir değişim yaratıyor ki insanların hayata tutunmaları için onlara hem fiziksel olarak hem de ruh sağlığı konusunda destek olunması gerekiyor. Sağlık ve kalkınma birbirinden ayrılmıyor. Bu kapsamda programı geliştirip uzun dönemde uygulamayı istiyoruz.

Depremi etkili olduğu kentlerde ve çevresinde çocuk işçiliğinin ve mevsimlik gezici tarım işçiliğinin yoğun olduğunu biliyoruz. Bu insanlar nasıl etkilendi? Sizin gözlemlerinizi neler?

Şu an sahada bunun için bulunuyoruz, mevsimlik gezici tarım işçileriyle konuşmaya başlıyoruz. Çok değişkenlik var. Hepimiz biliyoruz ki Urfa-Adana hattı, içine Kahramanmaraş'ı, Malatya'yı, Adıyaman'ı, Kilis'i, Osmaniye'yi, Gaziantep'i, Hatay'ı, Adana'yı ve hatta Mersin'i koyduğunuzda mevsimlik gezici tarım işçilerinin çok uzun süre, yaz-kış çalıştığı bir bölge. Belki Malatya'yı sadece kayısıda görüyoruz ya da Adıyaman'ı sadece bölge illerine işçi ihraç eden bir il olarak biliyoruz ama depremi yaşayan 10 ilin de mevsimlik gezici tarım işçiliği için Türkiye'de önemli bir yeri var. 100 binlerce insanın çalıştığını söyleyebilirim bu alanda.

Burada nasıl bir değişim olacağını anlamaya çalışıyoruz. Tarımsal üretimde bir değişim yaşanacak ve yaşanacak olan değişim işçilere nasıl yansiyacak? Başta Hatay ve ilçeleri olmak üzere depremin çok yoğun yaşandığı illerde tarımsal üretimde bir düşüş bekleniyor. Bu düşüşle birlikte işçilikte de azalma bekleniyor. Bu insanların iş aramak için başka bölgelere gideceklerini düşünüyoruz. Başka bölgelerden bu illere gelecek olanların sayısında da azalma bekliyoruz. İşin başka bir boyutu da var: Yörede deprem afe-

“Sağlık ve kalkınma, özellikle gelir, istihdam ve benzeri ortak paydalar üzerinden birbirini destekliyor, geliştiriyor. O yüzden eğitim, sağlık, kalkınma ve psikososyal yani ruh sağlığı boyutlarını birbirini besleyen, birbirini destekleyen bir süreç sokmayı istiyoruz”

tinden etkilenen mevsimlik gezici tarım işçilerinin çocuklarının daha fazla çocuk işçiliğine katılacağını tahmin ediyoruz. Özellikle eğitimden kopmalarla ortaya çıkacak olan çocuk işgücü tarıma yönelecek.

Tarımın dışında ayakkabıda, tekstilde, mobilyada, sanayide çalışan çocuklar var. Nasıl bir değişim yaşayacaklarını kestiremiyorum ama bildiğimiz şey şu: Deprem afeti bölgesinde kalsalar da, oradan ayrılırsalar da ciddi anlamda bir yoksullaşma sürecine giriyorlar. Bu yoksullaşma bize dünyanın her yerinde, aile geçim stratejisinin çocuğu iş piyasasına işgücü olarak oturttuğunu gösteriyor. İşgücü olarak devreye sokuyor ve çocuk bir geçim stratejisi olarak öne çıkıyor. Çocuk işçiliğinin bu bölgelerde ve bu bölgelerden göç alan yerlerde artış yaşayacağını öngörüyorum.

Mevsimlik gezici tarım işçileri zaten çoğunlukla çadırlarda yaşıyorlardı. Belki ölümler olmadı ama yakınlarını kaybedenler oldu. Bir de karşımıza yeni bir tablo çıkıyor. Türkiye'de deprem bölgesinde evi yıkılıp çadır koşullarına geçen birinin yaşam koşulları bizim aslında kabul edemediğimiz mevsimlik gezici tarım işçilerinin çadırdaki yaşam koşullarına yaklaştı. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin çadır yaşam koşullarına olan dayanıklılıklarını ne yazık ki yeni çadır yaşamına geçen/geçecek topluluklarda göremeyeceğiz.

Türkiye'de kırsalda yapılanma ve kalkınma çalışmaları halihazırda zaten sorunluydu. Şimdi önümüzde deprem sonrası gibi bir gerçek var ve yeni bir yapılanma gerekiyor. Yeni yapılanmanın neler içermesi gerekiyor size göre?

Saha gözlemlerimiz fay hattı üzerinde olan köylerin, ilçelerin ve kent merkezlerinin inanılmaz derecede etkilendiğini gösterdi. Kırsal alanda hayvancılık, bitkisel üretim, süt ürünlerine bağlı üretim sistemleri etkilendi. Aileler bu zor koşullarda evini, hasadını kaybetti. Bazı insanlar hayvanlarını hızlıca piyasaya çıkardı ve hayvan fiyatlarında düşüş oldu.

Ve birçok yerde de gebe hayvanların kesimhaneye gittiğini görüyorum. Fay hattı üzerinde kırsal alanda etkilenme düzeyi elimizde kesin rakamlar olmamakla beraber okuduğumuz raporlar ve yaptığımız gözlemler güçlü bir sıkıntıya işaret ediyor.

Türkiye’de kırsal kalkınma bağlamında derinden yapılanmaya ihtiyaç var. Bir taraftan yaşlanan bir kırsal alan nüfusu mevcut. Diğer taraftan girdilerin yükselmesi özellikle küçük yetiştiricilerin tasfiyesi ile sonuçlanıyor. Paralelinde büyük yetiştiricilerin yavaş yavaş ortaya çıktığını görüyoruz. Bunun anlamı şu: Küçük yetiştiricilerin tasfiye olduğu, yoksullaştığı, üretimi terk ettiği ve kentlere gittiği bir Türkiye gerçeği ile karşı karşıyayız.

Sivil toplum bakımından da kırsal alanda çalışan sivil toplum ve buna bağlı kişilerin sayısı yok denecek kadar az. Bakın, bu depremle ilgili kırsal alandan rapor üreten, durumu anlatan hemen hemen hiçbir raporla karşılaşmadık. Köy öğretmenleriyle çalışan KODA bir rapor hazırladı. Biraz uzaktan tarımın tedarik zincirine dair bir şeyler yapmaya çalışanlar var. Kırsal alandaki kooperatifleri harekete geçirip onların ürünlerini dijital ortamda pazarlamak için girişimler var ama durumu anlamaya, yeni çözümler üretmeye dair ne yazık ki hiçbir şey yok. Soru şu: “Biz kırsal alandaki küçük yetiştiricilerin tasfiye edilmesine evet mi diyeceğiz yoksa bunların yaşaması için elimizden gelen çabayı sarf edecek miyiz?”

Kırsal alanda yaşamak çok zor. Arkadaşlarımız kırsal alana gitti. Yollar kötü, eğitim yok. Sağlık hizmetlerine erişim kolay değil. Temel insani koşulların sağlanamadığı bir tablo ile karşı karşıyayız. O yüzden iki boyutlu bir süreç var. Birincisi zor alanda yaşam koşullarını iyileştiren ve orayı yaşanabilir kılmaya dönük çalışmalar yapılması. İkincisi yetiştiricilerin ürünlerinden değer elde edebilmesi ve orada yaşayabilmelerini sağlayacak gelir elde etmeleri. Zaten bu iki nokta eksik olduğu için kırsal alan ciddi anlamda tasfiye oluyor.

Kırsal kalkınma sorununu yöresel bir sorun olarak ele alırsak çok daha ciddi ve ileriye dönük yeni sorunlara kapı açabiliriz o halde...

Fotoğraf: Erhan Karabiyik

Ulusal ölçekte politik ve ideolojik düzeyin yanı sıra başka birçok katman var. Teknoloji, sermaye bazı yerlere giriş yapıp sera ortamında kayısı, meyve üretmeye başlıyor. Örneğin elma üretiminde kullandıkları teknolojilerle maliyetler o kadar düşüyor ki Amasya’daki ya da Kastamonu’daki elmacıların bunlarla rekabet etmesi mümkün değil. Deprem afeti ile kırsalı iyileştirme, ayakta tutabilme koşulu yaratılmadı. Şu anda deprem hattındaki köylüler deprem çadırında değil, yoğun bakımda.

Sivil toplum kuruluşlarının deprem afeti sürecinde tematik ve bölgesel ölçekte birlikte çalışmaları, bu bölgede depremi bir imkan olarak görerek yeni yollar, çözümler, paradigmalara geliştirmeleri ve bunların tartışılabilir hale gelmesini sağlamaları gibi bir rolleri olduğunu düşünüyorum. Sivil toplumun daha aktif katılımını sağlamak, sahada mikro çalışmalar yaparken bölge ölçeğinde düşünmek, ulusal ve uluslararası ölçekte kafa yormak bizim verebileceğimiz en önemli katkı olacaktır. #

“Deprem Engelli Yurttaşlar için Ayrı Bir Eziyete Dönüştü”

Sosyal girişimci ve insan hakları savunucusu Celal Karadoğan, depremle birlikte engelli yurttaşların görmezlikten gelinme durumunun tavan yaptığını söylerken, “Biz devlet için her zaman ‘yok’ hükmündeydik, hiçbir zaman engelli yurttaşlar yangında kurtarılacak ilk insanlar olmadı bu ülkede. Ama bugün geldiğimiz noktada ne yazık ki bu görmezden gelme artık engelli insanlar ve aileleri için deprem bölgesinde bir eziyete, cezaya dönüştü” diyor.

 Bulut BAGATIR

Depremle beraber afet sonrasındaki planlarda engelli yurttaşlarımızın görmezden geldiğini açık bir şekilde gördük. Sizin de aktif bir şekilde sahada bulunduğunuz bu süreçte gözlemlerinizi neler oldu?

Afet öncesinden başlayarak afet sonrasına gidebilirsek bizi hedefe daha doğru yoldan ulaştırır. Engelli yurttaşlar olarak bu ülkede hiçbir zaman insan onuruna ve haysiyetine yakışır yaşam sürdüremedik. Üstelik bu 20 yıllık bir hikaye de değil. Bu ülke kurulduğu günden bu yana engelli yurttaşların gelişimi konusunda gelişmiş ülkeleri takip edemedi. Afet noktasına geldiğimizde ise kamu kurumlarının, belediyelerin, hatta engellilerle ilgili çalışan büyük sivil toplum kuruluşlarının bile deprem gibi büyük bir afette “Engelli yurttaşlara ne olacak, ihtiyaçları nasıl karşılanacak?” gibi bir planlama yapmadığını gördük. Biz devlet için her zaman “yok” hükmündeydik, hiç-

bir zaman engelli yurttaşlar yangında kurtarılacak ilk insanlar olmadı bu ülkede. Ama bugün geldiğimiz noktada ne yazık ki bu görmezden gelme artık engelli insanlar ve aileleri için deprem bölgesinde bir eziyete, cezaya dönüştü.

Engelli yurttaşlar hasta bezi, temizlik ve hijyen kitleri gibi en temel ihtiyaçlarına ulaşmakta bile büyük güçlük çekiyor. Sondadan tekerlekli sandalyeye kadar hiçbir şey yok. Normalde otobüste yaşlılara ve engellilere yer vermek çok kolay oluyor da afet anında çadır temin edilirken öncelik sıralamasına girmiyorsunuz. “Engelli varmış bu ailede, biz bu aileye çadır temin edelim” gibi bir önceliğimiz yok, her şey kağıt üzerinde. Kağıt üzerinde engellilerin Türkiye’de birçok hakkı var. Depremzede engellilerin de örneğin

bir çadır alma hakkı veya konteyner kente geçmekte öncelikleri var ama bu öncelikler ne yazık ki çok doğru çalışmıyor, çalıştığında da başka bir eziyete dönüşüyor.

Mesela şu an çadır veya konteyner talebiyle bize gelen engelli yurttaşlar için AFAD veya büyük kitlelerin yardım yaptığı kuruluşlarla, sivil toplum örgütleri ile iletişime geçiyoruz. “Şurada bir engelli var, çadıra veya konteynere ihtiyacı var” dediğimizde bize tek söyledikleri şey: “Çadır kente veya konteyner kente geçsinler”. Bahsi geçen çadır kentlerin yağmurlarda su basmasıyla ne kadar planlı yapıldığını gördük. Birçok insan ikinci bir eziyeti yaşamak zorunda kaldı. Engelli biri çadıra ihtiyacı olduğunda “Çadır kente geçsin” deniliyor ancak çadır kentte engelli tuvaleti var mı, engelli banyosu var mı, erişilebilirlik ve güvenlik ne durumda? Bunların hiçbiri düşünülüyor. Bir kişinin “Engellileri çadır kente yerleştirelim” şeklindeki kararı uygulanıyor. Türkiye’deki klasik ve son yıllarda oturmuş olan bu anlayış burada da geçerli. Engelli insanlarla ilgili son 35-40 günde yaşadığım şeyleri sahada çalışmama rağmen, mülteci engellilerle çalışmama rağmen hayatım boyunca hiç görmedim. Böyle bir yokluk, yoksulluk, yalnızlık ve çaresizlik halini hayatım boyunca hiç yaşamadım.

Engelli yurttaşlarımız afetlerin sonuçlarına karşı en savunmasız gruplar arasında yer alıyor. Aynı zamanda toplumlarda en çok ötekileştirilen gruplar arasındalar. Buradan yaşanan sorunların sistematik olduğu sonucu çıkıyor aslında...

Tabii ki, yaşanan sorunlar sistematik. Bunlar kendiliğinden, aniden oluşan durumlar değil. Roman yurttaşlarımız için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Örneğin sahada karşılaştığımız, sohbet ettiğimiz veya sosyal medyada okuduğumuz kadarıyla Roman yurttaşlar yemek için sıraya girdiklerinde “Burayı Çingeneler bastı” diye haber yapıyorlar. Bu sistematik ayrımcılık, ötekileştirme ve görmezden gelme halihazırda var-

“Engelli insanlarla ilgili bu süreçte yaşadığım şeyleri sahada çalışmama rağmen, mülteci engellilerle çalışmama rağmen hayatım boyunca hiç görmedim. Böyle bir yokluk, yoksulluk, yalnızlık ve çaresizlik halini hayatım boyunca hiç yaşamadım”

dı, şimdi geldiğimiz noktada ayyuka çıktı. Devletin engelli yurttaşları ciddiye almaması, önemsememesi, insan yerine koymaması artık hiçbir şekilde saklanamaz hale geldi.

Örneğin depremin ilk günlerinde Samandağ’da down sendromlu bir kızımız vardı. Çadır yoktu, malzeme yoktu. Ona çadır ulaştırmak için çabalarken annesi, “Bu çocuk 10 yaşında, nereye gidersek gidelim hor görüldük, aşağılandık bugüne kadar. Şimdi deprem oldu, sokakta kaldık.

Eskiden ikinci sınıf insan muamelesi görüyorduk, şimdi insan yerine de koymuyorlar bizi” dedi. Hal böyle olunca anlıyorsunuz ki bu konu tesadüfen gelişen bir şey değil.

Depremde göçük altında sandalyesi kalmış, engelli erkek bir yurttaş 3-4 gün boyunca bir parkta idrarını pet şişeye yapmak zorunda kalmış. “Keşke ailem beni çıkartmasaydı” diyor. Bunlar ne konuşulacak şeyler, ne empati yapılacak şeyler, ne tahayyül edilebilecek şeyler. Bu resmen insan onurunu kıran bir eziyet. Çok ajitatif örnekler de vermeyi istemiyorum ama her biri birbirinden acı. Sivil toplum da tam bir sivil toplum değil bu ülkede. Vaka diyorlar, onlar insanlar ne vakası! Ailelerimiz, çocuklarımız onlar. Belki ben de engelli bir yurttaş olduğum için daha başka bir yerden yaklaşıyorum konuya. Ben vaka olarak göremiyorum. Onların her biri bir hikaye, bir umut, bir insan. 5 Şubat akşamı herkesin başka bir hayatı vardı, vaka falan değildi o insanlar.

Sivil toplumun bu süreçteki yaklaşımına dair sizin söylediklerinizi açalım biraz daha. Tüm bu süreçte sivil toplumun çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Başkanlık Sistemi denen bir sistemle birlikte Türkiye’de kamusal alan her geçen gün daraldı. Dolayısıyla sivil toplumun hareket alanı da kısıtlandı. Ancak bu noktada engelli sivil toplumunun deprem ve afet anlarındaki rolüyle ilgili bir parantez açmamız gerekiyor. Şu anda engelli sivil toplumu depremden

“Sivil toplum da tam bir sivil toplum değil bu ülkede. Vaka diyorlar, onlar insanlar ne vakası! Ailelerimiz, çocuklarımız onlar. Belki ben de engelli bir yurttaş olduğum için daha başka bir yerden yaklaşıyorum konuya. Ben vaka olarak göremiyorum. Onların her biri bir hikaye, bir umut, bir insan”

etkilenen engellilerle ilgili raporlar/projeler yazmaya hazırlanıyor. Yıllardır bu insanlar rapor hazırlıyorlar. Sorunları tespit etmekse Afrika’da her yıl on milyon çocuk açlıktan ölüyor. Mesele çözüm, mesele ortada olmak. Engelli sivil topluma son derece kızgın ve öfkeliyim, hatta iktidardan daha fazla öfkeliyim. İktidarın sazını çalmak için illa yanında durmak gerekmiyor. Türkiye’de halihazırda insanlar bana göre üçe ayrılıyor: Bu ülkenin insan hakları ve demokrasiye, insan onuruna yaraşır bir ülke olmasını isteyenler, istemeyenler, bir de o aradaki grup. O aradaki grup öyle tehlikeli bir grup ki bu ülkenin en büyük urudur. Muhalif gibi görünüp iş ciddiye bindiğinde raporlarda kalan sözleri, evinden çıkmayan ucubeler yüzünden bugün engelli insanlar “Biz” olamıyor, kurtlanıyor, çürüyorlar. Bu insanlara deyin ki “Fransa’da proje var”, hepsi uçağa biner gider. O zaman hiçbir engelli değil ama biri dahi deprem bölgesine gelmedi: “Ama biz nasıl gelelim, deprem bölgesinde engelinin ne işi var?” On binlerce yurttaş açıkta. Vakıfların paralarını alıp gidiyorsunuz, eğitimler veriyorsunuz. O zaman engelli değilsiniz, engelli sivil toplumcu değilsiniz. Hatta gidip orada kendinizi övüyorsunuz “Engelsiziz biz” diye. Burada sonda bulamıyoruz biz. Olumlu şeyler söyleyemeyeceğim, bu süreçte de ne yazık ki yalnız kaldık. Sahada çok fazla engelli sivil toplum örgütü yoktu.

Sizin de vurguladığınız bu sistematik problemi nasıl çözebiliriz?

Biz bununla ilgili bir girişim başlatıyoruz ve Deprem Engelli Yurttaşlar Dayanışma Ağı’nı kuruyoruz. Bu ağın iki çalışma biçimi, amacı var. Birincisi acil ihtiya-

yaçları gidermek. İkincisi ise acil ihtiyaçlarını giderdiğimiz engelli insanların ihtiyaçlarını CİMER gibi yasal süreçler başlatarak devleti, kamuyu harekete geçirmeye çalışmak. Bu çok uzun bir süreç bizim için. Çünkü bu depremin etkileri birkaç yılda bitecek gibi değil. Tekrardan bölgedeki insanların eski yaşam standartlarına yani o ayrımcılığa uğradığı, hiçbir haktan faydalanamadığı yaşam standartlarına bile dönmeleri için yıllar var. Biz, Deprem Engelli Yurttaşlar Dayanışma Ağı aracılığıyla hem kamu politikalarını etkilemeyi hem sivil toplum örgütlerinin yapamadığı işleri de yapmaya çalışmayı hedefledik. Ağımızın en büyük özelliği kurum, dernek, siyasi parti, her şeyden azade yalnızca gönüllülerin bireysel katılımıyla kurduğumuz bir yer olması. Mücadele edeceğiz, başka çaresi yok. Bölgedeki engelli yurttaşları ve aileleri örgütleyeceğiz. Haklarını aramaları için onlara alan açacağız, teşvik edeceğiz, destek olacağız, süreci takip edeceğiz. Çetrefilli bir yol bizi bekliyor. #

“Depremden Etkilenen İnsanlar ve Hayvanlar Yok: Canlar Var”

Dört Ayaklı Şehir/Afet Koordinasyonu gönüllüsü Onur Akgül, depremin ardından 17 Şubat’tan başlayarak dört gün Adıyaman ve Hatay’da hayvan arama-kurtarma çalışmalarına katıldı. Akgül, ilk defa gerçekten sistemli; kurtarma, tedavi etme ve yeniden yuvalandırma ayaklarına oturan, planlı ilerleyen bir hayvan kurtarma koordinasyonu ile başarıya ulaştıklarını söylerken, “Can kurtarma, can kurtarıldığı için örgütlenme ve onun seferberliğini yapma hali, ruhu çok eşsiz bir duygu” diyor.

 Bulut BAGATIR

Deprem bölgesinde hayvanlara yönelik arama-kurtarma çalışmaları kapsamında dört gün geçirdin. Bu esnada gözlemlerin neler oldu?

Öncelikle sanırım şu söylenebilir; bölgeye gittiğimde artık insani arama-kurtarma çalışmaları tamamlanmıştı. Yardımsız ve çözümsüz kalma duygusu çökmüştü ve büyük bir yalnızlık vardı. Kiminle temas ettiysek söylenen şeyler aşağı yukarı hep aynıydı: “Hiçbir yardım alamadık, tamamen yalnız kaldık.” Bilhassa Adıyaman’da, sivil inisiyatiflerin, yurttaşların geliştirdikleri koordinasyonlar haricindeki AFAD koordinasyonlarının çok yetersiz olduğunu gözlemleyebildim. Bir de saha çok başka. Medyadan ne kadar görmüş olsak da o gerçeğin kendi hiçbir şekilde aktarılanla kıyaslanabilir bir şey değil. Kaybedilen insanların, hayvanların, canlıların toplam yükü çok daha büyük. Sadece canlı hayatı; insan veya hayvan

değil kaybedilen. Bir yaşam organizasyonu, geçim kaynakları, kişisel anlatılar, insani hafıza kaybediliyor. İnsan yaşamına dair birlikte inşa edilen her türlü öge kayboluyor aslında. İyi müdahale de edilemediği için çok yalnızlık içerisinde bir coğrafyaydı; neredeyse terk edilmiş, yıkıntıların içerisinde yalnızlık hissi veren bir yerdi.

Orada bulunma amacınıza dönelim istersen. İnsanlara yönelik böyle bir tutum varken hayvanlara yönelik daha pozitif bir tutum beklememiz kendimizi kandırmak gibi olur herhalde. Bir de özellikle Türkiye gibi bir yerden konuşuyorsak bunu...

Türkiye’de çok uzun yıllardır süren, bilhassa son iki senedir kedilere, sokağın sakini köpeklere karşı sistemli bir karalama ve şiddet politikası var. Depremin

“İhtiyacı tespit edebildik, güncel tutabildik, doğru bilgiyle müdahale edip hayvan kurtarma, can kurtarma anlamında başarıya ulaşıp bununla da kalmayıp sonrasının devamını getirebildik”

öncesindeki süreçleri unutmamak gerek. Bir yandan elbette insan kurtarma organizasyonu bu kadar çökük haldeyken, işlevsizken hayvan kurtarma gündemde kendine yer bulabilecek gibi değildi belki de. Ama burada iki temel şey gerçekleşti: Biri, ilk defa gerçekten sistemli; kurtarma, tedavi etme ve yeniden yuvalandırma ayaklarına oturan, planlı ilerleyen bir hayvan kurtarma koordinasyonu oluşması. Bu Türkiye’de daha önce yaşanmamış bir şey. İkincisi de hayvanların deprem gibi bir felaketin içerisinde, arama-kurtarma çalışmalarında insanla olan yoldaşlığının, dostluğunun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gördük. Proteo’yla, ayakları yaralanıp kanayan diğer köpeklerle buna şahit olduk. Oradaki ilişkinin ne kadar hayati olduğunu hatırladık. İnsan kurtarma operasyonu bu kadar çökmüş durumdayken ve hayvan kurtarmaya yönelik üzerine konuşulabilecek operasyon yokken hayvanların burada oynadığı role işaret etmek önemli.

Hayvan kurtarma koordinasyonunun ayakları yere basan bir hal alması aslında 6 Şubat depremlerinden daha önceki iki deneyime doğru gidiyor. Bizim için 2020’de yaşanan İzmir Depremi ve sonrasında ülkenin güneyini tarumar eden, yakan, yıkan 2021 orman yangınları döneminde biraz şekillenmeye başlamıştı. İzmir Depremi’nde oradaki hayvanların kurtarılmasına yönelik bir refleks gelişti. Yangınlarda ise yangın eğitimi de alınarak kurtarılacak hayvanların kurtarılmasına yönelik fiili bir süreç yaşandı. Bu depremlerle beraber Türkiye’de bir ilk yaşandı. Bir anda ihtiyaca karşı refleks gösterilip koordine olundu. Yanı sıra bu koordinasyon felaketin devam ettiği tüm süreçte sağlıklı bir şekilde sürdürülebildi. Bu çok önemli çünkü hayvan kurtarma operasyonu kapsamında başka bir dönemin başladığını bu koordinasyonla söyleyebiliyoruz.

Herhalde bizim ilk etapta buradaki en önemli çıkış noktalarımızdan biri oradaki en acil, en yakıcı ihtiyacı tespit edip onun üzerine giderek ve etrafında koordinasyon sürecini başlatmak oldu. Bu da enerji ihtiyacıydı aslında. Malum deprem kör karanlıkta gerçekleşti. Ardından da bütün enerji sistemleri de çöktüğü için insanlar, hayvanlar o kör karanlığın içerisinde çaresizce mahsur kaldılar. Biz bunun üzerine harekete geçtik ve bölgeye ikinci gün akşamında jeneratörleri ulaştırdık. Böylece bölgeye ilk jeneratör, hayvan kurtarma koordinasyonu sayesinde gitmiş oldu. Bütün bu koordinasyonun toplam üç ayağı oldu; hayvanların kurtarılıp ilk müdahalelerin yapılması, İstanbul'a transfer edilip tedavi edilmesi ve transferlerden sonra ya yeniden yuvalandırılması ya da ailelerine kavuşturulması.

Burada bizim gönüllü veterinerlerimiz merkezi oluşturdu. Kurtarma, tedavi etme ve yeniden yuvalandırma organizasyonunun, koordinasyonunun tamamı aslında sağlık, yani hayvanların tedavi edilebilirliğini sağlamış olduğumuz o merkez etrafında şekillendi. Gönüllü veterinerlerimiz hem sahaya gittiler hem de İstanbul'da ve başka şehirlerde faaliyetlerine devam ettiler. Buradaki kendi ağıımız içerisindeki gönüllü veterinerler hayvanlara tedavi sağladılar.

Burada beş şehrin koordinasyonu üzerinden gidildi: Hatay, Adıyaman, Malatya, Maraş ve Diyarbakır. Bu beş şehirde bir yandan hayvan kurtarma operasyonu sürerken bir yandan da gönüllü veterinerler buldukları şehirlerde kurtarılan hayvanlar ile ilgilendi.

Çok hayati bir noktaya dikkat çekmek lazım: Bu koordinasyonu Dört Ayaklı Şehir başlattı, ardından da farklı şehirlerden çok hızlı bir bilgi akışı oldu. Hayvan kurtarma

operasyonunun çok büyük bir toplumsal arka plana da hitap ettiğini gördük. Özellikle bu örnekteki gibi koordinasyon halinde olma durumunu koruyarak ilerleyen bir hayvan kurtarma operasyonunun ciddi bir zemini olduğunu ve karşılık aldığını gördük. İletişim grupları kuruldu, anlık bilgiler paylaşıldı. Herhalde bu iletişim gruplarında atılan mesajların, paylaşılan bilgilerin ucu bucağı yoktur.

Bütün paylaşılan bilgiler gerçekten çok şaşırtıcı bir süratle ve elden gelen en iyi şekilde teyit edildiler. Doğru, isabetli bir bilgiyle hareket etmek bir hayatın kurtarılması demek aslında. Benim sahada olduğum zaman diliminde de aynısı gerçekleşti. Elimde birçok ihbar vardı ve ben elimdeki ihbarın doğrulanmış bir bilgi olduğunu bildiğim için harekete geçebildim ve bir can kurtardık. Hatay'daki ekipteyken ihbar üzerine harekete geçmiştik, orada yaklaşık bir saatlik zaman diliminde üç tane kedi kurtardık. Doğru bilgi bunu sağladı. Oradaki koordinasyonun bence en iyi çalışan yönlerinden biri de bilgi paylaşımının, doğrulama mekanizmasının şartlara rağmen oldukça iyi işlemesiydi. Bu sayede koordinasyon normalde olmayacak bir şekilde çok fazla hayvanın, canlının hayatını kurtarabildi.

Elbette bununla sınırlı kalmadı. Bir yandan da ilk etapta jeneratörler hayvan kurtarma operasyonunun yanı sıra, insan kurtarma operasyonları için de kullanıldı. Hatta bizim bölgeye gönderebildiğimiz kedi kutularına kurtarılan bebeklerin soğuktan korunması için konduğunu biliyoruz. Dolayısıyla orada can kurtarma amacıyla harekete geçen seferberlik aslında insan, hayvan ayırt etmeden can kurtardı. Yani hayvan kurtarma operasyonu için gerçekleşen seferberlik insan da kurtardı.

Dört Ayaklı Şehir ile toplamda kaç gönüllü bölgeye gitti? Kaç canlı enkazlardan kurtarıldı?

Dört Ayaklı Şehir 6 Şubat'tan bu yana, 21 veteriner ve sağlık teknikeri, 12 akredite hayvan arama-kurtarma gönüllüsü ve 24 yerel hayvan koruma gönüllüsü ile sahada aktif olarak çalışan 57 gönüllünün afet bölgesine ulaşmasını sağladı. Merkezinde sağlık ekiplerinin yer aldığı ve yatay ağlarla genişleyen koordinasyon sayesinde, Antakya, Maraş ve Adıyaman'da toplam 89 kedi, 154 köpek ve 3 kuş canlı olarak enkazdan ve hasarlı binalardan kurtarıldı. Bu hayvanların kurtarıldığı andan itibaren tıbbi tedavi, bakım, rehabilitasyon ve yuvalandırma sorumluluğunu üstlendik. Tamamı depremde ailesini kaybetmiş ve yardıma muhtaç hayvanlar.

Koordinasyon büyük bir eylem haline dönüştü ve hayvan kurtarma eylemi üretti. Farklı şehirlerdeki insanların bu koordinasyona katkı verdiklerini gördük. Sahaya gidip gelen insanları, coğrafi sınırları aşan bir dayanışmanın, bir ortak kurtarma eyleminin parçası

olma refleksi önemli. Bu refleksi gösteren çok daha fazla sayıda insan oldu. Bu yapının parçası olan insanların sayısı her geçen gün artıyor. Gerçekten mutlulukla söylüyorum, tam sayıyı bilmemiz mümkün değil. İnsanlar hızlıca harekete geçtiğinde bize ulaşıyor, birebir görüşüyor, ihtiyaç ve yapabilirlikleri tespit edip, bölgedeki hareket halinde gönüllülerimiz ve sağlık ekipleriyle bağlantılandırıyoruz.

Bu koordinasyon ile sistemli olarak çok iyi bir sınav verildiğini düşünüyorum. Daha önce bu biçimiyle, bu cismiyle yapılmış bir şey değildi Türkiye'de. Şu anda 84 kedi ve dokuz köpeğin tedavileri sürüyor. Yuvalandırma ve yeniden ailelendirme çabaları süreci de devam ediyor.

Son olarak eklemek istediklerin var mı?

Can kurtarma, can kurtarıldığı için örgütlenme ve onun seferberliğini yapma hali, ruhu çok eşsiz bir duygu. İnsan kurtarmak, insan kurtarma çabaları, faaliyetleri içerisinde yer alan insanlar da bunu çok kökünden, derinden hissediyor. En iyi hissettiren, en iyi işlediğini düşündüğüm, en yol aldığımızı, geliştiğimizi hissettiğim konu aslında şu oldu: İhtiyacı tespit edebildik, güncel tutabildik, doğru bilgiyle müdahale edip hayvan kurtarma, can kurtarma anlamında başarıya ulaşıp bununla da kalmayıp sonrasının devamını getirebildik. Belki bu birbirini takip eden, birbiri üzerinde oturan, örtüşen ayaklar çok hayati oldu. Hatay'da, Defne Mahallesi'nde yıkılmamış durumdaki binaya girip aldığım ihbarın fotoğrafındaki kediyi evin içerisinde gördüğüm anı unutamayacağım. Ailesiyle görüntülü aramayla görüştüğümde kedinin o kedi olduğunu teyit ettiğimizde seslerindeki yüzlerindeki o mutluluğu da unutmuyacağım.

Bunu çok fazla insan yaptı. Çok fazla hayvan, insan kurtarıldı. Çok fazla hayvan kurtaran insan Dört Ayaklı Şehir/Afet Koordinasyonu'nun dahilinde veya başka bir hayvan kurtarma operasyon planı dahilinde doğru bilgiyle hareket etti ve o evden, pencerelerden bakan, yatakların altına giren hayvanları kurtarıp yeniden hayata kavuşturdu. Doğru bilgiyle, iyi koordinasyonla hareket ettik. Çok büyük bir başarı elde ettiğimizi düşünüyorum. #

Deprem ve Acılardan Öğrenmeyi Bilen Bir Ülke: Şili

Şili 1939'dan bu yana yaşadığı her depremden, tsunamiden ders çıkarttı ve bu derslerin çıktıklarını uygulamak için politik irade çeşitli adımlar attı. Şilililer doğal tehlikelerin yaşandığı her olayı deneyim haline getirdiler. Şili Devleti, bu olayların yarattığı riskleri analiz etmeye ve bu risklere göre adımlar atmaya devam etti.

 Ezhan ARCA

ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu'nun verilerine göre 6 Şubat'ta dokuz saat arayla meydana gelen Maraş merkezli iki depremin [büyüklükleri](#) 7,8 ve 7,5 idi. Aynı kurumun 7,8 büyüklüğünde kabul ettiği bir diğer deprem ise 100 binden fazla insanın yaralandığı, 32 bin 968 kişinin ise hayatını yitirdiği 1939 Erzincan Depremi. Türkiye'de deprem yönetmeliklerinin çıkmasında öncü olan bu depremle aynı yıl Şili'de de 8,3 büyüklüğünde olan Chillan Depremi

meydana gelmişti. 1939 depreminden 11 yıl önce de aynı büyüklükte bir depremi yaşamış olan Şili, depreme dayanıklı inşaat standartlarını geliştirmeye odaklandı.

1960 yılında 9,5 büyüklüğü ile şimdiye kadar bilim insanlarınca ölçülebilmemiş en büyük depremi yaşayan Şili, binaların depreme dayanıklılık seviyelerini geliştirmek adına ulusal düzeyde bir strateji geliştirdi. Şili Devleti yeni yapılacak binalarda sismik bir tasarım

“Tarihi boyunca siyasi istikrarsızlıklar ve krizler yaşamış olan Şili, değişken siyasi yapısına karşın bu kodlara sıkı bir şekilde bağlı kalmaya odaklanarak iyi bir devlet ahlakı örneği gösterdi”

kodunu devreye soktu. Bu koda göre yapılan yapılar sismik dalgalara direnmeyi denemektense deprem anında salınıyor. Tarihi boyunca siyasi istikrarsızlıklar ve krizler yaşamış olan Şili, değişken siyasi yapısına karşın bu kodlara sıkı bir şekilde bağlı kalmaya odaklanarak iyi bir devlet ahlakı örneği gösterdi.

Devletin kendi sorumluluklarını geliştirerek inşaat sektörünün sorumluluklarını da geliştirdiği Şili’de 8,8 büyüklüğünde bir deprem daha meydana geldi. 2010 yılında gerçekleşen bu büyük deprem ve ardından gelen tsunami; 521 kişinin hayatını kaybetmesine ve 46 kişinin kaybolmasına neden oldu. Şili Acil Durumlar Ulusal Ofisi (ONEMI), 71 bin 209 evin de zarar gördüğünü açıkladı. Depremler ile doğal tehlikelere karşı eksiklerinden ve hatalarından ders çıkartan Şili, 1960 depreminden edindiği dersleri uygulamak için irade göstermeseydi 2010’da yaşanan depremin sonuçları çok daha kötü olabilirdi. Şili, 1960 depreminden bu depreme kadar geçirdiği yarım asırda ONEMI’yi, Şili Donanması Hidrografik Servisi olan SHOA’yi, üniversiteleri ve sivil toplum kuruluşlarını harekete geçirerek kıyı şeritlerine su baskını haritaları ve tahliye tabelaları yerleştirdi; bilinçlendirme çalışmaları kapsamında afet eğitimi materyalleri dağıttı.

Büyük depremlerle doğal tehlikelere maruz kalmaya devam eden Şili’de çalışmalar “kadere” bırakılmadan devam etti. 2010’da yaşanan depremin ardından, teknolojik gelişimleri göz önüne alarak, bina kodlarını tekrardan geliştirme kararını alan Şili Devleti, binaların sarsıntılarla çökmesini önlemek adına güçlü sütunlar, perde duvarlar ve zayıf kirişlere odaklandı. Depremlerin ardından oluşan tsunamilerden de geçmişte büyük zararlar gören ülke, kent plancıları üzerinde kurduğu baskıyla yeni yapılaşma alanlarını denizden daha uzak bölgelerde inşa etti. Afet nedenselliği üzerine çalışmalar yürüten Şilili akade-

misyen Vicente Sandoval, doğal tehlikelere karşı atılan adımların yalnızca kağıt üzerinde kalmamasının başarının en büyük sebebi olduğunu vurgularken, “Bina kodlarının, sistemin kendini desteklemesine ve çalışmasına izin veren bir koşullar ve süreçler matrisi” olduğunu [belirtiyor](#).

2010’da meydana gelen depremden sonra tehlike önleme yatırımlarını artıran Şili, halihazırda sahip olduğu erken uyarı sistemlerini geliştirdi ve Ulusal Sismoloji Merkezi ülke ölçeğinde kurulan sensör ağı ile sismik aktiviteleri 24 saat takip etmeye başladı. Tsunami tehlikesine karşı ise sualtı basınç değişikliklerini tespit eden iki büyük istasyon kurdular. Bir yandan risklere karşı daha dirençli hale gelmeye çalışırken bir yandan da ülkenin doğal tehlike risklerini daha iyi anlamak için çalışmalar yürüten Şili Devleti, 2010 depreminde arama kurtarma çalışmalarında donanmayı ve sosyal medyayı da etkin bir şekilde kullandı. Sosyal medyanın arama-kurtarma çalışmalarında kullanılması belki de bu depremin Şili’ye arama-kurtarma çalışmalarında edindirdiği en önemli deneyimdi.

2010 depreminde ulusal medya, depremden etkilenen bölgedeki kişilere güvende olup olmadıklarını soran ve durumlarını teyit ettikten sonra yakınlarına bir mesaj gönderen sosyal medya araçlarını teşvik etti. Facebook, yardım dağıtımını koordine etme ve yardım için fon toplama platformu olarak kullanıldı. Twitter üzerinden ise birçok Şilili depremle ilgili son durum güncellemelerini, yardım taleplerini ve tek-

“2010’da meydana gelen depremden sonra tehlike önleme yatırımlarını artıran Şili, halihazırda sahip olduğu erken uyarı sistemlerini geliştirdi ve Ulusal Sismoloji Merkezi ülke ölçeğinde kurulan sensör ağı ile sismik aktiviteleri 24 saat takip etmeye başladı. Tsunami tehlikesine karşı ise sualtı basınç değişikliklerini tespit eden iki büyük istasyon kurdular”

liflerini “terremotochile” etiketiyle paylaştılar. Buna benzer bir şekilde Twitter, 18,6 milyon kişiyle dünya genelinde aktif kullanıcı sayısında [7. sırada](#) olan Türkiye’de de, Maraş Depremleri’nin arama-kurtarma faaliyetlerinde halk tarafından aktif bir şekilde kullanıldı.

Sosyal medyanın aktif kullanımının canlıların enkazdan çıkartılmasına destek olduğunu gören Şili, sosyal medyadan edindiği ihtimam pratiğinden de dersler çıkarttı. Depremlerin değil, insan yapımı ibnelerin hayatları tehlikeye attığı gerçeğinden hareket eden Şili Devleti, acil durum uyarıları için yapılan çalışmalara sosyal medya kullanımını da ekledi. 2015’te gerçekleşen 8,3 şiddetindeki deprem sırasında vatandaşlara acil durum uyarıları ve güncellemeler göndermek için Twitter ve Facebook gibi sosyal medya platformları kullanıldı. Uyarılar; depremin

büyüklüğü, konumu ve potansiyel etkisi hakkında bilgilerin yanı sıra nasıl güvende kalınacağına dair talimatları da içeriyordu. Şili’de yaşanan deprem ve tsunamide bir milyonun üzerinde insanın evini terk etmek zorunda kalmasına rağmen yaşanan can kaybı sadece 525 oldu. 2010’da yaşanan depremden çıkarttıkları dersleri uygulamaya koymak için Şili milyonlarca dolarlık yatırım yaptı. Kısacası Şili, 1939’dan bu yana yaşadığı her deprem ve tsunamiden dersler çıkarttı ve bu derslerin çıktılarını uygulamak için adımlar attı. Şilililer doğal tehlikelerin yaşandığı her olayı bir deneyim olarak gördüler ve Şili Devleti de bu olayların yarattığı riskleri analiz etmeye ve bu risklere göre adımlar atmaya devam etti.

Türkiye de bir deprem ülkesi, bu kaçınılmaz gerçeği kabul etmeliyiz. Bu gerçeği göz ardı ederek attığımız her adım, esnettiğimiz her kural, geleceğimizi riske atmaya devam ediyor. Bugüne dek yaşadığımız doğal tehlikeleri her şeyiyle analiz etmeli; bir yandan yapılarımızı insan onuruna uygun, deprem direnci yüksek hale getirirken, bir yandan da geçmiş afetlerdeki iyi uygulamalarımızı devam ettirmeli, geliştirmeliyiz. Ders alacak acı hatıralarla dolu bir geçmişimiz var. 6 Şubat ve sonrasındaki süreç bu derslerden yeterince şey öğrenmediğimizi, belki de daha acısı öğrendiklerimizi yeterince uygulayamadığımızı gösterdi. Bilime ve bilimi uygulayacak bir iradeye çok ihtiyacımız var. #

STK'lardan Yeşil İyileşme Önerileri

6 Şubat'ta meydana gelen büyük depremlerin ilk anından itibaren birçok sivil toplum örgütü hem can kurtarmak hem geride kalanların zorluklarına çareler geliştirmek için canla başla çalışıyor. Deprem bölgesinde iyileştirme faaliyetlerine devam ederken bir yandan da geleceği düşünen, toplumun çıkarını gözeten projeler geliştiriyor.

6 Şubat'ta Maraş'ta ve 20 Şubat'ta Hatay'da meydana gelen depremlerin ardından iyileştirme faaliyetleri devam ediyor. Deprem bölgesinde şehirlerin iyileştirme faaliyetlerinin bilim doğrultusunda üretilmiş kapsamlı projelerle ilerlemesi gerektiğinin farkında olan sivil toplum örgütleri kollarını sıvadı. Yalnızca bugünü kurtarmaya yönelik olmayan, geleceği de içinde barındıran, sürdürülebilir bir tutum izleyen sivil toplum örgütleri, deprem bölgesinde yeniden kurulacak şehirlerde iklim değişikliği perspektifini de barındıran adımlar atıyor.

Çevre ve iklim üzerine çalışan kurumlar 6 Şubat Maraş depremlerinin ardından bir araya gelerek "**Deprem Acil Müdahale, Toparlanma ve Yeniden İnşa Sürecinde Güneş Enerjisinin Rolü**" başlıklı bir [tutum belgesine](#) imza attılar. Belge; güçlü bir altyapıya sahip, afet dirençli kentler için bölgede güneş enerjisinin planlama süreçlerine mutlaka dahil edilmesi gerektiğini vurguluyor.

Belgenin imzacı kurumları arasında **WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı)**, **Greenpeace Akdeniz**, **Ekosfer**, **Yeşil Düşünce Derneği**, **Yuva Derneği**, **Ege Orman Vakfı**, **Avrupa İklim Eylem Ağı (CAN Europe)**, **Fosil Yakıtların Ötesi (Beyond Fossil Fuels)**, **İklim için 350 ve Sürdürülebilir Eko-**

Deprem Acil Müdahale, Toparlanma ve Yeniden İnşa Sürecinde Güneş Enerjisinin Rolü

nomi ve Finans Araştırmaları Derneği bulunuyor. Belgede yeniden kurulacak kentlerin tek boyutlu bir mühendislik projesine indirgenmemesinin; kent kimliği, tarih, kültür, ekonomi, mülkiyet, gıda, tarımın yanında iklim, doğal alanlar ve çevre boyutlarını da içeren; sadece bilim insanlarının değil afetzedelerin de katılımına imkan veren tasarım ve planlama süreçleri ile inşa edilmesi gerektiğinin altı çiziliyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMELİNDE YAPILANMA

Deprem sonrasında, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi'nin Türkiye'deki bölgesel ağı ve iş ortağı olan **Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Türkiye (SKD)** Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Dildar Edin de konuya ilişkin açıklamalarda bulundu.

Atık yönetiminden sosyal içerme ve kapsayıcılığa dek pek çok konuya değinen Edin, deprem bölge-

sinin sürdürülebilirlik temelinde yeniden yapılanmasının hayati önem taşıdığına dikkat çekti: “Afet bölgesindeki insanlarımıza güvenilir bir gelecek tahsis etmek bundan sonraki tek önceliğimiz. Burada da tek şansımız Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını merkeze alan yol haritası ile ekonomik, sosyal ve çevresel alanda iyileştirici aksiyonları hayata geçirmek.”

Temiz suya ve güvenilir gıdaya ulaşım konularına da değinen Edin, deprem bölgesinde su tasarrufu sağlayan uygulamaların ve güvenilir tarım metodlarının yeni bir yapılanma ile bir an önce uygulanmasının önemini altını çizdi. Tarım faaliyetlerinin devam edebilmesi adına su ve toprak güvenliği analizlerinin yürütülmesinin de ayrıca önemli olduğunu belirten Edin, bu yapılmadığı takdirde salgın hastalık vakalarının yayılmasının kaçınılmaz olduğunu belirtti.

UZUN VADELİ PLANLAR GEREKİYOR

Afetlere karşı daha dirençli ve doğayla uyumlu bir gelecek için “Yeşil İyileşme” çağrısı yapan WWF-Tür-

“Afet bölgesindeki insanlarımıza güvenilir bir gelecek tahsis etmek bundan sonraki tek önceliğimiz. Burada da tek şansımız Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını merkeze alan yol haritası ile ekonomik, sosyal ve çevresel alanda iyileştirici aksiyonları hayata geçirmek.”

kiye de (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), Şubat ayında yaşanan depremlerin ardından enkaz kaldırma çalışmalarından yeni yaşam alanlarının geliştirilmesine kadar geçecek sürecin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğini değerlendirmek ve karar vericiler için stratejik öneriler seti ortaya koymak üzere 29 Mart'ta **Yeşil İyileşme Forumu** düzenledi. WWF-ABD Çevre ve Afet Programı Kıdemli Direktörü Direktörü Anita van Breda ve yer bilimci Prof. Dr. Naci Görür'ün de konuşmacı olduğu forumda Adıyaman, Hatay ve Malatya belediye başkanla-

rı, Deprem Bölgesi Belediye Başkanları Paneli'nde bir araya geldi. Deprem bölgesinde insanların temel ihtiyaçlarına ulaşabilmesi doğrultusunda hızlı davranın anlaşılabilir olduğunu ifade eden Anita van Breda, “Gelecekte hayatların ve geçim kaynaklarının risk altında kaldığı bir olay yaşanmamasını sağlayacak uzun vadeli planlar” yapılması gerektiğini ifade etti. Pandemi, iklim krizi ile artan aşırı hava olayları, seller ve orman yangınları son yıllarda Türkiye ve dünyanın gündeminde büyük bir yer kaplıyor. WWF Türkiye,

bu doğal tehlikelerin bizlere insan sağlığı ve esenliğinin doğanın sağlığı ile ayrılmaz bir bütün olduğunu gösterdiğinin ve bu anlayışla hareket edilmesi gerektiğinin altını çizdi. Bu doğrultuda **“Yeşil İyileşme”** ilkelerinin ele alınması çağrısını yapan örgütten van Breda bunun yeniden inşa sürecine insanlar için risk ve savunmasızlığı azaltacak çevresel bir perspektiften bakmayı içerdiğini de belirtiyor: “Yeniden inşa etmek, değişen bir geleceğe uyum sağlayan toplulukları desteklemek ve aynı zamanda risklerini azaltmak için doğayı kullanmakla ilgili.”

WWF-Türkiye, deprem sonrasında ayağa kalkma ve yeniden yapılanma sürecinde hayata geçirilmesi gereken Yeşil İyileşme ilkelerini de şu başlıklarda topluyor: **Daha Güvenli ve Doğayla Uyumlu Yaşam Alanları; Yönetişim; Çevresel Etkiler ve Önlemler; Doğa: Ormanlar, Meralar, Sulak Alanlar, Deniz ve Kıyılar; Su ve Temizlik; Altyapı; Enerji; Tarım ve Gıda.**

WWF Türkiye'ye göre Türkiye'de depremler, orman yangınları, seller, toprak kaymaları gibi felaketlere karşı olan yaklaşım genellikle afet sonrası çalışmalar üzerine gerçekleşiyor. Bu durum da can, mal ve doğa kaybının yüksek olmasına yol açıyor.

Deprem bölgesinde enkaz kaldırma çalışmalarının hızla başlatılması ve bölgede inşaat çalışmalarına apar topar başlanacağını açıklanması yeni tartışmaları da beraberinde getirdi. Afetlerin çevresel etkilerini göz ardı etmek gelecekteki riskleri artırıyor. Türkiye; sel, fırtına, orman yangınları, kuraklık gibi iklim değişikliği ve doğal tehlikelerden kaynaklanan birçok riski barındırıyor. Yerleşim ve üretim alanlarının doğayla uyumlu inşa edilmemiş olması da bu riskleri yükseltiyor. Van Breda konuyla ilgili olarak “Sel ve kuraklık gibi aşırı durumlara yanıt verebilecek esnekliğe sahip ekonomik, geçim, su ve yol sistemleri inşa etmeliyiz. Böylece, bu aşırılıklar gerçekleştiğinde yanıt verme ve daha güvenli olma kapasitesine sahip olunabilir” diyor.

“BİR AFETLER KISIRDÖNGÜSÜNÜN İÇİNDEYİZ”

Yeşil İyileşme Forumu kapsamında bir değerlendirme yapan WWF-Türkiye Genel Müdürü Aslı Pasinli

Deprem gibi büyük felaketlerin doğru yönetilmesinin can ve mal kaybının en aza indirilmesinde hayati öneme sahip olduğunu belirten WWF Türkiye, bu süreçte önleyici ve risk azaltıcı çalışmaların yanı sıra afet sonrası yeniden yapılanma çabalarına da önem verilmesi gerektiğine değiniyor.

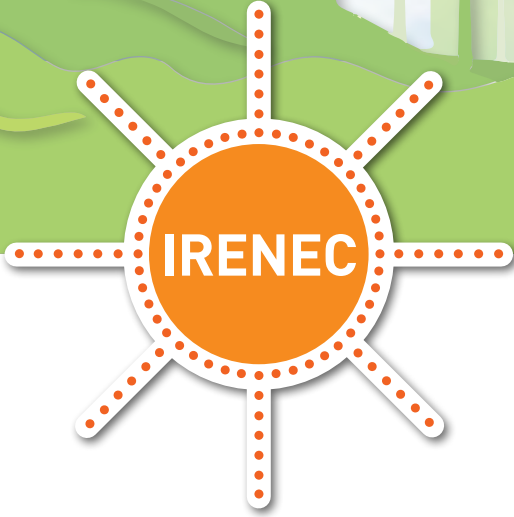
ise konuşmasında, “Sadece depremle değil, kuraklık, seller, yangınlar, salgın hastalıklar, hortumlar gibi afetlerle sınırdığımız bir kısır döngünün içindeyiz ve bu mücadelede kolektif bir başarısızlık yaşıyoruz. Bu kısır döngüden çıkış ancak doğayla uyumlu bir yaşam biçimiyle mümkün. Bugün yerel yönetimimizin en üst kademesindeki belediye başkanlarımızın ağzından sürdürülebilir şehirler kurmak için ihtiyaçları duyduk. Değerli uzmanlarımızdan daha sürdürülebilir ve dayanıklı bir gelecek inşa etmek için atılması gereken adımları dinledik. Uluslararası kuruluşların temsilcilerinden Yeşil İyileşme prensipleriyle yeniden inşa sürecine fon desteklerinin kapsamı hakkında bilgi aldık. En önemlisi depremin acısını yaşayan ülkemiz için daha iyi bir gelecek yaratma konusundaki kolektif taahhüdümüzü güçlendirdik” şeklinde konuştu.

Deprem gibi büyük felaketlerin doğru yönetilmesinin can ve mal kaybının en aza indirilmesinde hayati öneme sahip olduğunu belirten WWF Türkiye, bu süreçte önleyici ve risk azaltıcı çalışmaların yanı sıra afet sonrası yeniden yapılanma çabalarına da önem verilmesi gerektiğine değiniyor. Gerekli yatırımların yapılması hem can ve mal güvenliğinin hem de afet sonrası maliyetlerin azaltılmasını sağlayabilir.

Yaşam alanlarımızın daha güvenli hale getirilmesi ve gelecekteki benzer şoklara karşı daha güçlü olabilmesi için doğa/çevre, afet yönetim stratejisinin önemli bir bileşeni olarak ele alınmalı. WWF Türkiye hedeflerinin hem sosyal hem de ekolojik çözümlerin tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanması yoluyla insan ve doğaya yönelik riskleri azaltmak olduğunu belirtiyor. #

Yerel enerji karar destek araçlarıyla...

2030'a Kadar 100 İklim-Nötr ve Akıllı Şehir

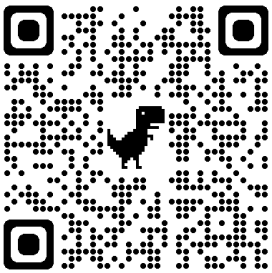

IRENEC2023

13. ULUSLARARASI
%100 YENİLENEBİLİR
ENERJİ KONFERANSI

4 - 6 MAYIS 2023

Beykent Üniversitesi / Ayazağa / İstanbul

- Makalenizi gönderin
- Sözlü sunum için kabul edilin
- Bildirinizi yüz yüze veya çevrimiçi sunun!

YENİLENEBİLİR
ENERJİ BİRLİĞİ

BORUSAN EnBW

KIVANC ENERJİ ÜRETİMİ

Vestas

ZORLUENERJİ

EUROSOLAR
Türkiye

www.irenec.org
www.eurosolar.org.tr

Şehirlerimizi Nasıl Yeniden Yapılandıracağız?

Sibel BÜLAY
sibel.bulay@gmail.com

Şubat depremleri sonrasında hükümet bir yıl içinde depremzedelerin barınma gereksinimlerinin hızla giderileceğini açıkladı. Mart ayı başında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, deprem felaketinin ardından ihale süreci tamamlanan 21 bin 62 konutun yapımına başladığını söyledi.

Depremzedelerin barınma gereksinimlerinin hızla giderilmesi çok önemli olmakla birlikte depremde yıkılanlara yalnızca bina, konut olarak bakılması da doğru değil. Mahalleler, yaşam alanları yok oldu. Şehirleri yeniden inşa etmek demek hayatta kalanların sosyal bağlarının yeniden kurulmasını sağlamak, ekonomiyi canlandırmak, gelecek için ümit vermek demektir. Yeniden yapılanma dediğimiz süreç evet, hızlı ama aynı zamanda “yaşam odaklı” olmalı. Bu durumda iki soru çıkıyor karşımıza: Şehirlerdeki **yaşam, yaşam** alanları nasıl tasarlanacak? Bunu kim tasarlayacak? Sözünü ettiğim konuları şehir plancısı Ali Faruk Göksu ile konuştuk.

MEKANSAL ŞEMA

Göksu yeniden yapılanmaya “Mekansal Şema” ile başlamanın önemini vurguluyor: “Özellikle mekansal şema diyorum. İmar Planı, Master Plan... Ben bile anlamıyorum bunları. 25.000 nazım planı çiziyor İstanbul’un. 39 yıllık şehir plancısıyım, anlamak mümkün değil. Herkesin anlayabileceği dilde, herkesin görüş bildirebileceği şekilde, çok sade görselleştirmelerin yapılması lazım.”

Mekansal şema üzerinde yerleşim alanlarının yerleri belirlenecek. Yeniden yapılanma ne kadar ve nere-

lerde olacak? “Siz merkezde oturuyordunuz. Devlet size kentin 30 kilometre dışında ev yapıyor. Orada yaşayacak mısınız? Yakınında iş olursa, ulaşım altyapısı kurulursa olasılık daha fazla. Burada en temel sorun yer değiştirme. Doğduğun, büyüdüğün, çok sevdiğin bir yerden gitme kararını vermek çok zor. Bunun için insanlara başka bir şeyler sunmanız lazım: Yaşam kalitesinin, ulaşılabilirliğinin daha iyi olması gibi.”

“Fay hatları ve diğer riskler belirlenecek. Ulaşım kurgulanacak. Var olan sokaklar, caddeler yeniden dikkate alınacak mı? Var olan yol sistemi ve altyapıyı göz ardı edemezsin. Bunlar yıllardır yapılmış çok büyük yatırımlar. Tümü göz önünde bulundurularak yeni inşaatların ne kadarının aynı, ne kadarının farklı alanlarda uygulanacağını tespiti yapılacak... İş sahaları ve sanayi alanlarının, var olan kamusal alanların kurgulandığı bir sistem tasarlanması gerekiyor. Açık alanların, donatı alanlarının tasarımları üzerinde çalışmak lazım... Yeşil yol, yeşil kuşak gibi vizyoner dediğimiz projeler; fay hatlarını, riskli alanları izleyerek yeni bir form oluşturacak. Bu bir aylık bir iştir.”

İŞBİRLİĞİ

Yeniden yapılanma süreci yalnızca siyasi iradeye bırakılamaz; yukardan aşağı yönetilemez. Burada işbirliğine ve şeffaflığa ihtiyaç var. Ve bu işbirliği içinde her kesim örgütlenmeli: Jeologlar, siyasiler, şehir plancıları, mimarlar, kentli (özellikle kadınlar ve gençler) ve diğer paydaşlar.

Eski mahalleleri canlandırma; yeni yaşam alanlarını

tasarlama süreci denildiğinde akla zemin analizleri ve yapı teknolojileri seçimi geliyor. Ama bunların yanı sıra şehrin sosyal yapısı, doğası, yerel kültürü, tarihi ve ekonomik altyapısı da önemli kriterler olarak göz önünde bulundurulmalı.

“Kentlerin insanca yaşanır hale gelmesinde asıl görev, kentin asıl sahibi olan kentliye, halka, kamuoyuna, kısacası insana düşmektedir.... (Amaç) Kent hayatının organizasyonunu günlük hayata kusursuz olarak bütünleyebilmek...” Mithat Arman KARASU s.45.

Burada kadınların ve gençlerin rolü çok önemli. Kadınlar yalnızca kendi gereksinimlerine odaklanmıyorlar. Ailede genç, çocuk, yaşlı, engelli kişilerin bakımından kadınlar sorumlu ve onların gereksinimlerini, sıkıntılarını biliyorlar. Şehrin yapısı, kamu hizmetleri kadınların ihtiyaçlarına cevap vermiyorsa çocukların, gençlerin, yaşlıların ve engellilerin yaşantısını zora sokuyor demektir. Planlamaya kadınlar

“Şehrimizin tüm tarihi ve güzelliğinden çocuklarımıza ilham verecek hiçbir şey kalmayınca kadar, tüm gururlu anıtlarından sıyrılarak yavaş yavaş ölmesine izin vermek zalimce değil mi? Şehrimizin geçmişinden ilham almıyorlarsa geleceği için savaşıacak gücü nereden bulacaklar? Belki... Bu, bir tavır almanın, gidişatı tersine çevirmenin zamanıdır; böylece hepimiz çelik ve cam kutulardan oluşan tekdüze bir dünyaya düşmeyelim.”

Jacqueline Kennedy

katıldığında, ofisten algılayamayacağınız detayları görüyorsunuz. Sosyal sorunlar ortaya çıkıyor. Mahallenin ulaşım, altyapı, sosyalleşme ve güvenlik hizmetleri ihtiyaçlarını iyi anlıyorlar. Kadınlar toplumu, mahallenin günlük yaşamını iyi biliyorlar. Bu nedenle mahalle tasarlanırken kadınlar mutlaka o süreçte yer almalı.

Gençlere gelince; şehir planlama sürecine yeni ve güncel bakış açıları getiriyorlar. Bu kentler onların geleceği, dolayısıyla nasıl bir kentte yaşamak istedikleri onlara sorulmalı. “Gençler fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak hızla geliştiklerinden şehir tasarımı, ekonomik kalkınma, sosyal hizmetler ve çevresel kalite hakkındaki kamusal kararlar gençleri büyük ölçüde etkiler ve bu etkiler yetişkinliğe de yansır.” Chawla, Louise. *Growing up in an Urbanizing World*, 2002.

Şehirlerin yeniden yapılanması mahalle mahalle, sosyal ilişkilerin yeniden inşasıyla gerçekleşecek. Bu büyük acıyı paylaşmanın yanı sıra şehrin yeniden yapılanmasının dayanışmayla ve birlikte yapılması toplumun inşasına da katkıda bulunacaktır.

ÇAĞDAŞ ŞEHİR

Bu köşenin okurları şehirlerimiz konusundaki görüşümü bilir. Üzülerek söylüyorum; şehirlerimiz yaşam kalitesi düşük, kimliksiz, doğal çevresinden kopuk, afetlere hazırlıksız, tuhaf yerlere dönüştü.

1999 Depremi'nden sonra yapılan Sakarya Deprem Konutları Hakkında: "Ben şundan korkuyorum. 200.000 konut, 50.000 bina yapılacak; eski yerde, yeni yerde patates baskısı gibi seri üretim olursa çok kötü olur... O konuda herkesin endişesi var. Bunları TOKİ yapacaksa geçmişe baktığın zaman o endişelerin arttığını görüyorsunuz."

Ali Faruk Göksu

Bu depremlerin yarattığı yıkım sonucu 11 ilimizde yeniden yapılanmaya gidilecek. Doğa bu illerde bize şehirlerimizi yenileme fırsatı verdi. Böylesine büyük bir faciayı bir "fırsat" olarak tanımlamak çok ağır gelebilir. Ama dünya şehirlerine baktığımızda, afet sonrası sürecini kendini yenileme fırsatı olarak değerlendiren çok sayıda şehir olduğunu görürüz.

"21. yüzyıl şehri, felaketin çocuğudur. Doğal olarak kabul ettiğimiz konfor ve altyapı asırlık dertlerden doğdu: Yangın, sel, veba. Yüksek binalarımız, metrolarımız, yeraltı kanallarımız, suyu içeri ve dışarı götürmeye yönelik sistemlerimiz, bina yasalarımız ve halk sağlığı düzenlemelerimiz; bunların tümü, kentsel afetlerin ardından, sivil liderler ve vizyoner yurttaşlar tarafından geliştirildi."

İlin tarihini, yerel kültürünü, sosyal yapısını, doğasını içeren, kimliğini tanımlayan vizyon oluşturulması, o ildeki yeniden yapılanma sürecini yönlendirme açısından önemli. Vizyon oluşturma çalışmaları hayatta kalanlara gelecek hakkında güven vermenin yanı

"Depremzedelerin barınma gereksinimlerinin hızla giderilmesi çok önemli olmakla birlikte depremde yıkılanlara yalnızca bina, konut olarak bakılması da doğru değil. Mahalleler, yaşam alanları yok oldu. Şehirleri yeniden inşa etmek demek hayatta kalanların sosyal bağlarının yeniden kurulmasını sağlamak, ekonomiyi canlandırmak, gelecek için ümit vermek demektir"

sıra sosyal bağların yeniden kurulmasını sağlıyor. Tasarımcılarla yapılacak işbirliği sayesinde kent kimliğini yansıtan mimarinin gelişmesi de mümkün. Yeniden yapılanma 21. yüzyılda gündemde olan küresel gerçekleri de kapsamak durumunda. Yani iklim krizi, yenilenebilir enerji kaynakları, Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, doğayla uyum, yaşanabilirlik gibi konular da kent vizyonuna entegre edilmeli.

HEDEF

Hedefimiz bu büyük acının üstesinden çağımıza uygun, yaşam kalitesi yüksek, doğasıyla barışık, eşitlikçi, kimlikli, katılımcı karar süreçlerin uygulandığı, kapsayıcı, sürdürülebilir, afete dayanıklı şehirler yaratarak gelmek olsun. #

Antakya'da Sahra Hastanesinden Notlar

Hatay'da Amerikan yardım kuruluşu Samaritan's Purse'in (SP) kurduğu sahra hastanesinde dört hafta gönüllü çevirmen olarak görev yaptım. Okuyacağınız yazı, Hatay'dan kısa kısa bazı gözlemleri ve olayları paylaşarak oradaki durum hakkında okurlarımıza bir nebze olsun fikir vermeyi amaçlıyor.

İstanbul'dan Adana'ya uçtum ve oradan otobüsle Hatay'a geldim. Antakya'ya giriş, korku filmi gibiydi. Benzer manzaraları 1999 Depremi'nde Yalova'da ve Gölcük'te görmüştüm ama doğrusu bu manzaraları tekrar göreceğimi hiç düşünmemiştim. Gölcük Depremi'nde çadır kentimize hizmet veren Samaritan's Purse ile Hatay'da tekrar çalışmak varmış kismette.

Samaritan's Purse savaş olsun, doğal afet olsun, sağlık kaynaklı afet olsun, dünyanın her yerinde hizmet veren bir yardım kuruluşu. Depremi duyar duymaz o gün hareket etmeye hazır olmalarına rağmen hükümetten izin çıkması için birkaç gün bekletilmişler. Konuştuğum hemşirelerden biri anlattı: "Bir an önce gelip sahra hastanesini kurmak için can atıyorduk. Beklemek beni deli etti."

Öğleden sonra Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin otoparkına kurulmuş olan sahra hastanesinde göreve başladım. Gönüllü olarak gelen, İngilizce ko-

nuşan doktor ve hemşirelerin depremzedelerle iletişim kurmasını sağlamak amacıyla çevirmen olarak görev yaptık.

2016 yılının Aralık ayında hizmete giren hastaneyi TOKİ inşa etmiş. İçinde 1.050 yatak, 124 yoğun bakım ünitesi ve 24 ameliyathanesi bulunan; günde 9 bin poliklinik hastasına hizmet verebilen hastane, 101 milyon liraya mal edilmiş. Bugün hastane, depremde gördüğü zarardan dolayı kullanılamaz halde. Ve biz bu 101 milyon liralık yatırımın otoparkına kurulmuş çadırlarda sağlık hizmeti verdik.

Hastane tarım alanlarının ortasına inşa edilmiş. Bize gelen hastalar temelde su birikimi yüzünden inşaatın defalarca durdurulduğunu anlattı: "Ben çiftçiyim. Bu civarda tarlam var ve zaman zaman sular altında kalıyor. Ben cahil bir çiftçi olarak bile buraya böyle bir inşaatın yapılmaması gerektiğini biliyordum. Ama engelleyemedik."

Her kafamı kaldırdığımda karşımda bu kocaman hastaneyi gördükçe, 101 milyon liralık yatırımın gölgesinde, çadırlarda vatandaşa hizmet verme durumuna düşüldüğünden dolayı utandım, öfkelenim ve üzüldüm. Hastane çatlaklarıyla, patlaklarıyla bize; biz de ona bakıyoruz. Peki, kim hesap verecek?

Samaritan's Purse Sahra Hastanesi (solda)

Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi (üstte)

Sahra hastanesinde oluşan hasar...

Sahra hastanesinde çeşitli görevlerimiz vardı. Bazı günler triaj'da çalıştım. O günlerde gelenlerin bilgilerini alırken doğum tarihlerini de not ediyorduk. Bu deprem evet, evleri yıktı, canları aldı. Ama bu insanların hayatları depremden önce de hiç kolay değilmiş. Çadıra girdiğinde yaşı 70 diye tahmin ettiğin adam, bakıyorsun ki 1980 doğumlu.

Hastanenin karşısında bir mahalle var: Evler oldukça büyük ve pahalı. Mahallede kimse kalmamış; gidebileceği yeri-parası olan gitmiş. Bize gelenler ise gidecek yeri olmayan, maddi durumu yetersiz kişiler.

Bir hastamızın ayağının ampüte edilmesi hâlâ söz konusu. Engelli olan eşi, durumu öğrendiğinde ağlıyordu: "Ben bu toplumda bir engelli olarak yaşamamın ne demek olduğunu çok iyi biliyorum. İnsanlar beni görünce kafalarını çeviriyor, göz göze gelmekten çekiniyor. Eşimin bunları yaşayacağını düşündükçe kahroluyorum."

Bu toplumda ele almamız gereken ne çok sorun varmış. Deprem yoksulluğu, sosyal hizmetlerin yetersizliğini, hepsini öne çıkardı.

Türkiye'nin çeşitli illerinden kamu kuruluşlarıyla yardım için gelenler de hastalarımız arasında yer alıyordu. Belediye çalışanları, ormancılar, polisler, askerler... Kiminin kolu, bacağı kırılmış kimi yanmış kimi de gördükleri karşısında stresten mide ağrıları çekiyor. Elinin üstüne taş düşmüş, bize tedaviye gelen bir de arkeolog kadın vardı. Çalışmalarını anlattı. Dokuz üniversiteden gelen arkeologlar ve öğrenciler tarihi yapıların enkazlarından kültür varlıklarını bulmak ve çıkartmak için çalışıyormuş.

Kadınlar koğuşunda doğum günü kutladık. Hastalarımızdan Fatma Hanım'ın depremde kaybettiği kızının doğum günüydü. Gözyaşları arasında annesinin gösterdiği fotoğraflara baktık. Sevgiyle andık onu. "Enkaz altından gelen kızımın sesi kulağımdan hiç gitmiyor" diye kızının yasını tutuyordu, depremden yaralı çıkan Fatma Hanım.

Bir başka hastamız, acile delikanlı edasıyla girdi. Beklerken biraz dayılandı ama sevimliydi. Ağrıdan sedyeye yatamıyor, sandalyede uyukluyordu. Kan ve idrar tahlilleri, göğüs röntgeni... Durumu pek iyi değildi. Tedaviyi oluştururken her hastaya nerede yaşadıklarını soruyorduk (Örneğin çadırda yaşayan

Hastanede açık kalan pencerelerde dalgalanan perdeler, içeride kalanların çöğlükleri gibiydi.

kişiye buz tedavisi uygulamasını söylemiyorduk). “Çadırdayım. Yalnız yaşıyorum” dedi ve bir anda delikanlı edasının yerini ağlayan yaşlı bir adam aldı. “Çıkmalarına dışarıdan yardım ederim diye kayınvalidem beni kapıdan dışarı itti. Düştüm. Ayağa kalkarken binanın yıkılışını gördüm. Kayınvalidem, hanımım, dört kızım; hepsi içeride kaldılar. 25 gün enkazdan onları çıkartmak için çabaladım. Ama hiçbirini bulamadım. Hiçbirini gömemedim. Kayınvalidem beni niye itti ki? Ben neden yaşayayım? Ben ölümü arıyorum.”

Bu ve bunlar gibi daha nice acıları İngilizceye çevirirken kelimeler sık sık boğazımızda düğümleniyor, konuşamıyorduk. Sonunda boğazımda düğümlenen acılar başka acılara geçit vermemek üzere sesimi kesti.

Hastalarımızın iletişimini sağlamak üzere çevirmenlik yapmak için geldiğim hastanede hayatımda ilk kez sesim tamamıyla gitti. İki gün boyunca sesim hiç çıkmadı. Çıkamadı.

Elbette, süreç içinde sevinçlerimiz de oldu. Duvarın altından çıkartılan Leyla 33 gün ve çok sayıda ameliyat sonrasında ilk kez yatağın içinde oturabildi. Depremden 40 gün sonra ilk kez duş almanın keyfini yaşadı.

Fatma Hanım, haftalar sonra kadınlar koğuşundan dilini bile konuşmadığı doktor ve hemşirelere sevgiyle sıkı sıkı sarılıp oğlunun kolunda, sağlı-

ğına kavuşmuş olarak çıktı.

16 yaşındaki Garip, ayağı kesilmek üzere girdiği hastaneden iyileşmeye yüz tutmuş ayağıyla, kol değnekleriyle çıktı. Annesi Cemile, doktorlara sarılıp göz yaşlarıyla ve İngilizcesini yeni öğrendiği “Thank you, thank you” sözleriyle teşekkür etti.

Son haftalarda Ann hemşirenin koğuşun girişinde kurduğu masanın etrafında çay saatlerinde acılar paylaşıldı, gülüşmeler bile duyuldu. “Bugüne kadar içimdeki acıyı kimseyle paylaşmamıştım” demişti (Hemşirelerin İngilizce Elanor diye seslendikleri) sevgili Ela Nur. Beş hafta sonra Sevgili Zehra masada yerini alabildi.

Benim için bu acı yüklü ortamda yaşadığımız en büyük sevinç, afet karşısında insanların birbirine kenetlenişiydi. Amerika’dan, Kanada’dan, Avustralya’dan ve Almanya’dan gönüllü gelen hemşireler ve doktorlar hastalarla birbirlerine büyük bir sevgiyle ve saygıyla bağlandılar. Türkiye’nin her köşesinden gelen gönüllü çevirmenler, bize temizlik ve mutfakta hizmet verenler, herkes ama herkes iyi niyet ve sevgi doluydu.

Bu çadırlarda geçen yedi hafta boyunca birbirimize önce insan olarak saygıyla yaklaştığımızda; farklı inançlara sahip olup hatta farklı diller konuşmamıza karşın çok güçlü sevgi bağlarının kurulduğunu bizzat yaşadık. #

Krizleri ve Afetleri Aşarken: Kadınlar için, Kadınlarla Beraber

Global Compact Türkiye

Doğal afetler, savaşlar, iklim değişikliği ve sağlık krizleri başta olmak üzere tüm krizler kadınları daha olumsuz etkiliyor. Mevcut sorun ve eşitsizlikleri derinleştirerek daha görünür kılıyor. 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ilimizi sarsan depremlerin de benzerlik göstererek kadınları daha orantısız bir şekilde etkilediğini gördük. Çocuk ve yaşlıların bakımlarını da üstlenen kadınlar; sağlık ve hijyen ürünlerine erişimde sıkıntılar, ekonomik zorluklar ve güvenlik endişeleriyle karşı karşıya kaldı. Kadınların yalnızca afetlerin akut döneminde değil, toparlanma döneminde de zorluklarla daha uzun süre mücadele etmek durumunda kaldıkları biliniyor. Örneğin kadın derneklerinin araştırmalarına göre, bölgede yaklaşık 300 bin ailenin geçimini kadınlar sağlıyordu. Her kriz döneminde olduğu gibi bu depremlerin ardından da çok sayıda kadının aile ve çocuk bakımı için ekonomik hayattan çekileceği tahmin ediliyor. Yanı sıra eğitimin genel olarak aksamıyla birlikte okuldan alınan kız çocuklarının sayısı da daha fazla oluyor. Bu da hem eğitim güvencesini tehlikeye atıyor hem de şiddet ve erken yaşta zorla evlendirmelerin önünü açıyor.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN VAZGEÇİLMEZLİĞİ

Kadınların karşılaştıkları sorunları bertaraf edebilmek için toplumsal cinsiyet eşitliği; bu ve benzeri afetlere hazırlık, afet yönetimi ve toparlanma politikalarının vazgeçilmez bir parçası haline getirilmeli. Kamu, özel sektör ve sivil toplum işbirliği ile toplumsal cinsiyete duyarlı planlar, stratejiler ve programlar geliştirilerek ivedilikle hayata geçirilmeli. Özel sektör sahip olduğu maddi kaynaklar, insan kaynağı, tedarik

rik ağları ve geniş kitlelere ulaşabilme kapasitesiyle krizlerin üstesinden gelmemizde önemli bir rol oynayabilir.

Bir krize ya da doğal afete müdahale ederken kimseyi geride bırakmayacak ve farklı kesimlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde planlama yapılması büyük önem taşıyor. Krizler öncesinde hazırlık/dayanıklılık, kriz sürecinde yönetim ve kriz sonrası yeniden inşa politikalarımızı toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle değerlendirmeliyiz.

Planlama ve Hazırlık süreçlerinde dikkat edilmesi gereken konular:

- Hazırlık, kriz yönetimi ve yeniden inşa süreçlerini tasarlayacak gruplar kadın temsiliyeti bakımından kapsayıcı bir şekilde oluşturulmalı.
- Tedarikçi, şube, bayi ağları da dahil olmak üzere veriler toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde toplanmalı. Bu aşama krizlere yanıt verirken bir başlangıç noktası oluşturur ve krizlere müdahale yöntemleri bu verilere dayalı olarak tasarlanır.
- Hazırlık, kriz yönetimi ve yeniden inşa da dahil olmak üzere tüm süreçler tasarlanırken kadın çalışan, tedarikçi ve bayilere ihtiyaçları sorulmalı. Böylelikle toplumsal cinsiyet temelli kırılmalıklar tespit edilebilir. İhtiyaç odaklı bir süreç tasarlanabilir.
- Konu hakkında bilgi sahibi ve tecrübeli paydaşlarla (kamu, üniversite ve kadın hakları dernekleriyle) işbirliği yapılmalı.

Kriz Yönetimi açısından dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Afetten etkilenen kadınların ihtiyaçlarını rahatlıkla söyleyebilmeleri için gönüllü ekiplerdeki kadın-erkek dengesi gözetilmeli.

“Kamu, özel sektör ve sivil toplum işbirliği ile toplumsal cinsiyete duyarlı planlar, stratejiler ve programlar geliştirilerek ivedilikle hayata geçirilmeli. Özel sektör sahip olduğu maddi kaynaklar, insan kaynağı, tedarik ağları ve geniş kitlelere ulaşabilme kapasitesiyle krizlerin üstesinden gelmemizde önemli bir rol oynayabilir”

■ Bölgeye götürülen yardımların kadınların ve hamilelerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sağlanması önemlidir.

■ Güvenlik riskleri gözetilmeli ve riskleri bertaraf etmek amacıyla kolluk kuvvetleriyle işbirliği yapılmalı. Ayrıca böyle dönemlerde ne yazık ki cinsiyet temelli şiddet ve insan kaçakçılığında da artış eğilimi görülüyor. Buna karşı güvenlik güçleri ve gönüllü gruplarla işbirliği yürütülebilir.

Yeniden İnşa ve Toparlanma döneminde dikkat edilmesi gereken konular:

■ İş dünyası bölgedeki kadın istihdamını destekleyebilir. Bu hem işe alımı hem de mevcut çalışanlar arasında felaketten etkilenen çalışanların esenliğini kapsar. Çalışma koşulları çalışanların beden ve ruh sağlıklarını da göz önünde bulunduracak şekilde yeniden tasarlanabilir.

■ Şirketin tedarik zinciri gözden geçirilebilir. Depremden etkilenen 100'den fazla kadın kooperatifi olduğu biliniyor. Bu kooperatiflerin hayatta kalabil-

mesi için [bankalar çeşitli fonlar sağlıyor](#). Şirketler de satın alımlarında bölgede yer alan kooperatiflere ve kadın girişimcilere öncelik verebilir.

■ Dünya Bankası verileri, kadın çiftçilerin afetlere karşı erkeklerden çok daha savunmasız olduklarını gösteriyor. Birçok kadın için birincil gelir kaynağı olan tarım alanlarının kullanılamaz hale gelmesi yıkıcı bir etkiye sahip. Bu tip bir etki tekstil ve otomotiv gibi sektörlerde kadın istihdamının yoğun olduğu işkollarında da görülebilir. Bu etkilerin giderilmesinde politika yapıcılara destek verilebilir, diğer paydaşlarla işbirliği yapılarak hayata geçirilen projeler desteklenebilir.

Doğal afetlerin veya çoklu krizlerin önümüzdeki dönemde de devam edeceği öngörülürken benzer felaketleri yaşamamak için önlemleri bugünden almalı, toparlanma sürecini kimseyi geride bırakmadan gerçekleştirmeliyiz. İş dünyası depremin ilk gününden itibaren gösterdiği dayanışma ve desteği, uzun vadede işbirlikleri ve iş stratejileriyle birleştirerek sürecin önemli bir aktörü olmaya devam edebilir. #

Elif Gökçe ŞAHİN
Gshahingalummi.harvard.edu

Beklenen IPCC Raporu: Durum Aynı

Bir Birleşmiş Milletler yapısı olan Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) 20 Mart 2023'te [iklim Değişikliği 6. Değerlendirme Raporu](#)'nu (Climate Change 2023: AR6 Synthesis Report) yayımladı. 47 hükümetin 6.636 görüş sağladığı rapor, 67 ülkeden 300'e yakın bilim insanının katkılarıyla hazırlanmış ve 93 kişi tarafından kaleme alınmış. Bu yıl, önceki raporlara göre kadın yazar sayısı (52 erkek yazar, 41 kadın yazar) artış göstermiş.

Bir önceki dönem olan 2018 yılındaki raporda, küresel ısı artışının 1,5 derecede tutulmasına yönelik aksiyon almanın aciliyeti ve zorunluluğundan bahsediliyordu. Yeni raporda ise bu aciliyet seragazi salımlarının artmasından dolayı daha da önem kazandı. Rapora göre, şimdiye kadar alınan aksiyonlar ve aksiyonların alınma hızı ile yaygınlığı, iklim değişikliğiyle mücadele etmemize ve mevcut durumu geri çevirmemize henüz yeterli gelmiyor. Bir **yüzyıldan fazla süredir kullanılan fosil yakıtlar ile** sürdürülebilir olmayan enerji ve toprak kullanımı, **şu ana kadar**, Sanayi Devrimi'nden öncesine göre küresel ısıyı 1,1 derece seviyesinde artırdı. Bunun sonucunda da dünyanın birçok bölgesinde insanlara ve doğaya artan ölçüde zarar vermeye devam eden aşırı hava olaylarını daha sık ve daha yıkıcı şekilde görüyoruz. **Çok az bir ısı artışı** dahi zararların katlanarak çoğalmasına neden oluyor. Daha yoğun sıcak dalgaları, daha güçlü yağışlar ve diğer aşırı hava olayları insan sağlığını ve ekosistemleri her zamankinden daha fazla tehdit ediyor. Her bölgede aşırı sıcaklıklardan insanlar

ölüyor, iklim kaynaklı gıda ve su sıkıntıları artarak devam ediyor. Dünya nüfusunun neredeyse yarısının iklim değişikliği açısından zorlu bölgelerde yaşadıkları biliniyor. Son 10 yılda, bu bölgelerdeki sellere, kuraklıklara ve fırtınalara bağlı ölümler diğer bölgelere oranla 15 kat daha fazla gerçekleşti. Pandemi ve diğer ekonomik ve siyasal sıkıntılar da eklenince tümüyle birden **mücadele etmek zorlaşıyor**. Raporda, halihazırda yaşanan kayıp ve zararların devam edeceği, özellikle de en zayıf **nüfuslar ve ekosistemler üzerinde yıkıcı etkileri olacağı vurgulanıyor**. Bugün alınacak aksiyonların daha sürdürülebilir ve eşitlikçi bir dünya için olumlu bir dönüşüm yaratabileceği öngörülüyor. Küresel ısı artışını en fazla 1,5°C ile sınırlandırmak için seragazi salımlarının bugünden 2030 yılına kadar yarıya düşürülmesi gerekiyor.

Aslında bu gidişatı durdurmak ve ters çevirmek için yapılacakları herkes biliyor: Temiz enerjiye ve temiz teknolojilere geçiş, düşük karbonlu elektrik üretimi, bireysel fosil yakıtlı araç kullanımı yerine yürüme, bisiklete binme ve toplu taşıma kullanma. Alınacak aksiyonlar seragazi salımını düşürürken aynı zamanda insan ve çevre sağlığına, hatta ülkelerin ekonomilerine de katkıda bulunuyor. Var olan bariyerler kaldırılırsa **küresel ölçekte seragazi azaltmak için yeterli sermaye mevcut. Önemli olan iklim yatırımlarının finansmanı için teşviklerin sağlanması**. Bunun için hükümetlere kamusal fon sağlama ve yatırımcıları teşvik etme yönünde önemli görevler düşüyor.

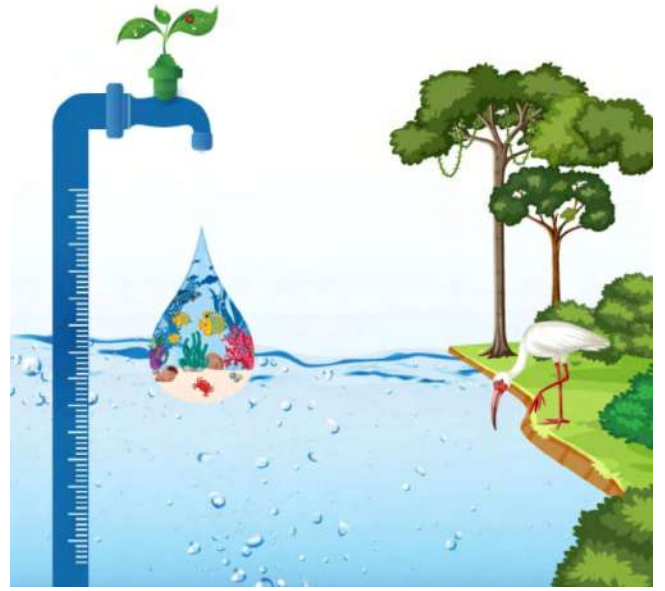

Tatlı Suda İyileşme Var

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (The United Nations Environment Programme's - UNEP) Şubat ayında "[İlerlemeyi Ölçme: Suyla İlgili Ekosistemler ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri](#)" (Measuring Progress: Water-related ecosystems and the SDGs) adlı bir rapor yayımladı. Raporda, tatlı ve tuzlu suyla ilgili ekosistem endikatörleri istatistiksel olarak incelenmiş ve nelerden etkilendikleri, yaşadıkları baskılar ve atılacak adımlar konu alınmış. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ndeki 92 adet çevre endikatöründen güncel veri bulunanların oranı 2020 yılında %42 iken, 2022 yılında %59'a yükseldi. 2022 yılında, çevre endikatörlerinin %38'i olumlu değişim, %21'i ise az veya olumsuz değişim gösterdi. 2021 raporunda olumlu değişim gösterenlerin oranı %28 idi. Dünya nüfusunun %10'u yüksek veya kritik seviyede su sıkıntısının görüldüğü ülkelerde yaşıyor. Günümüzde en az 3 milyar insanın yalnızca kalitesi ve güvenliğinden emin olmadığı suya erişimi var. 2030 yılına kadar ise 1,6 milyar insanın güvenli içme suyuna erişimi olmayacağı öngörülüyor. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nde suyla ilgili 22 adet endikatör mevcut. Bunların 13'ü tatlı su, 9'u ise tuzlu su ile ilgili. 2022 yılında bu 22 endikatörün %50'si olumlu değişim göstermiş. %27'si ise çok az veya olumsuz değişim göstermiş. Endikatörlerin %23'ünde ise analiz yapmak için yeterli veri bulunamamış. Tatlı suyla ilgili endikatörlere bakıldığında, %62'si olumlu, %23'ü az veya olumsuz değişim göstermiş. Tuzlu su endikatörlerinde ise %33'ü olumlu, %33'ü ise az veya olumsuz değişim göstermiş.

Measuring Progress: Water-related ecosystems and the SDGs

"Dünya nüfusunun %10'u yüksek veya kritik seviyede su sıkıntısının görüldüğü ülkelerde yaşıyor. Günümüzde en az 3 milyar insanın yalnızca kalitesi ve güvenliğinden emin olmadığı suya erişimi var. 2030 yılına kadar ise 1,6 milyar insanın güvenli içme suyuna erişimi olmayacağı öngörülüyor"

Su Depolama Artık Acil İhtiyaç

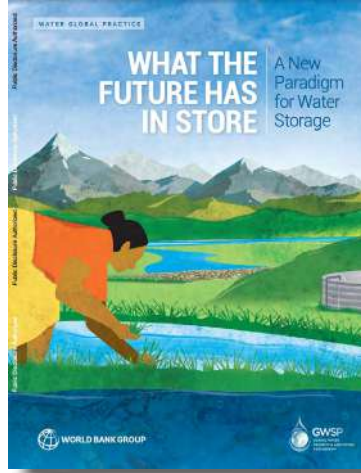
Dünya Bankası Şubat ayında [Su Depolama için Yeni bir Paradigma](#) (What the Future Has in Store: A New Paradigm for Water Storage) adlı bir rapor yayımladı. Raporunda insanlar, ekonomiler ve çevre için gerekli doğal, inşa edilmiş veya hibrit su depolama çözümlerinin acil gerekliliğinden bahsediliyor.

Raporunda öne çıkan mesajlar şu şekilde: **■** Aşırı iklim olayları sıklıklaştıkça, su depolama iklim değişikliğine uyum için hayati bir konu oluyor. Bir yandan kuraklık diğer yandan seller insanların

hayati ve ekonomik zararlar görmelerine neden oluyor. Bazı bölgelerde tek bir aşırı iklim olayı insanların on yıllardır yaptıkları birikimleri bir anda silip atabiliyor.

■ Son 20 yılda 1,43 milyar insan kuraklıktan olumsuz şekilde etkilendi. Su kıtlığı nedeniyle, bazı ülkeler %6'ya kadar büyüme düşüşü yaşadı. Yoksul toplumlar için bu durum nesiller boyu olumsuz sonuçlarını göstermeye devam ediyor.

■ Son 20 yılda, en az 1,65 milyar insan sellerden olumsuz şekilde etkilendi. Bu önceki 20 seneye göre %20 artış demek. 2030 yılı itibarıyla ise 180 milyon insanın daha sel ve taşmalardan etkileneceği öngörülüyor.

■ Aşırı iklim olaylarının haricinde yağışların düzensiz ve öngörülmez olması da taşımacılık ve kentsel su arzı gibi günlük hizmetleri zora sokuyor. Ayrıca çiftçilerin verimini düşürüyor; tarım alanındaki yatırımları ve istihdamı olumsuz etkiliyor.

■ Su depolama başlıca üç hizmet sağlıyor: Suyu erişilebilir kılmak, sellerin etkisini hafifletmek ve enerji, taşımacılık ve diğer sektörleri desteklemek için su akışını düzenli hale

getirmek.

■ Su akışının düzenlenmesi aynı zamanda hidroenerji olarak temiz enerji sağlanmasında da kullanılabiliyor. Yanı sıra pompalı depolama sistemleri enerji depolama yöntemi olarak da kullanılıyor.

■ Son 50 yılda artan nüfus ve temiz su ihtiyacına karşılık, doğal su depolama kapasitesi eriyen buzullar ve sulak alanların tahrip edilmesi nedeniyle yaklaşık 27.000 milyar m³ seviyesinde azaldı.

■ Halihazırda kullanılan yöntemler ile 2030 yılına kadar su arzı ve talebi arasında %40'lık bir açık olması öngörülüyor.

Rapor, tatlı su depolama yöntemleri hakkında da detaylı bilgiler veriyor. #

“Bir yandan kuraklık diğer yandan seller insanların hayati ve ekonomik zararlar görmelerine neden oluyor. Bazı bölgelerde tek bir aşırı iklim olayı insanların on yıllardır yaptıkları birikimleri bir anda silip atabiliyor”

Pexels-İlan Turmell

X DÖNÜŞÜM

ŞİMDİ
BİRLİKTE
DAHA HIZLI
AKSIYON

10 MAYIS MANDARIN ORIENTAL BOSHORUS

11 MAYIS ONLINE ZİRVE

DETAYLI BİLGİ İÇİN TIKLAYINIZ!

YAN ETKİNLİK

YENİ
PLASTİK
EKONOMİSİ
KONFERANSI

"Döngüsel Ekonomiye Doğru"

YA HER ŞEYİ YENİDEN
TASARLAYABİLSEYDİNİZ?

STRATEJİK ÇÖZÜM ORTAĞI

Life Is On

Schneider
Electric

ANA SPONSORLAR

IC
HOLDİNG

PLATİN SPONSORLAR

Dalmacyalı
DOĞRUSU

ALTIN SPONSORLAR

AZKARBON

GÜMÜŞ SPONSORLAR

BORUSAN
LOJİSTİK

Kontrolmatik
Technologies

ELEKTRİFİKASYON DÖNÜŞÜM
SPONSORU

Borusan Otomotiv

MEDYA SPONSORLAR

EKOIQ

ve diğer sponsorlar...

Emine Erdem, KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı

Deprem Felaketinin Yaralarını Birlikte Saracağız!

6 Şubat 2023'te Türkiye, uzun süredir görmediği şiddette bir deprem felaketi yaşadı. Aynı gün içinde meydana gelen iki deprem ve artçı sarsıntılar, 11 ilimizi etkiledi; 50 bin yurttaşımızı kaybettik ve çok ağır maddi hasar meydana geldi. Yaşadığımız, çağımızın en büyük doğal afetlerinden biriydi. Doğaldı, ama afet olmak zorunda değildi. Depremlerde 50 bin insanımızı yitirmemiz, evlerimizin yıkılması bizim kaderimiz değil, artık bunu kabul etmek zorundayız. Bundan sonraki süreçte mesele yalnızca depreme dayanıklı daha sağlam binalar, yaşam alanları kurmak değil. Toplum olarak deprem merkezli, kaderciliğe yer vermeyen bir zihniyet dönüşümünü başarmalıyız. Hayatımızı bilime inanarak şekillendirmemiz gerekiyor. Esas mesele budur.

Depremler Türkiye ekonomisini derinden etkiledi. Felaketin ülkemizin GSYH'sinde neden olduğu katma değer kaybının %0,5 olabileceği öngörülüyor. Depremlerden etkilenen illerde halkın %50'si büyük yara aldı ve/veya hayatını kaybetti. Kentlerden ciddi bir göç yaşandı. Bu kentleri tekrar ayağa kaldırmak, insanların yıkılan hayatlarını, geçim kaynaklarını yeniden canlandırmak, kısacası toparlanmak için çok çalışmamız gerekiyor.

Tüm insani krizlerde olduğu gibi doğal afetin getirdiği bu krizde de kadın ve kız çocuklarının, erkekler ve erkek çocuklarından daha farklı şekilde etkilediklerini biliyoruz. Daha hassas ve savunmasız olan bu grubun karşılaştığı güçlükler genellikle yaş, engellilik hali, etnik köken ya da din gibi diğer faktörler

nedeniyle daha da ağır bir hal alabiliyor. Bölgenin 15 milyonluk nüfusunun yarısını kadınlar ve kız çocukları oluşturuyor. Özellikle kadınları tekrar ayağa kaldırmak ve iş hayatına dahil etmek için hepimize çok iş düşüyor.

KADIN GİRİŞİMCİLER ZOR DURUMDA!

Afet bölgesinde faaliyet gösteren kadın girişimciler depremlerden çok ağır etkilendi. Onların ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) Türkiye işbirliğinde bir çalışma yürütüldü. Çalışma kapsamında, depremlerden etkilenen illerde KAGİDER veri tabanında bulunan 120 girişimci kadın ve kadın kooperatifi tek tek arandı. 73 kişiye ulaşılarak ihtiyaçlarının tespitine yönelik anket yapıldı. Görüşme yapılan kadınlar arasında üretim faaliyetinde bulunanların %49'u, stoklu ürünü olduğunu belirtiyor. Stoklu ürünlerin çoğunluğunu İmalat-El Yapımı Hediye Ürünler, Tekstil ve Gıda sektörleri oluşturuyor.

Görüşülen girişimci kadınların %50'den fazlası depremlerden önce Gaziantep ve Hatay illerinde yaşıyordu. Deprem nedeni ile kadınların %5'i firmalarını taşımak zorunda kalırken girişimci kadınların %21'i ailenin geçimini tek başına üstlenmek durumunda kaldı. Konuşulan girişimci kadınların %6'sı deprem bölgesine dönmeyeceklerini belirtirken %5'i dönüp dönmeme konusunda kararsız olduklarını vurguluyor.

Çalışmaya katılan girişimci kadınların yaklaşık %85'i

Fotograf: Samimibifotografci - Pexels

üretim/hizmete ara vermiş durumda. Ara verenlerin %44'ü deprem sonrasında yeni ürün üretimine/yeniden hizmete başlayamadıklarını belirtiyor. "Deprem sonrasında üretime/hizmete tekrar başladınız mı?" sorusuna "Hayır" cevabı verenlerin çoğunluğu mekan ve ekipmanlarının ağır hasarlı olduğunu ifade ediyor. Deprem sonrasında girişimci kadınların %63'ü bakım yükümlülüklerinin arttığını kaydederken bu yükümlülüklerini sırasıyla çocuk, yaşlı ve engelli bakımı olarak aktarıyor.

Yapılan çalışmanın gösterdiği gibi deprem bölgesinde ihtiyaçlar büyük. Uzun soluklu iyileşmenin temelinde istihdamın sağlanması ve mevcut üretim potansiyelinin desteklenerek kapasitesinin artırılması yer alıyor. Hızlı toparlanma, ekonomik büyüme ve kalkınma konusunda kadınların potansiyelini görmezden gelemeyiz. Sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerine

"Depremler Türkiye ekonomisini derinden etkiledi. Felaketin ülkemizin GSYH'sinde neden olduğu katma değer kaybının %0,5 olabileceği öngörülüyor. Depremlerden etkilenen illerde halkın %50'si büyük yara aldı ve/veya hayatını kaybetti. Kentlerden ciddi bir göç yaşandı"

ulaşmak, ancak kadınların aktif katılımıyla mümkün. Bu nedenle depremlerden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen bölgelerdeki kadınların, kadın kooperatiflerinin ve kadın girişimcilerin desteklenmeleri çok önemli.

Beslenme, barınma, sağlık gibi acil ihtiyaçlarını giderdikten, aile ve mülkiyet güvenliğini de sağladıktan sonra depremlerden etkilenen kadınların yeniden istihdama dahil olmaları gerekiyor. Bu bakımdan, insanlar bölgeyi terk etmeden oradaki iş imkanlarını güçlendirmek ama bu arada da onların yaşam alanlarının yeniden kurgulanmasını hayata geçirmek çok önemli. Bu noktada STK'lar da seferber olmalı. Bunu desteklerle ve dayanışmayla yapacağız.

DOĞRU KAMU POLİTİKALARI TOPARLANMA SÜRECİNİ DESTEKLER

Depremlerden etkilenenlerin istihdamında devletin vergi teşviklerinde bulunması, SGK işveren paylarında indirim ve destek uygulamaları işverenler için büyük bir önem arz ediyor. Öte yandan istihdam edilecekleri illerde barınma sorunu yaşanabileceği için, uzaktan çalışma da önem kazanacak. Ancak elbette ki, bu süreçte uzaktan çalışma için gerekli altyapıların sağlanması lazım.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle birlikte depremlerden etkilenen ve OHAL kapsamında bulunan kentler için belirli şartlar altında işten çıkarma yasağı ve kısa çalışma ödeneği uygulaması başlatıldı. Bu kapsamda işçiler brüt maaşlarının %60'ı kadar aylık ödeme alacak. Bu tür desteklerin sürdürülebilir olması depremden zarar görenlerin ekonomiye katılımlarını desteklemek için çok önemli. Aynı zamanda, deprem

“Kamu yönetimi, iş dünyası, STK’lar ve sorumluluk sahibi bireyler olarak hep birlikte çalışarak bölgeyi de Türkiye’yi de tekrar ayağa kaldıracamız. KAGİDER bu mücadelenin ön saflarında yer alacak”

Bize Katılın!

İş ortağı bulun, iş yerinizi tanıtın ve ticarete başlayın!

 <h4>İşletmenin Finansal Gücünü Arttır</h4> <p>İşletmenizi finansal anlamda güçlü kılmak için hazır olun.</p>	 <h4>Yeteneklerini geliştir</h4> <p>Atölyelere, e-kurslara, rehberlik oturumlarına ve web seminerlerine kayıt olun.</p>
 <h4>İş ortakları bul</h4> <p>İş ortaklarınızı bulup alıcı ve satıcılarla bağlantı kurun.</p>	 <h4>Pazar alanını genişlet</h4> <p>ITC ve ortak kurumlar tarafından düzenlenen bölgesel ve küresel iş etkinliklerine katılın.</p>

Ticaretin Kadınları platformu nedir?
Ticaretin Kadınları'na katılın, iş yerinizin profilini oluşturun, ticarete başlayın!

bölgesinde kalanlar kadar farklı illere göç etmiş gençleri, girişimcileri, çalışanları ve işverenleri de destekleyecek çalışmalar yapılmalı; bölgede yapılacak ekonomik yatırımlarla yeniden kalkınma sağlanarak göç edenlerin geri dönüşleri teşvik edilmeli.

YARALARIN SARILMASI İÇİN ÇALIŞIYORUZ

Depremi ilk gününden itibaren dayanışma içinde yaralarımızı sarmak ve tekrar ayağa kalkmak için KAGİDER, TURKONFED ve Habitat Derneği'nin inisiyatifi ile iş dünyasını harekete geçirmek için bir konsorsiyum oluşturduk. Bu konsorsiyuma Sektörel Dernekler Federasyonu SEDEFED, Arya Women,

Endeavour Türkiye, İzmir Sanayici ve İş İnsanları Derneği İZSİAD, Sürdürülebilir Kalkınma Derneği SKD, İnsani Gelişme Vakfı INGEV ve Aile İşletmeleri Derneği TAİDER katıldı. Yaptığımız toplantılarla ihtiyaçları tespit ederek üyelerimize çağrıda bulunduk ve eksikleri hızla tamamlayarak bölgeye ulaştırdık.

Pandemi sürecinde hepimiz uzaktan çalışmayı test ettik ve mümkün olduğunu gördük. Aynı metot oralarda, binalar, işyerleri kurulana kadar daha yaygın olarak kullanılmalı. Buna destek olmak üzere girişimcilik ekosisteminin önemli dört-beş kurumu ile yaptığımız işbirliği ile öncelikle beş il olmak üzere depremlerden etkilenen 11 ili, ardından da göç alan illeri de kapsayacak şekilde AVM ya da çadır kentlerde ortak çalışma alanları oluşturarak ekonominin tekrar canlanmasına odaklanacağız. Bu sayede insanlar işini kaybetmeden, uzaktan çalışmaya devam edebilecek.

KAGİDER'in bir mottosu var: Kadından Almalı, Memleket Kazanmalı. Bu mottoyu bölge için mutlaka uygulamalıyız. Ayrıca, kadın girişimcileri, kadın kooperatiflerini güçlendirecek ticaretinkadınları.com portalımız var. Portalda yer alan, deprem bölgelerindeki işyeri sahibi olan kadınlar ve kadın girişimciler ile temasa geçip ayağa kalkabilmeleri için neler yapacağımızı planlamaya başladık. Kurumların, ihracatçıların tedarik zincirlerine depremlerden etkilenen kadınları da dahil etmeliyiz ki kalkınmayı hep birlikte sağlayabilelim.

Kamu yönetimi, iş dünyası, STK'lar ve sorumluluk sahibi bireyler olarak hep birlikte çalışarak bölgeyi de Türkiye'yi de tekrar ayağa kaldıracamız.

KAGİDER bu mücadelenin ön saflarında yer alacak. #

—“Açık Radyo.” 95.0

Çizim:
Ohannes Şaşkal

CANLILAR ÂLEMİNİ TEHDİT EDEN DEV KRİZLER
ACİLİYET VE ADİLİYET
ÇERÇEVESİNDE ELE ALINMALI.

ACİLEN DEVASA BİR
SOSYAL HAREKET
YARATIP ADİL SOSYAL NORMLAR OLUŞTURMALIYIZ.

BUNLAR İÇİNSE
FARKINDALIK
YARATMAK ZORUNDAYIZ.

Prof. Dr. E. Didem EVCİ KIRAZ, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. Öğretim Üyesi, Disiplinlerarası Çevre Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı

Erken Yaşta ve Önlenabilir Nedenlerle Ölmek için Dirençli, Sağlıklı Şehirler ve Konutlar

Büyük bir heyecanla hazırlanmıştık. Danışma Kurulu üyesi olduğum Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği (SKB) davetiyle; 5-7 Şubat 2023 tarihlerinde İstanbul/Bahçelievler Belediyesi, Belediye Başkanı Dr. Hakan Bahadır'ın ev sahipliğinde, SKB'ye üye belediyelere "[Şehir Sağlık Profili ve Şehir Sağlığını Geliştirme Planı Hazırlama Eğitimi](#)" verecektik. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı mezunlarımız, halk sağlığı uzmanı, Uzm. Dr. Selen Gürsoy Turan ve Uzm. Dr. Esra Çelik "Sağlık Riskleri ve Etkilenebilirliğin Ölçülmesi: Sağlığın Belirleyicileri (Demografi, Çevre, Sosyal ve İklim Belirleyicileri)"; Uzm. Dr. Çiğdem Yılmaz Aydın "Yerele Özgü Şehir Sağlık Profili" ve halen uzmanlık öğrencimiz olan Arş. Gör. Dr. Hayriye Çisem Akyıldız "Şehir Sağlık Profili Nasıl Hazırlanmalı?" sunumları ile eğitici olacaklardı. Ben de "Şehir Sağlığı Kavramı, Şehrin Sağlığını Ölçmek ve Geliştirmek" ve "İklim ve Sağlık" sunumlarımla katılacaktım. Nalan Fidan Bursa, Mehmet Can Yılmaz Nilüfer ve İnci Çalışkan Tepebaşı örneklerini ve Prof. Dr. Gül Sayan Atanur kent sağlık ilişkisine dair iyi örnekleri sunarak katkı vereceklerdi. 72 üye belediyeden 85 temsilcinin katılımı ile 5 Şubat 2023'te dirençli ve sağlıklı şehirler ve konutlar için konuşmalara başlamıştık. Eksiklerimiz, yanlışlarımız, yaptıklarımız, yapamadıklarımız, gelecek için beklentilerimiz ve ihtiyaçlarımızı tartışmaya başlamıştık. Covid-19 pandemisi sonrası ilk yüz yüze eğitimimiz olduğu için heyecanlıydık. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ve Gaziantep merkezli depremlerle uyandıığımızda her şey için geçti. Dirençli ve sağlıklı şehirler ve konutlar yapılma-

mişti; yapılanlar hatalı yapılanların altında kalmıştı; yapma planları gecikmişti; halk sağlığı açısından verilen tüm emekler boşa gitmiş, erken yaşta ve önlenabilir nedenlerle can kayıpları olmuştu. Ne yazık ki dirençli ve sağlıklı şehirler ve konutlar yapmayı öğretmek için en baştan, tekrar ve ruhen yorgun bir şekilde başlamak, devam etmek gerekiyordu.

"KEŞKE"LER ÇOK

Sağlık doğuştan kazanılmış bir haktır. Her şehir sakini sağlıklı bir yaşam ortamında yaşama hakkına sahiptir. Sağlıklı yaşam ortamını inşa edebilmek için neler yapılabilir?

- Bir bölgeyi şehirleştirmeden önce; bir şehre herhangi bir plan, proje, program, yatırım vb. kararı almadan önce "[Sağlık Etki Değerlendirmesi](#)" yapılması,
- Şehir ve konut planlamalarında çok disiplinli ve çok sektörlü, birlikte çalışılması,
- Hane, konut, şehir, bölge, ülke ve dünya düzeyinde tehlike, etki, etkilenebilirlik (duyarlılık ve uyum kapasitesi) ve risk analizlerinin yapılması; sağlık etki zincirlerinin ortaya konması,
- Deprem ile iklim sağlık etki zincirlerinin birlikte değerlendirilmesi, gerçek risklerin analiz sonuçlarına göre belirlenmesi, haritalandırılması, acil ve uzun erimli planlamaların buna göre yapılması,
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Sağlıklı Şehir Planlaması prensiplerine (şehir planlamalarında eşitlik, esenlik, sürdürülebilir kalkınma ve toplum güvenliğine vurgu yapılması, sağlık hususlarının planlama

hedef, strateji ve faaliyetlerine yerleştirilmesi) uyulması,

■ **Hasta Bina Sendromu** okuryazarlığının artırılması (hasta zemin, hasta taşıyıcı sistemler, kirletici yapı malzemesi, sağlıksız ve güvensiz iç mekan donanımları, dış ve iç ortam kirliliği, içinde yaşayan sakinlerini korumayan, hasta eden, sağlıklarını iyileştirmeyen, geliştirmeyen barınma alanları, erkenden sağlık sorunlarını tespit etmeyen konut izleme-kontrol sistemi, barınma alanlarının sağlığının korunmasında ve önlenmesinde rol oynamayan barınma, sosyal ve sağlık sektörü).

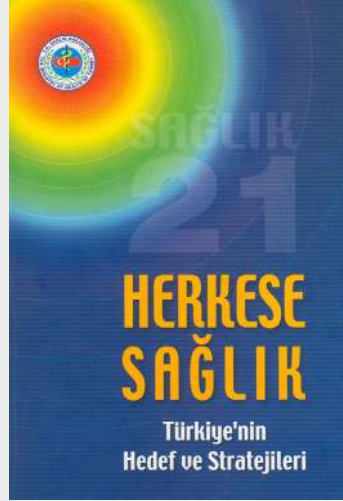
KALDIĞIMIZ YERDEN TEKRAR DEVAM ETMEK

Dirençlilik mücadele gücü anlamına gelir. Türkiye'nin mevcut risk haritaları üzerine dirençli şehirler ve konutlar inşa etmek için gerçekten mücadele gücü yüksek olmalı. Yüksek teknoloji, kalifiye insan gücü, maliyetleri karşılayabilecek bütçe, beklenen riskler karşısında ölüm ve hastalık oranlarını hızla azaltmaya yetecek zaman gerekiyor.

Afetlerde erken toparlanma süresi ne kadar iyi yönetilirse, o kadar hızla sağlıklı ve güvenli yaşam sağlanabilir. "**Erken toparlanma, acil bir durumdan sonra ortaya çıkan sorunların çözümünü içeren bir yaklaşımdır.**" Erken toparlanmada amaç; insanların sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürmeleri için gerekli olan temel koşulların sağlanmasıdır.

Temel koşullar şunlar:

- Su,
- Gıda (toplu beslenme hijyeni, gıda saklama, özel beslenme, çocuk ve yaşlı ve hasta beslenmesi vb.),
- Atık (insan, hayvan, ürün, enkaz vb.),
- Hijyen (tuvalet, banyo, sürekli su temini),
- Barınma,
- Akıl sağlığı,

"Türkiye'nin mevcut risk haritaları üzerine dirençli şehirler ve konutlar inşa etmek için gerçekten mücadele gücü yüksek olmalı. Yüksek teknoloji, kalifiye insan gücü, maliyetleri karşılayabilecek bütçe, beklenen riskler karşısında ölüm ve hastalık oranlarını hızla azaltmaya yetecek zaman gerekiyor"

- Sosyal dayanışma,
- Kış mevsimi için: Soğuğa bağlı hastalıklardan korunma,
- Yaz mevsimi için: Sıcağa bağlı hastalıklardan korunma,
- Sahipsiz cesetler ve mezarlık alanları dışındaki mezarlıkların kontrolü (vektörel hastalıklar, zoonotik hastalıklar, bulaşıcı hastalıklar),
- Isınma (ateş, ateş yanığı, karbon monoksit zehiri vb.) ve soğutma (soğutma olmamasına bağlı güneş çarpması, susuzluk, böbrek yetmezliği; kontrolsüz soğutmaya bağlı sağlık sorunları vb.),
- Afet bölgesinden uzaklaşma ihtiyacının karşılanması (lojistik).

Toparlanma sürecinden sürdürülebilir yaşama geçişte **Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları** gözetilmeli. Sağlık merkeze konmalı; hakkaniyetli yaklaşımla ve geleceği gören **halk sağlığı vizyonuna sahip politikalarla** devam edilmeli. **7 Nisan Dünya Sağlık Günü 2023 teması** "Herkes İçin Sağlık". Çok eski bir kavram olan herkes için sağlık, ortaya atıldığı yıllarda 38 hedefle ulaştırılması zor bir yol olarak görüldü.

2001 yılında **Sağlık Bakanlığı Herkes İçin Sağlık Hedef ve Stratejileri'ni** belirledi. Çevre sağlığının geliştirilmesi başlığı altında; "**Hedef 9: 2020 yılına kadar toplumdaki bireyleri evde, okulda, işyerinde ve yaşanılan her yerde daha sağlıklı bir ortamda yaşama olanağına kavuşturmak**" olarak benimsendi. Özel stratejilerinden biri dikkat çekici: "**9.b.1. Kent planlarının etkili bir şekilde uygulanması için gerekli düzenlemelerin yapılması. Sağlıklı kent planlamalarının yüksek öğrenim eğitim müfredatına dahil edilmesi.**" Şayet bu hedeflere ulaşılmadıysa veya bu hedefler unutulduysa, 7 Nisan 2023 teması vesilesiyle tekrar hatırlatmak istiyoruz. #

Birçok hastalığın **Homeopati** ile iyileşebildiğini biliyor musunuz?

Bu kitapta neler var?

- Kişiyeye odaklı bütünsel bir iyileşme süreci
- Çok sayıda akut ve kronik rahatsızlıklarda doğal tedavi
- Geleneksel tıp ve tedavilere nazik bir alternatif ve tamamlayıcı
- Ayrıntılı şikâyet tablosu vasıtasıyla tüm aile için bireysel ve güvenli kendi kendine tedavi
- Bilimsel olarak kanıtlanmış etkinlik
- Bağışıklık sistemini güçlendirme
- Doğru kullanıldığında diğer ilaçlarla hiçbir yan etki veya etkileşimin olmaması

YENİİNSAN

/ yeniinsanyayinevi

/ yeniinsanyayin

Gıdanın Politik Ekolojisi

Hazırlayan: Fikret Adaman, Sena Akkoç
Yayınevi: Metis Yayınları

Kapsayıcı ve dönüştürücü gıda politikaları nasıl olmalı? Farklı kavramsal ve politik çerçeveler kimler tarafından hangi politik arka planlardan beslenerek hangi tarihsel bağlamda geliştiriliyor? Farklı yaklaşımların gıda sisteminin geleceğine dair görüşleri ve önerdikleri yol haritaları neler?

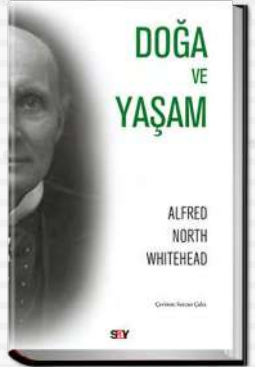
Mercator-İPM kıdemli araştırmacısı Fikret Adaman'ın yürüttüğü Gıdanın Politik Ekolojisi webinar serisinden derlenen kitap, gıda sistemindeki sorunları ve daha adil ve sürdürülebilir gıda politikalarına nasıl ulaşılabileceğini irdelemeyi amaçlıyor. Sağlıklı, adil, sürdürülebilir ve krizlere dirençli bir gıda sistemine ulaşmanın yolu, gıdanın bir hak olarak ele alınmasından ve sağlıklı gıdaya erişim hakkının insan hakları çerçevesinde kabul edilmesinden geçiyor. [Gıdanın Politik Ekolojisi](#), dünyada ve Türkiye'de gıda sisteminin yapısı ve işleyişi ile bunlardan doğan ekonomik, sosyal ve ekolojik sorunların, mücadelelerin ve çözüm arayışlarının tartışılabildiği bir zemin sunuyor.

Doğa ve Yaşam - 1933 Chicago Dersleri

Yazar: Alfred North Whitehead
Yayınevi: Say Yayınları

Alfred North Whitehead'in 1933'te Chicago'da verdiği iki konferanstan oluşan [eser](#), doğadaki değişimler ve süreklilikler arasındaki ilişkiselliği ve bütünsel bir yaşam mefhumunun temellerini konu alıyor. Birinci konferansta Whitehead, doğayı, ortodoks öğretiler dediği klasik mekan anlayışları dışındaki bir düşünce sahnesinde yeniden düşünmenin olanaklarını araştırıyor. Bu yeniden düşünme, doğayı bir süreç olarak kavrama girişiminde duyu-algısını temel hareket noktası olarak alıyor ve modern ontolojinin bazı ana dayanaklarına itiraz ediyor. İkinci konferansta ilişkisel bir yaşam mefhumu geliştiren Whitehead'e göre doğa ve yaşam, modern felsefenin başlangıcından beri bir bölünme içine sokulmuştur. Özne, kendini, bedeninden ve maddi doğadan bağımsız bir varlıkmişçasına kurmuştur. Bedeni yok sayan felsefi geleneğin ruhsuzlaştırdığı dünya, süreç ve faaliyet olarak kavranmalıdır. İşte yaşam, ancak o zaman, içerisinde dinamik bir evren ilkesi şeklinde işleyen karşılıklı bağlantılar ve bir dayanışma bloğu olarak anlaşılabilir.

Eco-Types: Five Ways of Caring about the Environment (Eco-Tipler: Çevreyi Önemsemenin Beş Yolu)

Yazar: Emily Huddart Kennedy
Yayınevi: Princeton Üniversitesi Yayınları

Çevreyi korumak kimileri için daha az plastik pipet kullanmak gibi bireysel eylemlerden geçerken kimileri içinse sistemik değişiklikler gerektiren daha karmaşık bir konu. Üç yıllık araştırmanın ve röportajların ürünü olan [kitap](#), beş eko-tip üzerinden sorumluluktan kayıtsızlığa uzanan bir eko-sosyal ilişki yelpazesi sunuyor. Okurken hem kendi

eko-tipiniz üzerine düşünebileceğiniz hem de diğer insanların çevreye yaklaşımlarını anlayabileceğiniz kitap, aynı zamanda her eko-tipin zayıf ve güçlü noktalarını anlatarak çevre değerlerinize daha kritik bir açıdan bakmanıza olanak tanıyor. Huddart-Kennedy'nin eko-tipler yelpazesi çevreyi önemsemenin birçok yolu olduğunu göstererek gezegenimizi korumanın siyasi kutuplaşmanın ötesinde bir amaç olması gerektiğini hatırlatıyor.

